

875

שערי ציון

כולל

הידר הקבלה מאדם הראשון עד אנשי כנסת הגדולה וסדר תנאים
אוראים עם שלשלת רבנן סבוראי והנאוונים ויחוס הרבנים והחכמים
עד זמן ה"א קל"ב .

חברו

הרב ר' יצחק בהרב ר' יעקב די לאמיש ז"ל .

עם הערות ותקונים לברר וללבן דברי הספר

ממני

שלמה באבער

י א ר י ס ל ו א

שאלתיאל אייזיק גראבער

תרס"ה .

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 870.

שערי ציון

כולל

סדר הקבלה מאדם הראשון עד אנשי כנסת הגדולה וסדר תנאים
ואמוראים עם שלשלת רבנן סבוראי והגאונים ויחוס הרבנים והחכמים
עד זמן ה"א קל"ב .

חברו

הרב ר' יצחק בהרב ר' יעקב די לאטיש ז"ל .

עם הערות ותקונים לברר וללבן דברי הספר

ממני

שלמה באבער

י א ר י ס ל ו א

שאלתיאל אייזיק גראָבער

תרמ"ה .

SCHAARE ZION

Beitrag zur Geschichte des Judenthums

bis zum Jahre 1372

von

RAB. ISAAC DE LATTES.

Mit Anmerkungen und einer Einleitung versehen

von

SALOMON BUBER

JAROSLAU
Eisig Gräber

1885.

מנחת זכרון

לכבוד

ירודי וחביבי, הרב הגדול החכם הכולל, מגיד דבריו ליעקב,

דורש טוב לעמו

שוהר"ר ישכר בער לעווענשטיין ז"י

ליום מלאת לו ארבעים שנה אשר יכהן פאר לשרת בקודש.

מאת מוקירו ומכבדו

המוציא לאור והמעיר.

אלופי ומיודעי!

זה ארבעים שנה אשר עלית על כס הרבנות, לכהן פאר בעדת
ישרון, בתואר רב ומגיד מישרים, במשך הזמן הזה רבות פעלת במדברותיך
ההוצבות להבות אש לתורה ולתעודה, גם הרבה עשית למוכת עם ישראל,
להרים קרנו כבוד, שמך הטוב לא ישכח, ויהי חרות על לוח לבנו לעולם.

ועתה ליום החג הזה יום שמחתך אמרתי להוביל שי אליך מנחת אזכרה,
היא מחברת **שערי ציון** מאת הרב ר' יצחק די לאמישז"ל, עם הערות
ותקונים ממני, אשר הקדשתי לשמך ולזכרך. ואתה ידיד נבחר! הואיל נא
לקחת באהבה וברצון תשורתי זאת מידי, ואקוה כי פעולתי תיקר בעיניך.

גם קח נא ברכתי היוצאת מקירות לבי, יואל אלוה ויארך ימך ושנותיך,
ויתן לך כח ועצמה, לעשות חיל בתושיה, ותזכה עוד להפיץ דעת ותבונה דברי
תורה וחכמה בקרב עמנו, לשמחת מאהביך ומכבדיך, אשר בתוכם יחד גם אנכי,
אשר לשמך ולזכרך תאות נפשי.

שלמה באבער

לבוש מרחשון תרמ"ה

פתח השער

שאל נא דרך רישון וכוונן לחקר אבותם .

(לינו ס ט)

הספר שערי ציון אשר אנכי נותן היום לפניכם תופשי התורה ולמדיה .
 חברו הרב ר' יצחק, בן הרב ר' יעקב, בן הרב ר' יצחק, בן הרב ר' יהודה לאמיש,
 בשנת ה"א קל"ב (1372 למספס), זה לערך חמש מאות שנה, והוא פתיחה
 או הקדמה לספרו הגדול תולדות יצחק הנמצא כעת בכתובים באוצר הספרים
 באקספארד, ואשר היה מלפנים באוצר הספרים של הרב החכם ר' חיים מיכל ז"ל,
 ונזכר בהרשימה אוצרות חיים קובץ 823 : הספר תולדות יצחק הוא כתב יד יקר
 מאד, וערכו רב, ואורות הענינים אשר ידובר בו , ראה מה שכתב הרב החוקר
 הגדול מהר"ט ל צונץ בספרו צור געשיכטע אונד ליטעראטור צד 479 , והביא
 בשם את דברי ה"ר חיים מיכל הנ"ל אשר הודיע לו את כל .

הפתיחה הזאת הנקראת בשם "שערי ציון" נשארה ג"כ בכתובים עד כה,
 אף כי חכמים רבים ראוה והשתמשו בה , וזה לא כביר הוציאוה לאור החכמים
 הנכבדים אנשי שם מהר"א ד"ר בערלינער ומרעהו מהר"ר ד"ר האפמאן במכ"ע
 "אוצר טוב" צד 54 - 77 והוא הוספה למכ"ע מאנאצין פיר דיא וויססענשאפט
 דעס יודענטהומס, וכאשר שמתי עיני על דברי המחבר, מצאתי הרבה דברים אשר
 ראויים להתעורר עליהם, גם ראיתי הרבה שיבושים אשר נפלו בדבריו וערכתי מאמר
 בקורת, כולל תקונים והגהות והערות לברר וללבן דבריו , ושלתחתי לידיו הרב
 החוקר הגדול מהר"א ד"ר בערלינער הנ"ל , והוא בטובו וחסדו נתן להם מקום
 במכ"ע הנ"ל שנה שלישית 229—228 , אבל רבים מהם נשארו ולא באו עוד
 בדפוס, ויען כי המכ"ע הנ"ל אשר נדפס בה גוף הספר שערי ציון וגם ההערות
 שלי, לא נמצא רק ביד קוראים מועטים גמתי להביא מנחה במחנה העכרים
 להוציא לאור שנית את הספר שערי ציון עם הערות ותקונים שלי, ועם הוספת
 רבות על דברי אשר כתבתי בתחלה, וכלם יבואו במקומותם למושבותם, להקל על
 הקורא .

הספר הזה כולל סדר דורות מאדם ועד אנשי כנסת הגדולה, סדר תנאים
 ואמוראים, ושלישלת רבני סבוראי והגאונים והרבנים ואחכמים , ערוך בסדר נאה
 וישר מאד בלשון צה ונקי ובקצרה . אולם ראה זה מצאתי כי המחבר הזה העתיק
 הדברים ככתבם וכלשונם מלה במלה רק בשינויים קטנים, מהפתיחה הגדולה למס'
 אבות מאת הרב המאירי והוא רבינו מנחם ב"ר שלמה מפסיגנאן (Perpignan)
 אשר נולד ה"א מ' , וכתב הפתיחה הנ"ל בשנת ה"א ס' (1300), ובעל שערי
 ציון חי ג"כ שמה, וכתב ספרו הנ"ל ע"ב שנה אחרי כן היינו בשנת ה"א קל"ב
 (1372), והזכיר בעצמו את הרב המאירי בספרו זה , אבל לא הודיע כי לקח
 דבריו מהפתיחה הנ"ל , ועשה כמתעלם והעתיק אף לשונו ממש בהתחלתו וסופו
 "ומעתה נתחיל בהודעת זה דור אחר דור כפי האפשר" . וכן הסיום "וכנו האל
 וישים חלקנו כמודעי סתרי ויודעי סודות תורתו ויתן לנו מהלכים בין העומדים
 האלה, אמן כן יעשה ה' . " והוא לשון המאירי . ובגוף הספר קצר המחבר מהר"י
 לאמיש, והשמיט הרבה מאמרים מן המאירי , כמו שהעירותי על כלם בהערות
 שלי . וגם הוסיף איזה דברים אשר לקח מהרמב"ם ז"ל ברקמתו לס' המשנה .
 וכן הביא מאמר גדול מבה"ג ה' הספר אורות הנביאים שנתכנאו קודם מתן תורה.
 גם לקח מאמר גדול מן מדרש עשר גליות אשר הוציא לאור ידיו הרב הגדול
 והחכם הכולל מהר"א יעלינעק כבית המדרש ח"ד . גם הביא מאמר אחד ממתזור
 ויטרי, גם מהויספון, גם הוסיף והביא הרבה חכמים עד זמנו ה"א קל"ב .

והנה בתהלה חשכתי כי הרב ר' יצחק די לאטייש, הוא המובא במנחת קנאות (מכתב ה' צד ל"ב, מכתב ל"ו צד פ"ה מאת הרב ר' אבא מרי ז"ל, ומכתב מ"ג צד צ"ו מהרשב"א ז"ל), וכן הוא המובא בשו"ת הרשב"א (סי' אלף ר"ט), וכן כתבתי ליד ידי הרב החכם הגדול מהר"א בערלינער, והביא כן במאגאצין, אולם דברים שכתבתי מעות הוא בידי, כי ר' יצחק די לאטייש המובא שם, הוא אביו זקנו, אשר היה שמו ר' יצחק ב"ר יהודה, ונכדו המחבר שמו ר' יצחק בן יעקב, וכן כתוב מפורש במנחת קנאות מכתב ל"ה, "ושלח כתבו לר' יצחק ב"ר יהודה דאלטאש", וכן בשו"ת הרשב"א שם כתוב ג"כ, "לר' יצחק ב"ר יהודה דלטש". גם לפי סדר הומנים לא יתכן אשר הרב ר' אבא מרי והרשב"א ז"ל יזכרוהו.

והנה בעל שלשלת הקבלה ראה את הספר שערי ציון והביאו הרבה פעמים, כמו (דף י"ט ע"א דפוס זאלקווע), ומצאתי בספר שערי ציון שחבר רב יצחק דלטיס פרווינצא (Provence) שנת ה"א פ' (צ"ל קליב), וכן שם (דף ל' ע"א) וענינים רבים ראיתי ממנו בס' שערי ציון. (שם של ע"ב) כנראה בספר שערי ציון. (דף ל"ה ע"ב) זה ראיתי בספר שערי ציון. (דף ל"ט ע"א) כל זה ראיתי בספר שערי ציון. (דף מ"ב ע"א) וזאת היא ערוגת החכמים אשר מצאתי כתובים בספר שערי ציון. (דף מ"ו ע"א) ואלה החכמים מצאתי כתובים בספר שערי ציון. (דף מ"ח ע"א) ר' יצחק ברי יעקב דלטיש שחבר בשנת ה"א קליב ספר שערי ציון פרווינצא. ועוד נמצאים בו הרבה מאמרים ממנו בלי הזכרת שמו.

והגאון בעל סדר הדורות העתיק את דברי השלשלת אשר הביא בשם מהר"י לאטייש, כמו שזכרנו ערך ג"א של"ז (דף ס"ג ע"א דפוס ווארשוי הוצאת הרב החכם המופלג מוהר"ר נפתלי משכיל לאיתן *) ובספר שערי ציון שחבר ר' יצחק די לאטייש, וכן ערך ג"א תתפ"ה (דף ע"ח ע"ב) ובספר שערי ציון שחבר ר' יצחק דלטיש ד"א תקמ"ב (דף ק"ו ע"ב) כ"ז ראיתי בספר שערי ציון. ה"א א' (דף ק"ט) בס' שערי ציון כו'. ה"א ל"א מצאתי בס' שערי ציון. ה"א נ' (ק"ב ע"ב) ואלה החכמים מצאתי כתובים בשערי ציון. ה"א ע' (ק"ג ע"ב) ראיתי בס' שערי ציון. ה"א קליב (קמ"ו ע"א) ר' יצחק ברי יעקב דלטיש חבר ס' שערי ציון ה"א קל"ב, וסיים שם ובעל השלשלת דף כ"ז (הוא בדפוס זאלקווא דף י"ט ע"א שהבאתי למעלה) כתב שחברו ה"א פ' עכ"ל, ועיין לעיקר שצ"ל קליב. ובכל אלה המקומות רשם הגאון בעל סדה"ד כי לקח זה מבעל השלשלת. וגם בסוף ספרו בשמות הספרים הביא וז"ל: שערי ציון. ר' יצחק דלטיש פרווינצא פ' על המצות כסדר התורה כך מצאתי, ושלשלת הקבלה אמר ואלה הדברים מצאתי כתוב בספר שערי ציון, ומביא הרבה פעמים סיפורי מעשיות ממנו, ונראה שספר זה הוא ג"כ סיפורי מעשיות עכ"ל. וזה לקח אות באות משפתי ישנים אות ש' סי' 187, והנה מה שכתב פ' על המצות כסדר התורה, כוון לספרו תולדות יצחק, כי המחברת שערי ציון היא רק פתיחה לספרו, כמו שהבאתי למעלה, ומה שכתב כי השלשלת הביא ממנו סיפורי מעשיות טעה בזה, כי לא נמצא אף פעם אחת שהביא סיפורים ממנו.

גם בעל קורא הדורות (דפוס בערלין דף כ' ע"א וכ"ב ע"ב) מביא דברי השלשלת שהביא בשם ס' שערי ציון. הגאון חיד"א ראה הכ"י הזה והשתמש בו, והביא דברי הספר בכמה מקומות בספרו שם הגדולים, אבל לא בשם העצמי, רק "ספר כ"י קדמון ישן נושן", ובוודאי נעלם ממנו שם מחברו ושם הספר יען כי היה חסר בהתחלתו. ואלה הם המקומות אשר הגאון חיד"א הביאו: ח"א אות ח' סי' 51 "ספר כ"י ישן נושן". אות י' סי' 8 "וראיתי בס' כ"י ישן נושן". שם סי' 22 "בס' קדמון כ"י ישן נושן". שם סי' 135 "כ"ב בס' קדמון כ"י ישן נושן". שם

(*) החכם הגדול הזה הוליד לאור הסדר הדורות נקודת נקודת צדק נאה ובהרבה תקונים אשר עוול ויגע צדקיהם רצה, ונולדה גדולה עשה צדק למועלת דורשי התורה והסכנה, כי הספר סה"ד היה עד כה כספר החסוס. ולאוי כי חכמי זמננו יעמדו ליינו לקחת הספר ויודו צדקם ונלא ולהציל הצדקה הלזו אל ביתם, לניען יראה הרב החכם הגדול שער צענולו.

סי' 206, ס' כ"י קדמון". אות מ' סי' 2, "ספר כ"י קדמון ישן נושן". שם סי' 174, "כספר קדמון כ"י". שם סי' 191, "בס' קדמון כ"י ישן נושן". שם סי' 195, "כ"י בס' קדמון ישן כ"י". אות פ' סי' 4, "כ"י בס' ישן נושן כ"י". אות ש' סי' 35, "מצאתי בס' כ"י ישן נושן". שם סי' 150, "ספר ישן כ"י". שם סי' 177, "ספר ישן כ"י". וכן בח"ב אות ה' סי' 69, "בס' ישן נושן כ"י". אות ע' סי' 28, "ובספר כ"י ישן נושן". וכל הדברים שהביא נמצאים לפנינו, כמו שהעירותי עליהם בכל מקום ומקום בהערות שלי.

וראיתי כי החוקר הגדול המנוח מוה"ר אליקום כרמולי בתולדות חיד"א (פ"ט תר"ז) כתב וז"ל: "הספרים אשר הוציא הרב חיד"א מהם תולדות אנשי שם האלה וקורות ספריהם כ', ויש מהם שהלך אחר חוקרי הדורות שהיו לפניו והם וכו', גם כתב יד ישן שהוא הרב המאירי בהקדמת ספרו בית הבחירה עכ"ל. ועל זה העיר המנוח החוקר הנודע מוה"ר יצחק אייזיק בן-יעקב המו"ל את ס' שם הגדולים (ווילנא תר"ג) בהערה כ"ב לתולדות חיד"א וז"ל: "אינו נראה כי את ספר בית הבחירה ראה הרב חיד"א בכתב יד, ומזכיר גם פתיחת הספר ומתחתו ובכל מקום שהביא דבר בשם כ"י ישן, כותב תמיד, "ספר כ"י ישן" או "כ"י קדמון" או "ספר ישן כ"י" או "קובץ ישן כ"י", עיין לדוגמא ח"א אות ב' 46, אות י' 22, 135, 206, 241, 325, 374, אות מ' 191, אות פ' 4, אות ש' 125, 150, 177. ח"ב אות ה' 69, עכ"ל. ועל זה השיג החכם הר"ז כ"ט בתולדות הרב המאירי צד 11 וז"ל: הרב חיד"א ראה הפתיחה לרוב המאירי והשתמש בו הרבה פעמים ומזכירו תמיד בשם כ"י ישן. אך לא נודע מטעם מי יצא, אך עתה כאשר נדפס הפתיחה להמאירי נראה לכל מעיין כי על זה כוון הרב חיד"א תמיד, והאמת את החכם כרמולי במ"ש בתולדות הרב חיד"א שכונתו בכ"י ישן על הרב המאירי, והאמת אתו, ובטלים דברי החכם בן-יעקב בהקדמתו להוצאת שם הגדולים בהערה כ"ב מה שהשיג בזה על החכם כרמולי, ע"כ. ועוד הפעם נגע בזה החכם הר"ז כ"ט בדת הפתח דף מ"ב ריש ע"א ועל זה השיב החכם בן-יעקב ז"ל תשובה ארוכה במכ"ע אוצר חכמה שנה ראשונה דף 52—57 וההמשך נדפס שנה שניה 53—58, והחכם הזה האריך מאד, ואנכי אביא פה לפני הקוראים רק תמצית דבריו הנוגע לעניננו. שם הביא עוד הפעם מה שכתב בהערה שלו לתולדות חיד"א שהכאתי, והוסיף עוד איזה מקומות אשר הרב חיד"א הביא בשם כ"י ישן, ומפלפל שם בהראות כי האמת אתו שהגאון חיד"א לא כוון להמאירי ע"ש, והנה כעת בהגלות נגלות לעינינו הספר שערי ציון נתברר כי אולי כוון הרב חיד"א כמו שהעירותי. וכל הלשונות שהביא הרב חיד"א בשם כ"י ישן נושן נמצאים ככתבם וכלשונם בדברי מהר"י לאטיש, ואף כי הוציא רוב דבריו מהמאירי בכל זאת נמצא שינויים קטנים, כי כן דרכו פעם להוסיף איזה מלות, ופעם לגרוע ולשנות מעט, כמו שתראה באוצר חכמה שם צד 55—56 שהביא את דברי חיד"א והלשון לא נמצא מלה כמלה במאירי, רק הם לפנינו בשערי ציון, כאשר תראה בהערות שלי במקומותם למושבותם. ובאוצר חכמה שם אות ה' הביא הרב בן-יעקב את דברי חיד"א מן אות ש' 35, יש להעיר כי בזה לא כוון אל דברי השערי ציון, והרב חיד"א הביא שם "בקינטרס ישן נושן" והוא קונטרס אחד בכ"י (ובאות ש' סי' 35 אשר הכאתי למעלה שנמצא בשערי ציון כוונתי על מאמר השני שהביא שם הרב חיד"א שכתב מצאתי בס' כ"י ישן נושן וז"ל ראש לכך (החבורים). וכן בין המקומות אשר רשם הרב בן-יעקב מדברי חיד"א יש למחול הרשומים האלה: אות ב' 46, אות י' 241, 325, 374, אות מ' 261, אות ש' 178. בכל המקומות האלה הביא הגאון חיד"א "בקובץ ישן כתב יד". גם באות מ' 81 שהביא "בקונטרס ישן נושן" בכל הדברים שהביא שם לא כוון כלל אל ס' שערי ציון, רק לכ"י אחר אשר קראוהו "קובץ ישן" ואין זכר מהם לא בשערי ציון ולא במאירי. וראיתי בסוף דברי הרב החוקר בן-יעקב במכ"ע שם צד 55 ששער ג"כ בנפשו אולי כוון הגאון חיד"א לס' שערי ציון, וסיים מי יתן תבוא שאלתי ונפתחו גם שערי ציון אלה לפנינו בדפוס, וננלה כבוד האמת.

וכן ראיתי מוכא ס' שערי ציון בתולדות גדולי ישראל אות ו' סי' רס"ד

כאשר מצא מובא באוצרות חיים לה"ר חיים מיכל שהבאתי למעלה *) גם החכם המנוח ה"ר צבי הירש עדלמאן (איש חן טוב) ראה הם' שערי ציון והביאו במאמר בקורת לס' כפתור ופרח צד 10. גם שם בזכרון שם אצל ר' מאיר כטרנינקטריא ואצל ר' משולם ב"ר משה. ואחרון חביב הוא ידידי הרב החכם הכולל מהר"א ד"ר יעללינעק הביאו בקונטרס הכללים ערך 202 ובקונטרס הרמב"ם ערך 156. ויש עוד להעיר כי בספרו של המחבר הזה הנקרא תולדות יצחק בשער ט' נמצא העתקה מסדר הנאים ואמוראים אשר הוציא הגאון חיד"א בש"ג, כמו שהביא הרשד"ל בספרו בית האוצר דף נ"ב ע"א, והרשד"ל הביאו עוד שם בבית האוצר צד נ"ד ע"א ע"ש. והמחבר הזה חיבר עוד ספר אחד הנקרא קרית ספר על התורה, כמו שהביא דהוקר הגרול צינץ בספרו צור געשיכטע צד 479.

את כל זה ראיתי להביא לפניך קורא יקר במרם נכוא אל שערי ציון, ואקוה כי חכמי זמננו ישמחו אל המנחה אשר הבאתי במחנה העברים, גם תיקר מלאכתי בעיניהם אשר העמסתי עלי לברר וללבן דברי המחבר להסיר כל סיג ותלאת השגיאות, ולציין מראה מקומות בכל מקום אשר הביא דברי חז"ל, גם לערוך מערכה מול מערכה עם דברי הרב המאירי ז"ל, גם להעיר על זמן וחיי איונה חכמים והנוגע אודותם, ואנה מדובר מהם בספרים שונים, והכל בדרך קצרה. ולא באתי בזה בארוכה לדבר מומן וחיי כל איש ואיש, כי לזה נדרש חיבור שלם וְ אִין זה ממלאכתי כעת, ואם הקורא היקר ימצא תועלת קצת במלאכתי ישמח לבי מאד, והיה זה שכרי.

לעמבערג ה' שבט תרל"ט.

שלמה באבער

*) וגם היה ראוי להציג צין גדולי איטליא את ר' יצחק דלטיס צ"ר ענוואל אשר חי צנחה הרביעית לאלף הששי ערך צ' תארת שנה אחר התעבר דילן, עיין שה"ג ח"צ אות ח' 118 שהציג ונעתיק הם' חשק שלמה היה הגאון ה"ר יצחק צ"ר ענוואל דלטאט והסלימו צ"ז לולל שנת טכ"ח, והגאון הזה כתב פסק על הדפסת הזהר כשנדפס צנאנטוזה והדפיסו אח"כ דפוסים אחרים, והוא הונדפיס תשובות הר"ן צעיר רוני ויש סס תשובה ענונו עכ"ל גם נוצח צשו"ת הונצ"ט צין רבני איטליא, עיין קורא הדורות ל"ז ע"א, והרב החכם ונהרמ"ץ פרידלענדער הוליא לאור צננת כת"ר שו"ת ונהרצ הגאון הזה אשר היו כנוסים צנחונים, וכנראה סס ונהשאלה אשר שאלוהו שני אחים ופרוצניאל אשר צנחלה היה דר הגאון הזה צפרוצניאל, והתשובה חתם צולאניא שנת ש"ז, וחק"כ חתם אצוניון שנת שכ"ח, ועוד סס שנת ש"כ, וסס נוולא נכתב שנת אל ננך צ"י צננת שכ"ב, וכן נוולא סס שחתם פיררררר שכ"ו, וננטוזה ש"ו, פיררררה שכ"ט, וכן נדפס שנה הפסק נגד הרבנים אשר צקשו לעכב הדפסת הזהר וחתם פיארו ש"ס.

שערי ציון

(א) ועתה אתחיל ומהאלהים אבקש עזר בהודעת דור אחר דור כפי האפשרי.
 (ב) ראש המין האנושי אדם הראשון. והוא שלם לפי טבע האנושית.
 ללכת בדרכי השי"ת עם העבירו קצת המכוון לקצת הנאותיו הנשמות. (ג) והוליד
 בשנת מאה ושלשים בדמותו וצלמו שת. ושת הוליד את אנוש. (ד) בשנת
 המאתים ושלשים וחמש. ובמי אנוש (ה) הוחל למרוץ ולקרא הכנבים והמזלות
 בשם ה'. (ו) ויהי להם הממשלה. (ז) ואף אנוש היה מהתועים. והיה טענתם
 שכמו שרצון מלך שיהיו העמים מכבדים שריו ועבדיו ויועציו הסמוכים אצלו. כן
 רצון האל ית' שיכבדו בראוי השפלים את העליונים. ולשומם אמצעיים בינם
 ובין אלהי אבותם. וזאת עקר ע"ז. והיה הדבר מתגלגל והולך. עד שנת המבור.
 היא שנת אלף ושיש מאות וחמשים ושיש. ואחר המבור הוסיפו על חמאתם פשע.
 (ח) ועמדו נביאי שקר מתנבאים בשם ה'. שהשם ית' צוה אותם שיעבדו כוכב
 פלוני. או מלאך פלוני. ולעשות צורתו. והיו עושיין כן. והיו עובדין על כל
 הר גבוה ותחת כל עץ רענן. ויחמו להם היכולת והממשלה. משתפת עם השלם
 ית'. (ט) והיה העולם בזאת האמונה והדיעה. (י) עד דור הפלגה במי'.
 (יא) ועמדו נביאי שקר מתנבאים בשם הכוכב או המזל או המלאך. ואומרים מזל
 פלוני או כוכב פלוני. או מלאך פלוני. (יב) צוני מצוה כך וכך. ואז נעדר מציאות
 השם. (יג) ית' ויתברך. וכל נפיד מקרב שנלם, לומר (יד) לא ידעו את ה'. (טו) והיה
 זה בדור פלג. (טז) שעברו זמן מן השנים. אלף ושבעה מאות וחמשים וששה.
 ועם כל זה היו בכל הדורות יחידים. (יז) מחזקים ברוב האמונה. (יח) זולת
 בקצת הדורות שהיו שם יחידים נכבדים נקובי שם. בזמן הראשון אדם שת.
 ומאנוש עד המבור חנוך ומשותלח ונח. ומהמבור עד הפלגה שם ועבר. ולכל
 אלה היה להם אחוזת מרעים רבים ונכבדים. (יט) נמשכים אחריהם ולדעותיהם.
 (כ) ואמנם לא זכו כל כך (כא) להשפיע לזולתם דרך דרישת עמים. (כב) להפיך

(ב) ועתה אתחיל. כן פתח הרב הנאיירי (דף ז' ע"א) ועתה נתחיל בהודעת
 זה דור אחר דור כפי האפשר: (ג) ראש המין. הוא לשון הנאיירי שם, ונתקום בעין
 האנושי יש לתקן שם צניח האנושי: (ג) והוליד בשנת. צנאיירי שם השלשון יותר
 נתקון: והוליד את שת שנת ק"ל כדמותו כללנו: (ד) בשנת המאתים ושלשים וחמש.
 הוא ק"ה לחיי שת: (ה) הוחל לנורוד. צנאיירי צעטות ננורוד: (ו) וליחס להם
 המנוטלה. צנאיירי הוא צנאיירי קלת: (ז) ואף אנוש. הוא ג"כ צנאיירי שם:
 (ח) ועמדו נביאי שקר כו' ולעשות נורתו. צנאיירי ולעשות ללנו ולנורתו. וצעל שלשלת
 הקבלה (דפוס זאלקווע דף ע"ד), ונונח צנאיירי צעטות צנאיירי אנוש, כתבו
 וז"ל: אנוש היה הראשון להנאיירי נורתו כד' להעיר רוח הצריות שיתפללו לאלוה
 צנאיירי: (ט) והיה העולם צנח האנונה. צנאיירי והיה העולם נתגלגל צנח
 האנונה: (י) עד דור הפלגה צנאיירי. צנאיירי הגי' עד דור הפלגה ואז הפלגו צנאיירי:
 (יא) ועמדו נביאי השקר. צנאיירי ועמדו צניחם נביאי השקר: (יב) צוני מצוה. העלה
 "לוי" מויתרת וליחא שם: (יג) יתברך ויתברך. העלה ויתברך מויתר: (יד) לא ידעו
 את ה'. ל"ל לא ידעו, וכ"ה צנאיירי: (טו) והיה זה צנאיירי פלג. פה השנינו ונאנו
 שלם והנאיירי מן אנוש וכל צנאיירי (דף ז' ע"א) עד והיה זה צנאיירי פלג (שם ע"ב צורה
 י"ז) אשר אינו מענינו: (טז) שצנאיירי זמן מן השנים אלף ותשנ"ו. צנאיירי שם שצנאיירי
 צנאיירי אלף ותשנ"ו, כי הנצול היה צנח אלף ותשנ"ו, ומן הנצול עד פלג היה ק'
 שנה, והפלגה היה צנאיירי פלג, ומן הנצול עד הפלגה היו ש"ו שנה. ועיין ביאר
 והגהות הגר"א לפרד עולם: (יז) מחזקים ברוב האמונה. צנאיירי הגי' מחזקים צנחית
 וצנאיירי: (יח) זולת בקצת הדורות. צנאיירי הגי' ולא נתפרסמו אללנו זולת בקצת
 הדורות וזה חקר לפנינו: (יט) נמשכים אחריהם ולדעותיהם. צנאיירי חקרה העלה
 "אחריהם" ולפנינו חקרים העלות "דרך לנוד": (כ) ואינם. העלה הזאת חקרה שם:
 (כא) להשפיע לזולתם דרך דרישת עמים. צנאיירי להשפיע דרך דרישת רצים:
 (כב) להפוך עמים אל שפה צורה. שם והשתדל להפוך אל העמים שפה צורה:

עמים אל שפה ברורה. (כג) רק למדו בכתיבהם לנמצאים אתם ולמושבים אחריהם. (כד) וכבר ידעת מאמרם ז"ל שאוכלסי שם ועבר היו מרובים. ועם כל זה רב העולם היו נמשכין (כה) אחר אותן האמונות הכוזבות. ובני עליה היו הולכים ומתמעטין. עד שהגיע הזמן לאברהם אבינו ע"ה. (כו) שגולד אחר הזמן הנזכר מאה ושמונים ותשע שנים. הוקדש מרחם מלידה ומבטן ומהריון. (כז) להציר עם עצום עושה דבר השם ית' אל עולם. (כח) וקבץ אלפים ורבבות לעבוד את ה' וליחד את שמו. ולבער אנדלילים מן הארץ. והיה זה בשנת המשים ושנים ללידתו. ונשלמו אז שני אלפים. והם הנקראים (כט) אצל רבותינו ז"ר (ל) שני אלפים תורה. ואז התחילו שני אלפים תורה. (לא) ולבסוף- (לב) ארבעים ושמונה שנה היה הוא ע"ה בן מאה שנה. הוליד את יצחק (לג) בדמותו בצלמו. (לד) וגרר בחק ההנהגתו הרכיכות אלי מלכי בקדש. ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מצותיו חקותיו ותורתיו. והיה מקץ אלפים ומאה ושמונה שנה. הוליד יצחק אבינו את יעקב אבינו בדמותו בצלמו. וימסור לו סודות חכמתו ויושר ההנהגתו. וכן עשה יעקב אבינו ע"ה לבניו כולם. (לה) רק מבניו לוי פרח. ומנחו ראש וקצין לעבוד את ה'. ולברך בשמו הוא וזרעו אחריו:

ויהי מקץ (לו) אלפים ומאתים ושמונים שנה ירדו אבותינו למצרים. ויעמדו שם (לז) מאתים ועשר. ותהי כל הארץ תהוה ובוהו ארץ לא משהוהה. ארץ מגוללה בדמי האלילים. (לח) ואברה האמונה ונכרתה מפיהם. רק משה לוי הנלוה אל ה' לשרתו. דבקו בה' אלהי אבותם. (לט) ומעולם לא עבר שבט לוי ע"ז. ויחמוד ה' על עמו. (מ) ויזכור ברית אבותינו. וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים. (מא) בשנת אלפים ושלש מאות ויששים ושמונה וילד המלאך הגואל רבן של נביאים. ומשה בן שמונים בעמדו לפני פיעה מלך מצרים.

(כב) רק לנודו צנתיים. צנאירי רק דרך לנוד צנתיים: (כד) וכבר ידעת ונאמרם ז"ל כו'. צנאירי ורעפ"י שגלה הקבלה ששם ועבר שהיו אוכלוסי הננושכים אחרים נכונים: (כה) אחר אותן האמונות הכוזבות. צנאירי שם ננושכו אחר אותם האמונות הנפקדות, וכן נוסף שם והיה העולם נמנונה וסולך וסולך וגדול צנאירי האמונות הדרעות ששם: (כו) שגולד אחר זמן הנזכר קפ"ט שנים, צנאירי שם סג"ו קצ"ב שנים והיא ג"י ישרה, וכן ל"ל גם לפנינו נאה ומשעים ושנים שנים. והנחצר הניח למעלה והיה זה צדור פלג שבצרו זמן מן השנים אלף ותשנ"ו, ואברהם נולד אלף תתקנ"ח (כי בשנת כ"ג ללידתו כשלנו אז שני אלפים כנוו שהניח להבין), לכן אם התשוב להלך תשנ"ו עוד קל"ג יעלה סך הכולל אלף תתקנ"ח: (כז) להליל עם עולם. צנאירי שם סג"ו [נצית חקורים יאל לננוך ומאור כשדים נינוך] להליל עם עולם, וזה שהספרתי חקר לפנינו: (כח) וקבץ אלפים ורצבות. פה השנינו נאמר שלם מדברי הכז הנאירי (דף ז' ע"ג שורה ב') עד שורה ל"ז) צאיזה ששם הכיר את צורלו, ועיין יוחסין השלם לד 4: (כט) אלל רבותינו ז"ל סנהדרין ל"ז ע"א: (ל) שני אלפים תוסו. צנאירי שם סג"ו שלל ה"י שם מ"י שקורא ששם ה' להסיצ רבים ונעון עד צוא אברהם ע"ה: (לא) ולבסוף מ"ח שנה. לפני זה ננאל צנאירי שם נאמר גדול אשר השנינו הנח"י לאטיש מן וקרלו את שלחתייהם ינות הנשיה (דף ז' ע"ג שורה ה' נלנוטה) עד ולסוף מ"ח שנה, (דף ג' ע"א שורה כ"ט): (לב) ארצעים ושמונה שנה. הוא ז' אלפים מ"ח ליאירי: (לג) צדמותו צללנו. צנאירי כדמותו וכללנו: (לד) וגדל חק הסהגתו הליכות אלי מלכי בקדש. צנאירי שם וגדל חק הסהגתו לנודו ישרה הסהגתו והליכותיו הליכות אלי מלכי בקדש: (לה) רק ונשה לוי פרח כו'. צנאירי הלשון נאנונה קלת: וצפרט ונינה על זה לראש ולקצין השליטי שבצניו, הוא לוי הנלוה אל ה' הוא ורעבו לשרתו ולבדך צננו: (לו) אלפים ונאחיים ושמונים שנה. ל"ל אלפים ונאחיים והלשים ושמונה שנה (צ"א רל"ח) ונונא לכנון צנאירי שם: (לז) נאחיים ועשר. סינון רד"ו: (לח) ואברה האמונה. צנאירי הוא צנאיריים קלת: (לט) ונעולם לא עמד שבט לוי ע"ז. צנאירי סג"ו שמונה ז"ל ונעולם לא עמד שבט לוי ע"ז, והוא ציונא ס"ו ע"ז: (מ) ויזכור ברית אבותינו. צנאירי שם לזכור להם ברית אבות: (מא) בשנת אלפים וסנ"ח נולד נשם. זה חקר צנאירי, וציוחסין הונא צקדר הדורות כתוב נשם

(מב) והיא שנת אלפים וארבע מאות וארבעים ושמונה (מג) ובשנת אלפים וארבע מאות וארבעים ותשעה קבל משה ע"ה התורה מפי הגבורה על הר סיני ככל הכתוב בספר התורה. ולמד דעת את העם. און וחקר עד שהשיבם לאמונה הישרה. חחלה בהאמת מציותו יתברך. (מד) ואח"כ בהאמת יהודו ותורתו:

(מה) דע כי משנתנה תורה לישראל פסקה גדולה מאוה"ע. שנאמר ונפלינו אני ועמך וגו' :

(מו) וארו הנביאים שנתנבאו לעולם קודם מתן תורה. אדם. (מז) קין . נח. ושם. (מח) והם. יופז. ועבר אברהם. יצחק. ויעקב. (מט) בעור הוא לבן. ובנו בלעם. הם המושלים שנתנבאו על מואב. ואיוב. ואלפז. ובלרד . וצופר. (נ) ואליהו. אלו נתנבאו קודם מתן תורה. (נא) ובני זרח. זמרי. ואיתן. וכלכל. ודימן. ודרדע. ואהרן. כלם ששה נתנבאו במצרים. והיתה נבואת מצרים כבושה קרוב לחשע מאות שנה. עד שבא יהווקאר ופירשה. משה ואהרן אסיר ואלקנה ואביאסף (נב) לא נתנבאו במדבר. ונשוב לענין. (נג) והענין כך היה. (נד) שמשע ע"ה קבל כל המצות עם פירושיהן. והיה כותב במצות השם יתברך עקר המצוה בעצמותה. בתורה שבכתב. וביאורה היה מלמד על פה. והוא ענין תורה שבעל פה. (נה) כמו שנאמר דרך משל. שהוא ע"ה כתב מצות הסוכה. והוא אמרו בסכות תשבו. אבל למעלה מעשרים ולמטה מעשרה . (נו) ושיעורה אורך הרוחב והחייב והפטור. וגוד ולבדו ודופן עקומה. ובמה מסבין. ובמה אין מסבין. וכיוצא בהם. היה מלמד על פה. כלומר ית' צוני ישיבת הסוכה. ואין מצותה אלא בדרך זה. וכן כל שאר המצות. (נז) וזהו שר"ל עלה אלי ההרה. מצורף אל מקום ההתבודדות. ר"ל המעלה והשלימות. ואהנה לך את לוחות האבן. היה הרצון בלוחות אבן. אחר רצון בעל היצון במ מצד מקשיותם וקיומם. ורחקם מקבול השנוי להעיר אותנו שהוא בלבותינו ההתבוננת

נולד צ"ח טע"ח יום ד' ז' אדר שלש שעות נהיום. ועיין צדק"ד סס : (נז) והוא סכת צ' אלפים תמ"ח. עיין צנא"רי סס (דף ג' סוף ע"א) הוספת דברים : (נח) ובשנת אלפים תנ"ט קבל התורה. צנא"רי סס : (נד) ואח"כ בהאמת יהודו ונלמותו. אחר זה נולד צנא"רי סס ונאמר גדול אשר השניט ונהר"י לאטיס, והוא צסוף דף ג' ע"א הנהחיל כדעס ושל לעוף סכנס למדינה, עד דף ד' ע"א סורה י"ד מלומטה, הנהחיל והעולם נודרים : (נח) דע כי משנתנה תורה לישראל. זה ליתא צנא"רי. והנהחזר הרצ ונהר"י לאטיס לקח כל זה ונהר"ג ה' הספר (דפוס וויניציא דף קנ"ג ע"ב) , ושם הנהחיל : אלו נביאים שנתנבאו לעולם קודם ונתן תורה, שהציא הנהחזר אחר זה, ואח"כ קיים צנא"ג סס : אלו נתנבאו לאומות העולם עד שלח נתנה תורה לישראל, כשנתנה תורה לישראל פסקה רוח הקודש וכן האומות שנאמר ונפלינו אני ועמך, והוא עפ"י ונאמר ז"ל צרכות דף ז' ע"א בקץ ונשה שלח תשרה שכינה רק על ישראל ונתנו לו שנאמר ונפלינו אני ועמך, ונהר"י לאטיס הפך הסדר : (נו) ואלו הנביאים שנתנבאו. הוא ונהר"ג סס : (נז) קין. ליתא סס : (נט) צעור הוא לבן. צנא"ג סס ולצן אציו הוא היה בעור, והוא עפ"י ונאמר סנהדרין ק"ה ע"א : (נ) ואליהו. הוא אליהו בן צרכאל הצוני, וכן כתבו שפורס צנא"ג : (נא) ובני זרח זמרי וצמרי ואיתן ודימן ודרדע ואהרן כלם ששה נתנבאו צנא"רי סס : ובני זרה זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרדע כלם חמשה אלו נתנבאו צנא"רי ונשנתנה תורה לישראל. וכן יש לתקן לפנינו, ולמחוק נולת "והאהרן" ולתקן "כלם חמשה", והוא לשון סתבו דה"א צ' ו' : (נב) לא נתנבאו צמדצר, ז"ל אלו נתנבאו צמדצר, ונאמר לכתוב צנא"ג סס : (נג) והענין כך היה כו'. הוא נודרי הנא"רי (דף ד' ע"א סורה י"ד מלומטה) : (נד) שמשע ע"ה קבל כל המצות עם פירושיהן. עיין הקדמת הרמב"ם לפי הנהחיל בהתחלתו. דע כי כל נצוה שנתן הקב"ה לנשה רבינו ע"ה נתנה לו צפירוטת ע"ש : (נה) כמו שנאמר דף ע"א. צנא"רי כמו שתאמר דרך משל : (נו) ושעורה אורך והרוחב. ז"ל ושעור האורך והרוחב, וחות ה' שנתרצב לנעלה, ונעלה לכתוב צנא"רי : (נז) והוא שר"ל עלה אלי ההרה. ז"ל והוא טא"ל, והוא הוספת ונהר"י לאטיס, עד להטלים היחידים אשר ה' קורא. ונקור הנאמר אשר טא"ז ונאמר

והידיעה. ומפני שהידיעה תחלק לשני חלקים. אל עיוניות ואל מעשיות. היו שני לוחות והתורה והמצוה. התורה. זו תורה שבכתב וספוריה. והמצוה זו תורה שבעל פה. והוא פירוש המצוה והלכותיה אשר לא נכתב בתורה. אבל נמסר לו על פה. והוא המשנה שחבר רבינו הקדוש באחרית הימים בהתמעט הלבבות. והתפור מעמד החכמים. (נח) אשר כתיבת אלו נביאים וכתובים. לרורותם זה תלמוד. לעזור על מקום הספיקות והתרים. (נש) שכל מה שתלמיד ותיק עתיד להשיג נחן לו למשה בסיני. שבראותו הכללים ראה הפרטים. עם שאני מאמין כל הדברים כפשוטם. כי באמת וברור נתנו למשה לוחות אבן. עמדו בארץ במקום ידוע קרוב לאלף שנה. יכרית ה' למי שלא יאמין זה. אבל אומר שהוא הדברים המוחשים בעבור ההמון והמובנים מהם והמושכלים להשלים היחידים אשר ה' קרא. (ס) והיה סדר הלימוד, שתחלה היה הוא ע"ה מוסר תורה וסודותיה ופקודיה וגזיה לאהרן. ואחריו נכנסים אלעזר ואיתמר. ומלמדה להם במעמד אהרן. (סא) ואחריהם נכנסים הזקנים. ומלמדה להם במעמד אהרן ובניו. ואחריהם נכנסין כל מי שירצה מההמון העם. ומלמדה להם במעמד כל הראשונים. ואז היה משה יוצא. ואהרן מלמד כולם פעם אחת. והיה אהרן יוצא. ואלעזר ואיתמר חוזרין ומלמדין לוקנים ולעם. (סב) והיו הבנים יוצאין. והזקנים חוזרין ומלמדין לעם. (סג) נמצא כולן עומדים מוזלתם ארבעה פעמים. (סד) ויהושע לא ימיש מתוך האוהל. וכבר שמעוה ארבעה פעמים משה. (סה) וכן פתחם עם בני אהרן. (סו) כמו שאמרנו ז"ל במס' עירובין פרק מערבין סדר משנה וכו'. והעולה מדבריהם כמו שאמרנו :

ויהי בעת זקנותו (סז) בהבינו לאחיותו מסר סודות התורה והלכותיה. עם כל עניני התורה שבעל פה ליהושע משרתו. והיה זה לסוף ארבעים שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים. (סח) שהוא לבריאת עולם אלפים וארבע מאות ושמונה שנה. (סט) ביום השבת בשעת המנחה.

נעלם כעת ונעני: (נח) אשר כתיבת אלו נביאים וכתובים, לרורותם זה תלמוד. ז"ל אשר כתבתי (טמות כ"ד י"ג) אלו נביאים וכתובים, להורותם (סס) זה תלמוד, (נכרות ה' ע"א): (נע) שכל מה שתלמוד ותיק עתיד לחדש בו. ירושלמי פאה פ"א ה"ו, אפילו מה שתלמוד ותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר לנוה נעני: (ס) והיה סדר לימודו. הוא דברי הנאירי (דף ד' ע"א טורה ז' נולעטה), ועיין בפ"י העשנה להרשב"ם בהתלחח: (פא) [ואחריהם נכנסים הזקנים ומלמדה להם במעמד אהרן] ובניו. העולות שהקברתי נשנונו והנאירי שהשנייע הונעתיק או הנודפים מן אהרן עד אהרן: (פב) והיו הצנים יולאין. זנאירי צעועת ואין הצנים יולאים: (פג) נעלל כולן עומדים מוזלתם, ז"ל למדים מוזלתם. זנאירי עם למדים הענין מוזלתם ארבעה פעמים אהרן נפי ושה ארבעה פעמים ובניו נפי ושה ג' פעמים, ואחת נפי אהרן, והזקנים נפי ושה צ' פעמים ואחת נפי אהרן ואחת נפי ובניו ז' (פד) ויהושע לא ימיש מתוך האוהל. זנאירי עם ויהושע כבר ידעת שלא היה זו מתוך האוהל: (פה) וכן פתחם עם בני אהרן. ז"ל היה עם בני אהרן, כמו שהוא לכונן זנאירי עם: (פו) כמו שאמרנו ר"ל זנא" עירובין פרק מערבין סדר משנה, ז"ל פרק כילד מערבין כילד סדר משנה. והוא מואמר שירצין ז"ד ע"ג, וגם זה רשם הרב הנאירי זנאמר שלפניו (דף ד' ע"א): (פז) הצניו לאחיותו. זנאירי נוסף זקנוצ קן אלושוח: (פח) שהוא לצריאת עולם אלפים וארבע מאות ושמונה שנה. ז"ל ושמונים ושמונה שנה (ב"א תפ"ח) ונעלל לכונן זנאירי: (פט) ציום הסנה צעעת הננחה. עיין תשובות הגאונים סי' ז' (דפוס ליק) ומה שהעירוטי צעעות ותקונים (ליק תכ"ו) שהתשובה הזאת כתובה בצורכה צעערי תשובה סי' ר"כ. וכן הוצאה בצידור ר"ע גאון לר' ל' ע"א, ובפרסם הגדול לרש"י נ"ו ע"ג, ובספר הישר לר"ת סי' תר"כ, ובתוס' וננחה ל' ע"א ד"ה ונחלן, ובהרא"ש ערבי ספרים סי' י"ג, ותוס' טענדרכי סס, ובשלטי הגבורים צאלפס ספרים פ"י סי' ד', ובתשובת מהר"ם מונוצבורק סי' י"א, ובצור או"ח סי' ר"ב, ובכללנו סי' מ', וכן צאור זרוע ה' נו"ט סי' פ"ט, ובתענהיג ה' שנת סי' ס"ג, ועיין צאור"ז עם ובהרא"ש ונודרכי ובהננהיג ובכללנו ומראה שהוכיחו טענה רבינו

(ע) נעלה ענן כבודו. (עא) ונראה את פני'ה'. והיה המקרה ההוא אשר קרהו מות בעינינו מסני שחטרנו אותו ופקדנו. וחיים הוא לו לכבוד המעלה אשר עלה עליה. וישב שם עד עולם: (עב) ויהושע היה ראש ומנהיג, מנהיגים ומדריכים בארץ החיים. ובכואו עתו מסרה לזקנים (עג) שנשארו אחריו. ולא נודע לנו מספרם ולא ענינם. (עד) אבל עתניאל בן קנז שהיה מראשיהם. והיה בזמן יהושע. והיה מופגז בדורו עד למאד. ובדרך הפלגה אמרו ו'ל (עה) במס' התורה. אלה ות"ש קלין וחמורים וג"ש נשתכחו בימי אבלו של משה. וכלם השיבם עתניאל בן קנז מפלפולו. והזקנים מסרוה לשופטים שהיו דורות אחרים. (עו) אך לפי שטת תלמוד בבלי שלטו הם בכלל הזקנים. והרי נאמר עליהם ויקם ה' שופטים ויושיעם. והתשועה אמנם היתה סבת הנהגתם הטובה ללכת בדרכי התורה השרומה. אשר נאמר עליה תורת ה' תמימה משיבת נפש. עדות ה' נאמנה מחכימת פתי. (עז) או שמא ואולי היו עמם מהזקנים. והיה עלי' ההון מהאחרונים. ממוצע בין זמן הזקנים לזמן הנביאים. והגיע אז זמן הנביאים. (עח) ונמס' התורה מעלי ומבית דינו לשמואל ובית דינו. ומשמואל ובית דינו לרוד ובית דינו. (עט) ומדוד לשלמה ובית דינו. ומשלמה לאחיה השלונזי ובית דינו. ושאר הנביאים שבימיו שנתנבאו בימי רחבעם. ומאחיה השלונזי ליהוא בן חנני וחבריו. שנתנבאו בימי אסא. ומהוא לאליהוא. ומכיהו בן ימלא וחבריהם (פ) שנתנבאו בימי יהושפט ויהורם ואחזיהו. ומהם ליהודע וחבריו שנתנבאו בימי יואש. ומהם לזכריה בן יהודע וחבריו שנתנבאו באותו זמן גם כן. ומהם להושע וחבריו. ומהם לעמוס וחבריו. (פא) ומהם לישעיהו וחבריו שנתנבאו באותו זמן. ומהם למיכה המורשתי וחבריו. כל אלה נתנבאו בימי ארבעה מלכים. עזריהו. יוחס. אחז. יחזקיהו. על הסדר שהזכרנו. ומהם ליואל וחבריו. ומהם לנחום האלקושי וחבריו. ומהם לחבקוק וחבריו. (פב) אלה נתנבאו בימי יאשיהו. ומהם לירמיהו וחבריו. צפניה. וחולדה

נתנבאו לא צפנת. ונסדר הקבלה להראש' ראייתו שהציא שנת ציוס השנת צעת הונתה צז' צאדר צנתת ב"א חפ"ט. ועיין צסדר הדורות דף ע"ז הולאת משכיל לאיתן, שהציא דעות שונות ופה קר הולע מהשתרע: (ע) כעלה ענן כבודו. צנאירי (ד' ע"ג) צעבות נעלם ענין כבודו: (עא) ונראה את פני'ה'. צנאירי ונראה שם את פני'ה' וישב שם עד עולם. והר"י לאטיש לפני הקיום וישב שם עד עולם הוסיף: "והיה הנקרה הווא אשר קרהו מות כו' עד עלה עליה" והוא הנקדמת הרעצ'ם לפי המשנה שהחלתו וז"ל: וכשהיה לפני ונחם החל לכתוב התורה כו' והיה הנקדמה הווא אשר קרהו מות צעיינו צצניל שחקרנו ופקדנו אותו וחיים לו לכבוד הועלה שעלה אליה: (עב) ויהושע היה ראש וננהיג וננהיגים ומדריכים צצאן הקיים. צנאירי ויהושע היה להם לראש ולננהיג ומדריכים צחיים ונלמדס להועיל: (עג) שנשארו אחריו. צנאירי שם איתא כך: ולא לאותם צעעים זקנים צצנימי ונשה סכנר חלפו והלכו אלא לאותם זקנים צצנימי ונשארו אחריו הנאמר עליהם ויעזרו ישראל את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר הוציאו ימים אחרי יהושע (יהושע כ"ד ל"א): (עד) אצל עתניאל בן קנז שהיה מראשיהם. צנאירי הלשון נחוקן יותר: אלא שעתניאל בן קנז היה מהראשונים: (עה) צנא' תנורה דף ע"ז ע"א: (עו) אך לפי שטת תלמוד בבלי. צנאירי שם ולפי ענינם ונשה זו השופטים אעפ"י שהיו דורות אחרים ככללים הם בכלל הזקנים: (עז) או שנוא ואולי היה עמם מהזקנים. הלשון נשוצב ונלמד לכון צנאירי או שנוא אף צדורות השופטים ה' עמם זקנים: (עח) ונמסרה התורה מעלי ובית דינו לשמואל. עיין צהרעצ'ם צהקדמתו ליד המוסד: (עט) ומדוד לשלמה ובית דינו. צנאירי שם סיים: ולא הגיע זמן צית ראשון ועצרו מן השנים אלפים ותתקכ"ח. הווא ח"פ ליציאת מצרים (צ"א ו' א'), ועיין רש"י ע"ז ט' ע"א: (פ) שנתנבאו צנימי יהושפט ויהורם ואחזיהו. צנאירי שם שנתנבאו צנימי יהושפט וכן עוצדיה צנימי אחאז ומהם לאלישע וחזקיהו שנתנבאו צנימי יהושפט ויהורם ואחזיהו: (פא) ונשה ליבעיהו וחזקיהו שנתנבאו צנאירי ונחם זה חקר צנאירי ע"י שגת המדפיס: (פב) אלה נתנבאו צנימי יאשיהו. פה חקר שורה וכו"ל: אלו נתנבאו צנימי ונשה על הסדר שהזכרנו ונשה לצפניה וחזקיהו שנתנבאו צנימי יאשיהו. ונלמד

כי שלשה אלה נתנבאו בזמן אחד . (פג) כּאז"ל שלשה נביאים נבאו לישראל באותו הדור . ירמיה וצפניה וחורדה . ירמיה היה מנבא בשוקים וברחובות . צפניה בבתי כנסיות . וחורדה אצל הנשים . ומהם לברוך בן נריה וחבריו . שנתנבאו בימי יהויקים (פד) ויהויכין בן צדקיהו . ואז הגיע זמן גלות יהויכין ומלך צדקיהו . ונמסרה הקבלה ליחזקאל וחבריו . ואז הגיע זמן חורבן בית ראשון . ופסקה מלכות בית דוד . והיה מהם עד זה הזמן דור אחד דור אחד ועשרים . והם . דוד ושלמה . רחבעם . (פה) עדה . אסא . יהושפט . יהורם . אחזיהו . יואש . אמציהו . עוזיהו . יותם . אחז . יחזקיהו . מנשה . אמן . יאשיהו . יהואחז . יהויקים אחיו . ויהויכין הוא יכניה . (פו) וחזקיהו אחיו . ובגלות בבל הוליד יהויכין את שאלתיאל . ושאלתיאל הוליד את זרובבל . ואחריו לא נמצא מושל במלוכה . אדא שנמשכה המעלה דור אחד דור ראשי גליות הוחזקו מזרעם ומשרש מעלה מדרך (פז) קבלה חזקה ואמתית : וכן עברו מזמן החורבן ממלכי ישראל אחד ועשרים . והם שאול . (פח) ואיש בושת . (פט) נדב . בעשא . אלה . זמרי . צמרי . (צ) אחאב . יהורם . יהוא . יהואחז . יואש . ירבעם בן יואש . (צא) זכריה . שלום . מנחם . פקחיהו . פקח בן רמליהו . הושע בן אלה . כל אלה היו מלכים ליהודה וישראל . לבד השופטים שאחרי הושע . ויהושע ומשה וקצת הנביאים שהיתה הנהגתם כעין המלכות . (צב) משנכנסו לארץ נתנבאו יהושע (צג) ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף בימי שפיט השופטים . אלקנה ושמואל בימי עלי . גר החוזה ונתן הנביא אסף והימן ויהודתן בימי דוד . אחיה השילוני בימי שלמה . שמעיה בימי רחבעם . ועדו בימי ירבעם . (צד) ועזריה בימי בעשא . וחנני הרואה בימי אסא , יהוא בן חנני (צה) בימי יהורם . (צו) אליהו ועובדיהו בימי אחאב . אלישע ויחזקאל ואליעזר בימי יהושפט . יונה בימי יהוא בן נמשי . (צז) זכריהו יהודע בימי יואש . אמן בימי אמציהו . יהושע בימי יהואחז (צט) וזכריה (ק) המכון בימי עוזיהו . (קא) מיכה המורשתי בימי יהואחז . (קב) חזקיה עורד בימי אחז . וישעיה בימי יותם אחז יחזקיהו . ירמיה (קג) ואורות בן שמעיהו . ברוך בן נריה בימי יהויקים . יואל נחום חבקוק יחזקאל דניאל בימי כשדים . הושע בן בארי בימי עוזיהו . חזקיה עמוס בימי עוזיה . צפניה בימי מיכה המורשתי . חגי זכריה מלאכי בשנת שתים לדרייש . (קד) שבע נביאות היו . שרה בימי אברהם . מרים בימי משה . דבורה בימי בלק . (קה) יונה בימי עלי . אבניגיל

לכנון צמאירי סם : (פג) כּאז"ל . מגילה י"ד ע"ג : (פד) ויהויכין בן לדקיהו . צמאירי ויהויכין ולדקיהו ועוד סיים סם כמו שתראה ברוב נבואותיהם הזמן שנתנבאו בו אם במקלות או במרדכי הקבלה התלמודית : (פה) עדה אסא . צמאירי אציה אסא : (פו) וחזקיהו אחיו . צמאירי ולדקיהו אחיו : (פז) קבלה חזקה ואמתית . אחר זה סיים צמאירי «עוד צחקת הקבלה הנזכרת גדולי נסיהו טנברבונא» : (פח) ואיש בושת . צמאירי הביא אחר זה ירבעם : (פט) נדב . צמאירי הדד : (צ) אחאב . צמאירי כתוב אחר זה «אחזיהו» : (צא) זכריה שלום . צמאירי זכריה בן שלום : (צב) משנכנסו לארץ נתנבאו יהושע כו' . זה לקח זכריה ס' הספד (דף קנו"ג ע"ג) , ועיין רשי"י מגילה י"ד ע"א שחושב סם מ"ח נביאים . וצנה"ג סם יהושע כשנכנס לארץ , ל"ל כשנכנסו לארץ נתנבאו יהושע כו' : (צג) «ונני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף» . המלות האלה יש למחוק וכן הספר , כי צנה"ג סם כתוב כך : «שה ואהרן ונני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף נתנבאו צמדנך , ואח"כ נתחיל יהושע כשנכנס לארץ פתחם ציניי שפוט השופטים , לכן ל"ל לפניו משנכנסו לארץ נתנבאו יהושע , פתחם ציניי שפוט השופטים : (צד) עזריה ציניי צעשא המלות «ציניי צעשא» חסרים צנה"ג : (צה) ציניי יהורם . צנה"ג הגי' ציניי צעשא , והוא צעעות ול"ל ציניי יהורם . והמלות ציניי צעשא כשתרצנו תסורה שלפניה : (צו) אליהו ועוזריה . צנה"ג אליהו ומיכיהו ועיזדיה : (צז) זכריה יהודע . צנה"ג זכריה בן יהודע : (צח) יהושע ואמן . ל"ל ועמוס , ונאמר לכנון צנה"ג : (צט) וזכריה . צנה"ג ישעיה זכריה : (ק) המכון . ל"ל המזין : (קא) מיכה המורשתי ציניי יהואחז . סם ציניי יתם : (קב) חזקיה עורד ציניי אחז . עיין כל זה צנה"ג סם וצק"ע ס"כ , וצרשי"י מגילה י"ד ע"א : (קג) ואורות בן שמעיהו . ל"ל וארזיה ציניי יאשיהו : (קד) שבע נבואות . מגילה סם וצנה"ג : (קה) יונה ציניי עלי . ל"ל משה

בימי דוד. חולדה בימי יאשיהו. אסתר בימי אחשוורוש. (קו) ברוך בן נריה. שריה.
בן מחסיה מרדכי. הנמאל. שלום נכאו לצורך שעה. שמואל וחנני נקראו רואים.
(קז) יחזקאל ודניאל בני אדם :

(קח) עשרה נביאים נקראו איש האלהים משה. אלקנה. שמואל. שמעיה.
עדו. אליהו. מיכה. ואמוץ :

(קט) ואלה הכהנים הגדולים ששמשו משנכנסו לארץ עד גלות בבל. חוץ
מאהרן ואלעזר במדבר. פנחס והוליד את אבישוע. בוקיע. זרחיה. מרות. אמריה.
אבי טוב. צדוק. אחימעץ. מוריה. יוחנן. עזריה. אשר כהן בבית שבנה שלמה
בירושלים. עזריה. אמריה. אחיטוב. צדוק. שלום. חלקיה. עזריה. שריה. יחזקאל.
אשר הלך בגלות יהודה וירושלים ביד נבוכדנצר מלך בבל. הרי שמונה עשר
כהנים גדולים עד שגלו לבבל. (קי) ואהרן ואלעזר בנו. זהו מעשרה גליות שגלו
ישראל. עברו שמונה שנה. (קיא) פעם ראשונה עלה סחריו והגלה לראובני

זיני עלי: (קו) צורך צן נריה. הוא צנה"ג עם וסד"ע סוף ס"כ: (קז) יחזקאל ודניאל
צני אדם. צנה"ג וסד"ע הגי' נאמר צן צני אדם. (קח) עשרה נביאים. חסר דוד
ומסר אלישע, ונמאל לכוון צפועי צכה וצסד"ע וצנה"ג : (קט) ואלה הכהנים כו'
הרי שמונה עשר כהנים. צנמרה צבלי יומא ט' ע"א וצפסיקתא ריש אחרי מות (דך
קע"ז ע"א), וירושלמי יומא ט"א ה"א, וספרי ריש פתח, וצפסיקתא דבתי סמי"ז,
וצי"ר אחרי מות, צננין ראשון צמטו י"ח כהנים. ואלה אשר הציאו כי רק ח' כהנים
צמטו, כמטו אות י' וכמטו אות ח' לצד. ומתרי"ל לאטיס סופר ומונה את שמות
השמונה עשר, אבל המספר אינו עולה יסה, והשמות לקוחים מדש"א סי' ל'. והמחבר
הציג בוקיע, וצקאל כתיב צקי. גם אחר זה חסר "עזי". גם הציג מרות וצקאל מריות.

צמקום אפי טוב ז"ל אחיעזר. וצמקום מוריה יוחנן ז"ל עזריה יוחנן. ואשר הציג אפי"ז
עזריה עוד הפעם יש למחוק מן הספר. וגם חכמי תוס' יומא ט' ע"א ד"ה ולא,
הציגו אלה י"ח כהנים, וכתנו מן אבישוע עד שריה יש י"ח כהנים, ושריה ויהודק
אינם בכלל, ע"ש הטעם. ורמימי צנלשלת הקצלה (סוף ערך הלל ושמאי, דפוס זאלקווע
לד י"ט) הציג את דצרי צעל שערי ליון, אבל צשיצושים דרים והשמיע הרצה, צמקום
צוקיע הציג צחקיא, צמקום זרחיה הציג זרקיא. וגם הרצ צעל סדר הדורות ב"א של"ז
(ערך יחזקאל) הציג דצרי צעל שערי ליון צסם השלשלת, והעתיק דצרי עם הטעותים,
והציג ב"כ צחקי זרקיא צמקום צוקיע זרחיה : (קי) אהרן ואלעזר בנו. השלשלת האלה
יש למחוק מן הספר, כי מיותרים הם, ואין כאן מקומו. וכבר אמר למעלה "חוץ
מאהרן ואלעזר צנדד"ר. ופה מחיל המחבר "זהו מעשר גליות שגלו ישראל" והמלות
"עצרו שמונה שנה" הם צטעות ויש למחקם. והמחבר הזה מחיל כך : פעם ראשונה
עלה סנחרב, והמחבר מתרי"ל לאטיס לקח דצרי ומדרש עשר גליות הנדפס צצית המדרש
ח"ד לד 153 שהוליא לאור ידידי הרב החכם הכולל מהר"א יעללינעק עפ"י כ"י הנמאל
ביד הרב הגדול מהר"ר מחרטארע צמאנצוזה, ונמאל גם צדפוס ע"י החכם מיינסטער
(צאזעל 1519), ונמאל גם כוסחא אחרת צאלול הספרים צמיינען ונדפסה ב"כ צצית
המדרש ח"ה לד 113, אבל היא מלאוחרת. וצעל שלשלת הקצלה העתיק הדברים כמו
שנאל צספר שערי ליון, ולא הזכיר שמו עליהם, והעתיק צמקומוט סנינוט (דפוס
קראקא י"ג ע"א וע"צ י"ג ע"א). וצעל סדר הדורות חסד שהם דצרי השלשלת ונדפסה
והעתיקם צצמוט צערך ג"א קפ"ו (דך כ"ט ע"ב הולאת הרב החכם הר"ן ומכיל לאיתן)
וצערך ג"א של"ח (דך ס"ג ע"ב), והסיג על השלשלת וכתב ואחר אשר ערכתי לפיך
סדר השנים כפי הוכחה מן הספרים תראה צעין שכלך מ"ש לעיל צסם שה"ק קלח
נהם דצרים דחויים ומוטעים ומצולצלים וקלת מהם ע"ס, וסיים צצוק המחבר הרי
עיניך רואות שכל דצרי צטלים ושקר איך לו רגלים להעמידן דוק ותסכה עכ"ל.
והנה אפי לפני הקוראים את דצרי השלשלת ודצרי המדרש עשר גליות אשר שחצ ממנו
מהר"י לאטיס ומוטו העתיק השלשלת : (קיא) פעם ראשונה עלה סנחרב. כל"ל, ומכאן
מחיל עשר גליות, וכ"ה צנדדש עשר גליות. ומתרי"ל לאטיס סופר ומונה רק שמונה
גליות אשר היו צצית ראשון, כמו שסיים צצוק, והמלות "עצרו שמונה שנה" הם מיותרים :

ולחצי שבט מנשה. ונמל עגל (קיב) שעשה ירבעם והולכים. לחלח וחבור
 והר גזון וערי מדי. (קיג) וזה היה בימי פקח בן רמליהו. (קיד) ונעשה עבד
 לסנחריב י"ב שנים. והגלה משבט אשר ויששכר ובולון ונפתלי. (קטו) ונשאר
 מהם אחד משמונה. ונמל עגל שני שהיה בבית אל. שנאמר (קטז) גם אותו
 אשור יובל. זאת גלות שניה: (קיז) בימי חזקיה בשנת ארבעה למלכו עלה
 סנחרב על שומרון שלש שנים וכרדה והגלה שבט אפרים ומנשה. זאת היתה
 גלות שלישית: (קיח) ושב לו ז' ימים ועלה על ירושלים. (קיט) ועמו הנה חמת
 וספרים ולקח מארץ יהודה מאה וחמשים מדינות שהיו בהם שני שבטים. יהודה
 ושמעון. ולקחם עמו. ובקש להולכים לחלח וחבור. (קכ) עד שרחם אליו מלך
 כוש (קכא) שאחורי מצרים. (קכב) והלך ולקחם עמו לעשות מלחמה עם מלך
 כוש. . . . עליו בהרי חושך זו גלות רביעית לעשרת שבטים על ידי סנחרב.
 ונשתירו מיהודה אחד עשר רבוא. ומבנימין י"ג רבוא בירושלים. והיה חזקיה מלך
 עליהם. ועלה סנחרב מכוש על ירושלים פעם חמישית. ועלו עמו (קכג) מאתים
 ואחד רבוא ולא נשתיר מהם אלא סנחרב. ושני בניו. ונבוכדנצר. ונבוזראדן.
 והשפלת סנחרב היתה בשנת ארבע ועשרה לחזקיהו. (קכד) ומשלמה עד חזקיהו
 מאתים וששים שנה. ובתוך אלו השנים מלכו על ישראל ויהודה שלשים
 מלכים. ארבע עשרה דמלכות בית דוד. וששה עשרה למלכי ישראל.

(קיז) טעמה ירבעם. צמדרט עשר גליות טעמה ירבעם בן נבט בן: (קיג) זה היה
 זימני פקח בן רמליהו. וכן צמדרט סס קיים בגלות זה היה מלך פקח בן רמליהו /
 ועיין בסדר הדורות ערך ג"א קפ"ז: (קיד) ונעשה עבד לסנחריב י"ב שנה. פה חסד
 וכל"ל בגלות שני עמוד הוטע בן חלה ונעשה עבד לסנחריב י"ב שנים, אולם צמספר
 הטעה נמלח נוסחאות נוסות. צמדרט עשר גליות נוסחא רלסטנה כתוב טבע טנה, נוסחא
 שניה כתוב ח' טנה, ונשלטת הגי' הוטע בן חלה מלך טעמה שנים ואז טב נקשר
 כו', והוא עפ"י לשון הכתוב (מ"ג י"ז א' ו') מלך הוטע בן חלה על ישראל טעם
 שנים וגו' בטתה חטשיעית להוטע לכד מלך אשור את שומרון ויגל את ישראל אשורה
 וישב אחס בגלה ובחצור נהר גזון וערי נדי: (קטו) ונשאר מהם אחד עשמונה.
 צמדרט סס ולא נשתיר מהם אלא אחד עשמונה: (קטז) גם אותו אשור יובל. ל"ל
 לאשור: (קיז) צימני חזקיה בשנת ארבעה למלכו. מ"ג י"ח ט' ויהי בטתה הדשיעית
 למלך חזקיהו וגו' טהיה ע"י שלמנחסר, ועיין בשלשלת, מוצא צמדרט הדורות ערך טת
 ג"א קפ"ז, ומה שהטיג הרצ צעל טדה"ד: (קיח) ושב לו ז' ימים. ל"ל וטהה לו ח'
 שנים, כמו שהוא צמדרט סס, ועיין בטדה"ד ג"א ר"ח, ומה שהציג סס ותפס ק"ץ
 מדינות ל"ל ק"ץ מדינות: (קיט) ועמו הנה חמת וספרים. צמדרט סס ועלה והעלה
 עמו כותיים וצבל ונכות ומחנות ונעוים ומספרויים. ומ"ג י"ז כ"ו ויצא מלך אשור
 וצבל ומכותה ומעוא ומחנות וספרויים: (קכ) עד שלחם אליו מלך כוש, ל"ל עליו:
 (קכא) מלך כוש שאחורי מלרים. הנלות שאחורי מלרים ליתא צמדרט סס. ולדעת
 המחבר כוש היא אטיאפיה Aethiopia הסוכנת על גבול מלרים על שפת ים סוף
 וערבה. ויש דעות שזרות בטס זה. אמנם כות היא הארץ הסוכנת מ"ג י"ז ל' בן
 הארלות אשר הציג מהן מלך אשור גויס ולאומים שונים להטיבם צערי שומרון חת
 צני ישראל אשר הגלה ומסס, והיא אחת הארלות פרס עיין ארץ קדומים ויה שהציג
 בטס הרצ"ן. אולם עיין סדר עולם פכ"ג ומדרש חזית פ' תסורי נראש אות מ"ט כי
 מלך כוש צא לסייע לחזקיהו, ע"ש: (קכב) והלך ולקחם. צמדרט סס הגי' ולקח עמו
 יהודה ושמעון והלך לעשות מלחמה עמו ונגזן הקצ"ה עפניו ונתן לחמר הכי מוסף:
 (קכג) מאתים ואחד ריבוא. צמדרט סס מאתים ואחד עשרה ריבוא: (קכד) ומשלמה
 עד חזקיהו מאתים וששים שנה. צמדרט סס הגי' מאתים ומששים טנה. אולם כאשר
 היא לפנינו נכונה, כי חזקיהו נולד ג"א קע"ד ושלמה נולד ב"א תתקי"ב, וא"כ עצרו
 לערך מאתים וששים טנה. ורלמי צמדרט עשר גליות טס מוצא הגהה מלח הרצ הגדול
 מהר"ו ומרטרטרה, וז"ל מחמלת מלכות שלמה לחמלת מלכות חזקיה רפ"ט שנים עכ"ל,
 אולם החשבון אינו עולה יפה, כי שלמה מלך בן י"ג טנה, בטתה ב"א תתקי"ד,
 וחזקיהו מלך בן כ"ה טנה בטתה ג"א קצ"ט, וא"כ עצרו רע"ה שנים:

(קכח) ממפלת סנחרב עד שעלה נבוכדנצר בימי יהויקים מאה ושבע שנים .
 (קכו) ובשנת ארבע ליהויקים נחתם גזר דינם על יהודה ובנימין . ועלה נבוכדנצר
 בראשונה (קכז) והגלה מיהודה ומבנימין (קכח) שלשת אלפים ריבוא זו גלות
 החמישית : (קכט) ועשה נבוכדנצר ועלה פעם שנייה (קל) לדפנה של אנטוכיא .
 (קלא) והגלה משבט יהודה ובנימין ושאר השבטים חמישים אלף . וגלה החרש
 והמסגר . זו היא גלות ששית : ובין גלות ששית לגלות שביעית י"א שנה של
 מלכות צדקיה . (קלב) ובשנת שתיים עשרה למלכות נבוכדנצר . עלה פעם שרישית
 לאנטוכיא . (קלג) ועלה נבוכדנצר לירושלים . ולקח צדקיהו . ושרף את הבית ,
 ולקח כל הכרים ושלחם לבבל (קלד) והרג מישראל חמישים ואחד ריבוא . והגלה
 בגלות זה לויים (קלה) מבני משה ששים ריבוא . (קלו) והגלה מבני ישראל

(קכה) ומפלת סנחרב עד שעלה נבוכדנצר בימי יהויקים מאה ושבע שנים . וכ"ה צמדס
 שס , כי מפלת סנחרב היה צננת ג"א רי"ג , ונבוכדנצר מלך צדק ג"א שיי"ט , ועצרו
 ערך ק"ו ק"ו סנה : (קכו) וצננת ארבע ליהויקים . עיין סדר עולם ריש פכ"ה :
 (קכז) והגלה מיהודה ומבנימין . צמדס שס כתוב משפט יהודה ואפרים ומנשימין ,
 והגיה הרב מהר"ם מטרטרא , דפוס צאזיל לא גרסינן אפרים : (קכח) שלשת אלפים
 ריבוא . צמדס שס שלשת אלפים ועשרים ושלשה , ומשאר שבטים צננת אלפים גבורים .
 וכן יש לתקן לפנינו . וכן מפורט בקרא (ירמיה כ"ז כ"ח) . וגם השלשלת (דף י"ג
 ע"ג דפוס זלקווא) הביא כן צננת ד' למלכותו נחתם גזר דינם ג' אלפים כ"ג ומשאר
 שבטים ז' אלפים , וככל היו חכמים גדולי תורה והציגם לצבל יהויקים נתן צבל
 עכ"ל . ולקח דבריו משערי ליון . והרב צבל סדר הדורות (ערך ג' אלפים סל"ח דף
 ס"ג ע"ג הולאת הרב החכם מהר"ם משכיל לאיתן) הביא דברי השלשלת והשיג עליו .
 ונעלם מוננו המקור אשר שאז נחוכו השלשלת , וצעל סדה"ד כתב שס וז"ל : מה שכתב
 השלשלת ונתן שס היינו ד' למלכות של יהויקים , זה אינו , כי נתן י"א למלכותו ע"כ .
 אולם צבל השלשלת לא כתב מפורט שנת מיתתו . ועוד כתב הרב צבל סדה"ד שס :
 ומש"ש שהגלה עם יהויקים ג"א וכ"ג , וז' אלפים משאר שבטים , והלא ג' אלפים וכ"ג
 שהגלה נבוכדנצר הם הנזכרים ירמיה כ"ג כ"ח , וצוה שס צ' סתירות צדכריו , חדל
 דזה ח' למלכות כ"ג צננת יכניה הוא יהויכין כמפורט צפ' שהוא אחר שמת יהויקים
 היה שנת שס"ז , ועוד דלא הזכיר ז' אלפים , ואנה מלא צימד ג' אלפים כ"ג וז' אלפים .
 וצאננת כבר כתבתי לעיל כי ג"א כ"ג הנזכרים ירמיה כ"ג , וז' אלפים הנזכרים מ"ג
 כ"ד , הם הם י' אלפים הנזכרים צמלכיס שס , וזה היה צננת יהויכין עכ"ל . אולם
 השלשלת לקח דבריו משערי ליון , והשערי ליון לקח דבריו ממדרש עשר גליות , ועיין
 בסדר עולם פכ"ה ורש"י ירמיה שס : (קכט) ועשה נבוכדנצר . צמדס עשר גליות
 הגיה הרב מהר"ם סל"ל וזהו צמקוס ועשה , ונעלם מוננו כי הוראת ועשה גליות
 חז"ל כהוראת מלת ושהה : (קל) לדפנה של אנטוכיא . זה נשמע צמדס שס , והגיה
 כן הרב מהר"ם עפ"י דפוס צאזיל : (קלא) והגלה משפט יהודה ובנימין ושאר שבטים
 חמישים אלף . צמדס שס והגלה ד' אלפים ושש מאות משפט יהודה ובנימין , ומשאר שבטים
 צננת אלפים . וצעל השלשלת (דף י"ג ע"א) הביא גלו לצבל ד' אלפים וס"ד מיהודה ,
 וכ' אלפים משפט בנימין , ומשאר שבטים ז' אלפים . ועל זה השיג צבל סדה"ד (שס
 דף ס"ג ע"ג) שהגה ו' וז' ע"ש : (קלב) וצננת שתיים עשרה למלכות נבוכדנצר ז"ל כמו
 שהוא לכוון צמדס שס וצננת חשע עשרה שנה . כי חורבן בית ראשון היה י"א למלך
 צדקיהו וי"ט לנבוכדנצר , והיה זה צננת ג"א שר"ח . ועיין רש"י ע"ז ט' ע"א , וכן
 מפורט בקרא וצמדס החמישי צננת לחודש היה שנת חשע עשרה שנה למלך נבוכדנצר
 ובגו' (מ"ב כ"ה ח') : (קלג) ועלה נבוכדנצר לירושלים ולקח צדקיהו . צמדס שס
 ועלה נבוכדנצר על ירושלים וכבש לצדקיהו וכן יש לתקן לפנינו : (קלד) והרג מישראל
 חמישים ואחד ריבוא . צמדס שס ז' ריבוא רד' . והגיה מהר"ם דפוס צאזיל הגי' ל'
 ריבוא וז' , ח"כ היתה הגי' צמדס צ"א , לכן יש לתקן גם לפנינו צ"א צמקוס ג"א .
 וגם השלשלת הביא והרג מישראל צ"א ריבוא , ומוצא כן בסה"ד ס"ב ע"ג : (קלה) מבני
 משה ששים ריבוא . וכ"ה צמדס שס . ועיין צדכות ז' סע"א חני' ד' יוסף למעלה
 מששים ריבוא : (קלו) והגלה מבני ישראל חמשים ריבוא . צמדס שס והגלה נפשות

שנתה מאות ושלשים ושנים אלה. (קלו) כל אלה בחזרי יהודה ובנימין. (קלה) והשאר מהם בירושלים ששת אלפים. ומינה עליהם גדליה בן אחיקם. ובא ישמעאל בן נתניה וחרגו. (קלט) ונתיראו הנשאים וגלו למצרים. (קמ) ובשנת עשרים וחמשה לכד מצרים וצור. ושטף ליהודים שהיו בהם ששבו מעמון וממואב ומסביבות כל א"י. וירמיה וברוך. והולכס עמהם למצרים. וזו גלות שמינית: (קמא) וישראל שנשארו במצרים הלכו לאלכסנדריה. (קמב) והיו שם עד היום שפרו ורבו ובנו שם מקדש ומוזב ופסומו קטורת ומערכת הלחם ובתי מדלשות לאין מספר. ובעלי ממון (קמג) ובעלי סו היו. ועלה עליהם (קמד) טרונם הרשע: והרג מהם כפלים כיוצאי מצרים: (קמה) אלו שמונה גליות היו בבית ראשון. (קמו) ואז ר"ל בחרבו בית ראשון עלו מן השנים שלשת אלפים ושלש מאות ושלשים ושמונה. ואז נמסרה הקבלה לעזרא וחביריו. (קמז) שהם הגי. זכריה: ומלאכי: דניאל: חנניה: מישאל: ועזריה. נחמיה בן חזקיה. ומרדכי: שריה: ועליה: זרובבל והרבה חכמים עמהם מאה ועשרים. והם הנקראים אנשי כנסת הגדולה:

(קמח) ובשנת שלשת אלפים ושלש מאות והשעים ושלש מלך אחשורוש במלכות מדי ופרס. ונמשכה מלכותו י"ד שנה. ובשנת שלשת אלפים וארבע מאות וחמש שנים. הפיל פור לפני המן בחדש ניסן: (קמט) ובשנת שתיים לדריוש. (קנ) הוא שנת שלשת אלפים וארבע מאות ושמונה נבנה הבית השני. (קנא) ומאז לא היתה נבואה. לרוב טרדותינו במלחמות ונעדר השלימות. והיה זמן אנשי כנסת הגדולה מעט זמן בתחלת בית

שמונה מאות ושלשים וסנים. וליתא סס מלת "חלף". וראיתי בספ"ד סס סהניא דצרי השלשלת והסיג עליו בספנה ט' וז"ל: ומ"ש הגלה נצוראדון תחל"צ אלפים כמדומה שתינת אלפים הוא ט"ס, כי כצר הנחתי הפסוק צימיה (ירמיה כ"ג כ"ט) תחל"צ כפס הגלה נצוראדון צענה חמורצן, לא תחל"צ אלפים: (קלז) כל אלה צמורי יהודה ובנימין. ל"ל כל אלה חורי יהודה ובנימין, כמ"ס צמדרש סס: (קלח) והשאיג מהס צירושנים שנת אלפים. העולות שנת אלפים חסר צמדרש שהסמיט המעתיק לו המדפיס ומנאל גם צשלשלת: (קלט) ונתייראו הנשאים. צמדרש סס ואחר נתייראו ל"ל והנשאים כתייראו: (קמ) וצנתה עשרים וחמשה לכד מלרים וזור. צמדרש סס וצנתה כ"ז למלכות כצוכדנלר לכד זור, וצנתה כ"ט למלכותו לכד מלרים. וצשלשלת (י"ג ע"א) הציא וז"ל ח' סנים אחר חמורצן לכד כ"ג מלרים וזור כו'. ח"כ היתה צנתה ג"א שמו, וזה כ"ז למלכותו, כן כמוצ צקדר עולם ספ"ו, צנתה כ"ז לכצוכדנלר נחנה מלרים צידו כו'. לכן יש לתקן צמדרש צנתה כ"ג למלכותו כצוכדנלר לכד זור (הוא צנתה ג"א ש"צ), וצנתה כ"ז למלכותו לכד מלרים. ואשר הציא צעל שיערי ליון צצנתה כ"ה לכד מלרים וזור הוא צענות: (קנא) וישראל שנשארו. צמדרש סס הגי' ואח"כ לקח ירמיה וצרוך והגנס לצבל וישראל לצבל למלרים הלכו לאלכסנדריה: (קנב) והיו סס עד היום שפרו ורבו. צמדרש סס הוסיקף זה הרצ מהרמ"ס מונטצוזה עפ"י דפוס צאזיל. ומדצרי שיערי ליון תראה סכן היתה הגי' גם לפניו. וצנוקחת דפוס צאזיל והיה צה עד שפרו ורבו, ל"ל והיו סס עד היום שפרו ורבו: (קנג) וצעלי סז. ל"ל וצעלי כח: (קנד) טורכוס הרשע. צמדרש סס טרוגיאות הרשע: (קנה) אלו שמונה גליות. ע"כ הוא צמדרש סס לז 135, וסס מוצא עוד גלות תשיעית וגלות עשירית: (קנו) וזו. ומאן החל להעתיק את דצרי הרצ הנאיירי (דף ה' ע"א) צמאמר הממחיל וכסוז לדצרינו, והוא צצנתן חורצן בית ראשון כו': (קנז) שהס חגי זכריה ומלאכי כו'. עיין הקדמת הרמז"ס ליד החזקה. ולדעת הרצ האצצנבאל אנשי כנסת הגדולה סס י"צ. עיין סדר הדורות דף ס"ז ע"ב הוללת החכס מורכ"כ מוסכיל לחתן: (קנח) וצנתה ג' אלפים טל"ג מלך וצנתה ג' אלפים מ"ה הפיל פור. עיין סדר הדורות דף ס"ו ע"ב שהציא צצנתה ג' אלפים טל"ג מלך וצנתה ג' אלפים מ"ד הפיל פור: (קנח) וצנתה שתיים לדריוש. הוא מלך ג"א ת"ו: (קס) הוא צנתה ג"א מ"ח כננה הצית. עיין רס"י ע"ז ט' ע"א, ודצרי המחצר לקוחים מדצרי הרצ הנאיירי (ה' ע"א): (קסא) ומנאל לא היתה נבואה. הוא לטון הנאיירי סס:

שני כל ימי עזרא שהיה כהן גדול ראשון לבית שני. וכל ימי שמעון הצדיק. שהיה גם כן כהן גדול אחריו. והוא היה ממוצע בין זמן אנשי כנסת הגדולה וזמן חכמי התלמוד. אחרון מאנשי כנסת הגדולה. וראשון לחכמים. והיה בזמן אלכסנדר מוקדן. שהשמיד מלכות פרס בשנת ארבעים לבנין הבית השני. (קנב) ובקש להשמיד את ירושלים ובית המקדש בשנת ארבעים לבנינו. (קנג) ויצא לפניו שמעון הצדיק. (קנד) והוא היה יהושע בן יהוצרק. וכשראהו כבדו ונשאהו. מפני שדמות דיוקנו היה רואה לפניו במדחמותיו ונוצה. והשלים עמו והתנה עמו שיהיו מונין שטרותיהן לתחלת מלכותו. (קנה) שהוא גי' מאות ושמונים קודם חורבן בית שני. (קנו) ואחר שמעון הצדיק הגיע זמן אנטיגנוס איש סוכו. והיה ראש לשיבת החכמים לזמן בית שני. ולא היה לשיבתו בן זוג. ומתוך כך (קנז) לא נפלה מחלוקת בזמנו. (קנח) אלא שכל תלמידיו וחבריו נמשכים אחריו. (קנט) אכן לא הזכירו מן החכמים שהיו בימיו אחד מני אלה. (קס) והיה לזה החכם שני תלמידים. שם האחד צדוק. ושם השני ביתוס. וכיון ששמעו מאמר שאמר הרב אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס. הבינו מביאור זה המאמר שאין לאדם לא גמול ולא עונש. ואין תקנה כלל. וסמך אחד מהם ידי חברו. והניחו את התורה. ויצאו הוי' הכלל. ונתחברה לאחד כת אחת, ולאחר כת אחת. קראוהו תו"ל צדוקין וביתוסין ומאלו יצאו הכתות האחרות של מינין. והן הנקראים היום קראין: (קסא) ואחריו היה נשיא הממונה בדור וראש ישיבה לכל אב בית דין. הוא אחר הממונה לכל עניני הנהגת הישיבות וההוראות שבהם. ואז הוחל זמן המחלוקת. ונתמנו בתחלת הנהגה זו אחר אנטיגנוס. יוסף בן יעזר. ויוסף בן יוחנן. (קסב) שקבלו ממנו עם הרבה חכמים שקבלו בדורם. ואחריהם יהושע בן פרחיה ונתאי הארכלי עם הרבה חכמים שבדורם. ואחריהם יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח שקבלו מהם עם הרבה חכמים שבדורם. (קסג) ואחריהם שמעיה ואבטליון גירי הצדק שקבלו מהם עם הרבה חכמים שבדורם. (קסד) ואחריהם הלל. ונתמנה בן זוגו מנחם. (קסה) אלא שיצא מנחם לעבודת המלך. ונתמנה תחתיו שמאי הזקן. (קסו) וכל אלו זוגות היה אחד מהם נשיא. וחברו אב"ד וראש ישיבה. והתרחב בזמנם המחלוקת.

(קנז) ובקש להשמיד את ירושלים. עיין צנאירי סס קלת צנאיריות, והמחבר קלר פס צנאנו: (קנב) וילא לפניו שמעון הצדיק. יומא דף ק"ט ע"א: (קנד) והוא היה יהושע בן יהוצרק. כן הוא צנאירי סס, אולם דברי הצנאירי סס צנאנו, וז"ל והוא היה עין יהושע בן יהוצרק, כמו שתיקן הרב הגאון מוהר"ר חיים פלאגי ז"ל בדברי הצנאירי: (קנה) שהוא ס"פ קודם חורבן בית שני. ידוע כי חורבן בית שני היה בשנת ג"א תתכ"ח ואם תנכה מזה ס"פ יעלה ג"א תת"ח, ואז הוחל מספר השטרות הנקרא מספר אלכסנדרי: (קנו) ואחר שמעון הצדיק הגיע זמן. פה השמיט המחבר שכל מדברי הצנאירי אשר אין ענינו לכאן, והסל צנאמר שלאחריו (דף ו' ע"א) המתחיל סדר התנאים חכמי השנה: (קנז) לא נפלה מחלוקת בזמנו. צנאירי לא נפלה מחלוקת בשיבתו בזמנו: (קנח) אלא שכל תלמידיו וחבריו. צנאירי נוסף "וחכמי דורו": (קנט) אכן לא הזכירו. צנאירי ולכן לא הזכירו: (קס) והיה לזה החכם שני תלמידים, עד וסם הנקראין היום קראין. כל זה לקח מדברי הצנאירי פירושו לאבות פ"א י"ג: (קסא) ואחריו היה נשיא הממונה בדור וראש ישיבה לכל אב בית דין. הוא צנאירי סס והלשון משובש, וכל"ל ואחריו היה הנשיא הממונה בדור, וראש ישיבה ר"ל אב"ד אב אחד הממונה על כל עניני הישיבות, כמו שהוא לכוון בצנאירי (דף ו' ע"ב) שורה א'), וכמו שסיים צנאנו וכל אלו הזוגות היה אחד מהם נשיא, וצנאנו אב"ד וראש ישיבה. והוא ג"כ לשון הצנאירי (סס שורה י'), ועיין יוחסין ערך יוסי בן יעזר: (קסב) שקבלו ממנו. עם הרבה חכמים שקבלו בדורם. צנאירי עם הרבה חכמים שבדורם: (קסג) ואחריהם שמעיה ואבטליון גירי הצדק. עיין גיטין כ"ז ע"ב: (קסד) ואחריהם הלל. השמיט המחבר שכל מדברי הצנאירי והסל צנאמר הזה שהוא סס דף ז' ע"א שורה ה' נלמטה: (קסה) אלא שילא נמסר לעבודת המלך. חגיגה ט"ז ע"ב: (קסו) וכל אלו זוגות עד זה נכה וזה נכה. לקח מדברי הצנאירי צנאמר שלפניו

מצד היות נשיא וראש ישיבה חולקין זה עם זה. והיו התלמידים נמשכין אחריהם זה בכה וזה בכה. (קפז) ודע כי ממשה ועד הלל הזקן היו שש מאות סדרי משנה. שנתן הקב"ה למשה בסיני. ומהלל ואיך העני העולם וחלש כבוד התורה. ולא תקנו מהלל ושמואל אלא ששה סדרי משנה (קפח) והלל הזקן היה נשיא גם כן מצד החכם (קסט) ומכני שפטיה (קע) כמו שנוזר בחמישי מכתובות (קעא) אלא שלא היה בן מצד אביו. אלא מצד האם. כמ"ש רז"ל (קעב) בתלמוד המערב. ר' עניו ביותר היה. והיה אומר כל מה שיאמר לי אדם אעשה (קעג) הויך ממה שעשו בתורה לוקני השרון גרמיהון מן נשיאותא ומן גונאי. (קעד) ואי סליק רב הונא להבא לא שרינא גרמאי מן נשיאותא. אלא מותיב ליה לעיל מינאי. דהוא בר דיכריא. ואנא בר נקוביא. כלומר שרב הונא והוא הנשיא שבבבל היה מורע המלוכה מצד האב. וריבנו הקדוש מצד האם. שהיה לאחד מקדמוני משפחתו אשה מבני שפטיה בן אביטל. אבל מצד אביו היה משבט בנימין. כמו שהתבאר בתלמוד המערב (קעה) במסכת כתובות פרק הנושא :

(קעו) האמנם בסדר הקבלה מצאתי שהלל היה (קעז) דור י"ג ליהויכין בדרך זה. יהויכין. שאלתיאל בנו. זרובבל בנו. משולם בנו. הנניה בנו. ברכיה בנו. (קעה) סדריה בנו. ישעיה בנו. עובדיה בנו. (קעט) שבניהו בנו. שמעיהו בנו. (קפ) חזקיהו בנו. והלל היה אחיו של חזקיהו. (קפא) ואינו כן מן הירושלמי כמו שכתבתי :

(דף ו' ע"ג שורה ט') : (קפז) ודע כי מנשה ועד הלל הזקן היו שש מאות סדרי משנה, עד ולא תקנו אלא ששה סדרי משנה. לימא צמאירי ולקח זה מנחזור וייערי, וינזא צפרא פתח עיניו להגאון חיד"א חגיגה פ"ג י"ד ע"א וז"ל : חד אמר שש מאות סדרי משנה כתב צבי מנחזור וייערי כ"י על קלף וז"ל : מנימות מנשה עד הלל שעלה ונזבל היו שש מאות סדרי משנה כמו שנתן הקב"ה למשה בסיני. ומהלל ואיך נתמעט העולם ופלטה כבודה של תורה ולא תקנו הלל ושמואל אלא שש סדריים, והס אבטי משנה מהלל ועד רבי נתן ורבי, וכן היו סוף משנה עכ"ל. וע"ש בדברי הגאון חיד"א שהציא את דברי כלבי הגורא, וס' כריתות וס' יצין שנועה וס' הקנה, ודברי היוחסין, ומספלי דצדריהם : (קפח) והלל הזקן היה נשיא. הוא ונדברי הנאירי (ז' ע"א שורה ג' תלמוד) : (קסט) ונצני שפטיה. ז"ל ונצני שפטיה בן אביטל : (קע) כמו שזכר צמאירי מכתובות. דף ס"ג ע"ב. וצמאירי שם העיר הרב הגאון הר"ר חיים פלאגי ז"ל כי צמאירא כתובות אמרו על רבי דאחי משפטיה בן אביטל, ורבי הוא היה ששה להלל או שציעי להלל עכ"ל. וצירושלמי תענית פ"ד וצ"ר פל"א איתא ונגלת יוחסין מלאו צירושלים וכתוב זה הלל מורד, ר' חייא רבה משפטיה בן אביטל. (קעא) אלא שלא היה בן. ז"ל שלא היה בן : (קעב) בתלמוד המערב. כוונתו לצירושלמי כלאים פ"ע ה"ג. כתובות פ"ג ה"ג. צ"ר פל"ג : (קעג) הויך מנשה שעשו צמירה לזקני השרון גרמיהון מן נשיאותא ומן נויא, הלשון משווש ול"ל הויך מה שעשו זקני צמירה לזקני, דשרון גרמיהון מן נשיאותא למנוניה, ר"ל סלקון עליון מנשיאותא ומנחה להלל וצירושלמי כתובות שם חמרים הנולדת "מן נשיאותא", וכאמר לנכון צירושלמי כלאים, וצמדרת צ"ר שם נעמק הנולדת ש"ד וצ"ר פל"א איתא ונעלו וחות". והאמר זה מירושלמי הביא גם רב שריאן גאון ז"ל באגרתו הולאת הרב הזקן שקנה חכמה מושר"ר צ"ג ז"ל דף ל'. ויש לחקן דשרון גרמיהון צמקוס דשרין גרמיהון : (קעד) ואי סליק רב הונא להבא לא שרינא גרמאי מן נשיאותא. שם ה"ג "רב הונא ריש גלותא". והנולדת "לא שרינא גרמאי מן נשיאותא" לימא צירושלמי : (קעה) צמכת כתובות פרק הנושא. הוא צירושלמי כתובות פ"ג ה"ג : (קעו) האמנם צמד הקבלה מולאחי. גם זה הוא צמאירי שם דף ז' ע"ב, וכוונתו לסדר הקבלה להראש"ד בהתלמוד : (קעז) דור י"ג. צמאירי שם צמעות דור ט"ו, וז"ל י"ג : (קעח) סדריה. ז"ל סדריה : (קעט) שצניהו. שם כתוב שצניהו : (קפ) חזקיהו בנו. הנולדת "חזקיהו בנו" חמרים צמאירי. ושם כתוב לפני זה ועדיה צנו, וצמאירי ועדיהו, וזה חסר פה. וצמד הקבלה כתוב "עוצדיה צנו" צין חנינא צנו וצין צרכיה צנו : (קפא) ואינו כן

(קפג) ונשוב דענין והוא שהיתה להלל ישיבה נכבדת מאד. (קפג) עד שאמרו רז"ל שמונים תלמידים היו לו להלל. שכולם היו ראויים שתשרה עליהם שכניה. ולא נתברר לנו מהם אלא יונתן בן עוזיאל. שהוא הגדול שבכולם. ורבן יוחנן בן זכאי. שהוא הקטן שבכולם. וכן היה לו לשמאי ישיבות נכבדות. עד שבניהם התחילו המחלוקת להיות רבות יותר מזמן שלפניהם. והוא שאף הם בעצמם. ר"ל הלל ושמאי נחלקו (קפד) ב"ג דברים. (קפה) כמו שנזכר בראשון של שבת. (קפו) זמן נשיאותו של הלל היה מאה שנה קודם חורבן בית שני. וכל אותן מאה שנה נמסרה הנשיאות לו ולזרעו אחריו ד' דורות. (קפז) הלל. ואחריו שמעון בננו. והוא רבן שמעון בן הלל. ואחריו גמליאל בנו. (קפח) והוא רבן גמריאל הזקן ואחריו שמעון בנו. (קצ) והוא הנהרג עם הרוני מלכות. ושאר זרעו פרנסו אחר החרבן. (קצא) תחלה רבן גמליאל בנו של רבן שמעון הנהרג. והוא בר מחלקתו של ר' יהושע. שבקשו חכמים להעבירו (קצב) כמו שהתבאר בפרק תפלת השחר. ואחריו רבן שמעון בן גמליאל. הנזכר תמיד במשניות. והוא היה נשיא בזמנו של ר' מאיר. והוא שכוננו ר' מאיר ור' נתן להעבירו. כמו שהתבאר (קצג) בסוף הוריות. (קצד) נמצא שרבינו הקדוש

ען הירושלמי. ל"ל ואינו נראה כן עין הירושלמי, כמו שהיה צמאירי עס: (קפג) נסו לענין. גט זה הוא צמאירי עס: (קפג) עד שאמרו חז"ל. סוכה כ"ח ע"א: (קפד) צ"ג דברים. ל"ל צ"ג דברים: (קפה) כמו שנזכר בראשון של שבת. שבת ט"ו ע"א: (קפו) זמן נשיאותו של הלל היה מאה שנה קודם חורבן בית שני. כן הוא צמאירי וצדק הקבלה עס, וכן מפורש שבת ט"ו ע"א ע"ש צפירש"י. וידוע כי חורבן בית שני היה שנת ג' אלפים תתכ"ח, א"כ היה ג"א תשכ"ח: (קפז) הלל ואחריו שמעון בנו והוא רבן שמעון בן הלל. כן כתב גם הצמאירי, וכן כתב רש"י שבת עס: (קפח) והוא רבן גמליאל הזקן. רש"י ומאירי עס: (קט) והוא הנהרג עם הרוני מלכות. רש"י ומאירי עס. ועיין שם הגדולים לאלולאי ח"א אות צ' ערך צרני: (קלא) תחלה רבן גמליאל בנו של רבן שמעון הנהרג והוא צר מחלקתו של ר' יהושע כו'. כ"ח צמאירי עס. ולדעת יש לתקן ואחריו רבן גמליאל. וצמאירי עס והוא צר מחלקתו של ר"א ור' יהושע, וכוונתו לר"א בן הורקנוס. עיין צ"ח כ"ט: (קלב) כמו שהתבאר בפרק תפלת השחר. ברכות דף כ"ז ע"ב ודף כ"ח ע"א: (קלג) בסוף הוריות. דף י"ג ע"ב: (קלד) נמצא שרבינו הקדוש היה שציעי להלל הזקן. עה חסר מלאך שלם. ונמצא לנכון צמאירי עס (דף ז' ע"ב שורה י"ב מלמעט) וז"ל: "ואחריו רבינו הקדוש (הוא ר' יהודה הנשיא), ואחריו היה גמליאל בנו נשיא, והוא רבן גמליאל בנו של ר' יהודה הנשיא הנזכר ששני של וכו' זאת (אבות פ"ב ו"ב), ושמעון בנו חכם (כתובות ק"ג ע"ב), כלומר אב צ"ד, והוא הנזכר בתלמוד ר' שמעון צרני, ואחריו ר' יהודה הנשיא שהיה בנו של גמליאל זה, ונמצא רבינו הקדוש [היה] שציעי להלל". כל זה השמיט מהר"י לאטיש או המעתיק שהעתיק את דברי מהר"י לאטיש. והצמאירי סיים עוד וגדולי המעשרים כתבו בפתיחת ט"ו העשנה שהוא היה ששי להלל, והדברים תמוהים עכ"ל. וגדולי המעשרים שהציא כוונתו לטרענצ"ל ז"ל כמו שתרצה להלן מה שהנחת עס. ומה שכתב ודבריו תמוהים לדעתנו לא כתב הרמב"ם כלל ששי"י עשי להלל, ונחש אמת ומורחו ואח, ודבריו הם כדברי הצמאירי ואין הפרט צנייחס, רק דבריו הרמב"ם ז"ל שכתבם הנזכר, וצוקוס בן רש"י צ"ל בן ר' שמעון, בן גמליאל, והם שנים צמאירי, וכאשר הציא הצמאירי קדר השלשלת דנשיאה הוא: (א) הלל. (ב) ר' שמעון בנו. (ג) רבן גמליאל הזקן בנו. (ד) ר' שמעון בנו. (ה) רבן גמליאל בנו. (ו) רבן שמעון בנו. (והוא ר' שמעון בן גמליאל השני). (ז) רבינו הקדוש (הוא ר' יהודה הנשיא). (ח) רבן גמליאל בנו. (והוא הרמב"ם ז"ל הציא בן ז"ל צהקדמתו לפי המענה הפרק השלישי: צאמר נתפרסם מיהם כחתי המענה נחם, ר"ג בנו של ר' יהודה הנשיא, בן ר"ש, בן ר"ג, בן רש"י הזקן (ל"ל בן ר' שמעון, בן גמליאל הזקן), בן ר"ש, בן הלל הנשיא. וגם צהקדמתו ליד החזקה כמות מפורש: הלל, רבן שמעון, רבן גמליאל הזקן, רבן שמעון, רבן גמליאל, רבן שמעון, רבן יהודה והוא רבינו הקדוש קיבלו זה מזה, והוא כמו שפורסם וכוונת הרב הצמאירי, ורבינו הקדוש הוא שציעי. וצהקדמת המעתיק

היה שביעי להלל הזקן . (קצה) ואחר שנפטר הלך נחלקו הישיבות . והיו קצתם נגדו אחר הלל . ונקראו בית הלל . וקצתם אחרי שמאי . ונקראו בית שמאי . ואז פרה משה המחלוקת בישראל . ויוצא פרה ויצין ציץ . (קצו) גברה קומתו . (קצז) ותארכנה פארותיו ותרכנה סעפותיו . (קצה) ונתח' קי' הדיעות ברוב הענינים . (קצט) ונעשית התורה כשתי תורות . ורבי יוחנן בן זכאי היה מאחרוני מתלמידי הלל . (ר) ושמש בישיבה ארבעים שנה . מאותן מאה שנה שהוכינו . והוא היה בזמן בית שני . (רא) ונשלמו אז מן השנים שלשת אלפים ושמונה מאות ועשרים ושמנה . והוא שאמרו ז"ל קע"ב אחר חורבן הבית . נשלמו ד' אלפים . וכך הדרות שמאנטיגנוס עד רבן יוחנן בן זכאי היו בזמן בית שני נכללו בכלל התנאים אחר אנשי כנסת הגדולה . (רב) והם ששה דורות . אנטיגנוס וסיעתו . יוסף בן יועזר . ויוחנן איש צרידה וסיעתם . הלל ושמאי וסיעתם . ואז בעונותינו נחרב הבית . ועלה רבן יוחנן בן זכאי (רג) שהיה מתלמידי הלל ליבנה . והנהיג את ישראל הוא והדרות הבאים אחריו . עד סוף התנאים . והמלכות שהיו בבית שני היו בדרך זה . הנה נבנה הבית (רד) בזמן מלכות מלך פיס . והיו ישראל תחתיו . עד שהוצרכו (רה) לעשות צורת שושן (בשער) הבית בהיכל . ומלך זרובבל ואחריו נחמיה התיישבא מורע המלכות . (רו) ובסוף שלשים וארבע לבנינו . כבש אלכסנדר עולם המדינה . (רי) ולסוף ארבעים כבש כל המלכות . ושלטה מלכות יון בעולם . והניחו ירושלים וכל ארץ ישראל לכבוד שמעון הצדיק כמו שאמרנו . אלא שהיו כפוסים להם . עד שהוצרכו למנות למלכותם . (רז) ועשו שנת ארבעים ואחת ראש לחשבונם . ונמשכה מלכותם קע"ד שנה . לבר מאותן ששה שנים שמלכו בעולם . והיונים היו ממנים מהם מלך על ישראל .

פי' המסניות להרמז"ס קדר נסים הוא הרב ר' יעקב עכסאי . המתחיל וצנו של הלל בקרא רש"ז ונסיא היה , וסיים ור' יהודה הנשיא הוא בן חמישי להלל הצבלי כו' , עד כי יחד דברים אשר לא כן הוא : (קלה) ואחר שנפטר הלל . הוא צמאירי שם : (קלו) גברה קומתו . ז"ל גבה קומתו , כמו שמוצא צמאירי , והוא לשון הכתוב יחזקאל ז"ל ה' : (קלז) ותארכנה פארותיו ותרכנה סעפותיו . ז"ל כרעפותיו , והוא לשון הכתוב שם . וצמאירי צטעות ותרכינה פארותיו , ז"ל ותארכנה פארותיו : (קלת) ונתחלקו הדיעות צרו הענינים . עיין צמאירי ז' ע"ג טורה ו' מלמטה) מה שקיים אחר זה : (קלט) ונעשית התורה כשתי תורות כו' . הוא צמאירי ח' ע"א טורה ד' : (ר) ושמש ציטינה ארבעים שנה . צמאירי ציטינה הרבה ז"ל ושמש ציטינה הרבה . ונהר"י לאטיס הציא ארבעים שנה : (רא) ונשלמו אז מן השנים ג"א תתכ"ח . צמאירי קיים שהדי ת"כ סנים עמד הבית צבנינו וכסתוק על ג"א ת"ח שהיו צירך צטעות הצנין של בית שני יהיו ג"א תתכ"ח . ועיין מאור עינים פל"ה ופל"ז , ועיין קדש"ד ג"א תתכ"ח (דף ע"ט ע"א הולאת הרב הסכם מהר"ן ונשכיל לאיתן) : (רב) והם ששה דורות . פה חסר וכל"ל : אנטיגנוס וסיעתו , יוסף בן יועזר איש לרדה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים וסייעתם , יהושע בן פרחיה ונימאי הארזלי וסייעתם , יהודה בן טבאי ושמעון בן טעם וסייעתם , שמעיה ואצטליון וסייעתם , הלל ושמאי וסייעתם . וצדדי המהצר נשקום ויוחנן איש לרדה ז"ל ויוסף בן יוחנן איש ירושלים , והמלות איש לרדה נשתרצו ונחמיר שלפניו יוסף בן יועזר איש לרדה . וכולם נוצאים בצבות ס"א ון מ"ג עד מ"צ . וצמאירי שם כתוב והם ה' דורות ל"ל והם ו' דורות , ונעשית יהודה בן טבאי ושמעון בן טעם וסייעתם : (רג) שהיה מתלמידי הלל . צמאירי שם ונחלמדי הלל ונחלמדי : (רד) צמאירי ונלך פרס . צמאירי צזין מלכות כורם כו' ונלך פרס . והנה כורם ונלך צטנת ג"א ש"ץ , והתחיל לצנות הבית , וי"ח שנה צטל הצנין עד שנה שניה לדריוס שהתחיל לצנות הבית והיה צטנת ג"א ת"ח : (רה) לעשות לורת טוסן בשער הבית בהיכל . צמאירי לעשות צמקוס לורת טוסן הצירה : (רו) ובסוף שלשים וארבע לבנינו . הוא שנת ג"א תמ"ב , ועיין ע"ז ע"א ונלכי פרס צפני הבית ל"ד שנה , וע"ש צפירש"י : (רי) ולבסוף ארבעים כבש כל המלכות . הוא ג"א תמ"ח : (רז) ועשו שנת ארבעים ואחת ראש לחשבונם . ר"ל שנת מ"א לצנין והוא ג"א תמ"ח או תמ"ט .

(רט) ולבסוף קע"ב שנה. שהוא סוף שנה לבנין. מרד מתתיהו בן יוחנן כהן גדול. והוא הנקרא חשמונאי באנטיוכוס מלך יון. ועמד הוא ובניו על הממונה וההגוה וכל חילו בעזר הרומיים. (רי) ועמדו הרומיים בנאמנות עמהם עשרים ושישה שנים. ואחר כך נשתעבדו בהם. (ריא) ונמשכה מלכות בית חשמונאי עם אותם כ"ו שנה. והיו מהם הרבה מלכים חשמונאי והוא מתתיהו בן יוחנן כהן גדול (ריב) שנה אחת. ואחריו יהודה בנו שמלך (ריג) שש שנים. (ריד) ואחריו שמעון אחיו (רטו) י"ז שנה. ואחריו יוחנן בנו הנקרא הורקנוס (רטז) ל"א שנה. (ריז) ואחריו אריסטובולוס בנו שתי שנים. ובקצת נסחאות שנה. (ריח) ואחריו ינאי בנו (ריט) כ"ו שנה. והוא הרג הרבה מהחכמים לסבה מבוזרת (רכ) במס' קידושין. (רכא) ואחריו מרבה אשתו האלמנה ארכסנדריה (רכב) י"ט שנים. (רכג) ואחריו הורקנס בנה. (רכד) ולא הניחיהו למלוך. אבל מנחהו כהן גדול. (רכה) ונתנו לאחיו אריסטובולוס. ומלך ג' שנים ומחצה. ואחריו נשל הורדוס את המלכות. (רכו) ואז מרד בן הרומניש הקיסר אשר ברומא. ובתחלת מלכותו עוררו עליו בני חשמונאי בעזר מלכים אחרים. ובתחבולותיו הרג את כולם. (רכז) ונכונה המלכות בידו ט' שנים, ונמשכה אותה מלכות.

עיין ע"ז ע"א וצנסי"ט עס. ולדעת אחרים שנת ת"ג היא ראש לשצננס: (רט) ולצסוף קע"ב שנה שהוא סוף שנה לצנין. ל"ל ולצסוף קע"ד שנה שהוא סוף רי"ד לצנין כמו שהוא לנכון צנאירי. ול"ל קע"ד שנה אחר ג"א תנ"ח, והוא שנת ג"א תרכ"ב שהוא סוף רי"ד לצנין ר"ל רי"ד שנה אחר התחלת הצנין שהיתה בשנת ת"ח ויעלה ג"כ תרכ"ב. ובעלי רוסני הדורות הביאו כי התחלת מלכות נמתייהו היתה בשנת ג"א תרכ"א רי"ג להתחלת צנין הצנין, וכן מוצא בקדר עולם: (רי) ועמדו הרומיים צנאמנות עומס עשרים וששה שנים ואח"כ נשתעבדו צהס. כי תחלת ממשלת הרומיים על ישראל היתה בשנת ג"א תרמ"ח. וזה אונס שנת ט"ו ע"א, ק"ט שנה עד שלא חרצ הציה פטנס העולכות על ישראל. כי חורצן הציה שני היה בשנת ג"א תתכ"ח, ולא תכסה מזה ק"ט יעלה ג"א תרמ"ח. ורס"י עס פי' פטנס העולכות מלכות יון, יש לתקן ש"ל מלכות רומי, ועיין ע"ז ע"א ע"א: (ריא) ונמשכה מלכות בית חשמונאי עם אותם כ"ו שנה. ספר הסיוס ק"ג שנה, כמו שהוא לנכון צנאירי עס, והיינו ג"א תשכ"ד או תשכ"ה, ועיין ע"ז עס, מלכות חשמונאי צפני הציה מלאה ושלש, כי הציה נחרצ ג"א תתכ"ח, ולא"כ כשתכסה מזה ק"ג יעלה תשכ"ה: (ריב) שנה אחת היינו שנת ג"א תרכ"א או תרכ"ב: (ריג) שש שנים עד שנת תרכ"ח. וי"א כי מלך רק ד' שנים, וגם היוחסין השלם לד' 90 הניא ג"כ ו' שנים: (ריד) ואחריו שמעון אחיו. ספי לפני זה "והאחריי היונתן אחיו של יהודה שש שנים" והוא עד ג"א תרל"ד. וציוחסין עס הניא ע"י שנים: (רטו) י"ז שנים. צנאירי י"ו שנים. וצנדה"ד דף ע"ג ע"ב וציוחסין עס ז' שנים: (רטז) ל"א שנה צנאירי הג"י ל"ה שנה. והוא צעעות. וגם היוחסין הניא צס יוסף צן גריון ונלך כ"ו שנה. ויש נסחא ל"א שנה. ובעל צדה"ד עס הניא ונלך כ"ו שנה. וציוחסין פ"ל הניא ל"א שנה. ונפי ס"ה הניא כ"א (נ"ל ל"א): (ריז) ואחריו אריסטובולוס בנו שתי שנים וצקלת נסחאות שנה. הוא לשון הצנאירי עס, וכן היוחסין הניא וכשנת יוחנן מלך צריסטובולוס שנה אחת ומה: (ריח) ואחריו ינאי צנו. הוא אלכסנדר בן יוחנן, עיין קידושין ס"ו ע"א: (ריט) כ"ז שנה. צנאירי כ"ח שנה. וכן מוצא ציוחסין שונלך כ"ז שנה, וכ"ה ציוחסין: (רכ) צנפי' קידושין. דף ס"ו ע"א וע"ש צפיריט: (רכא) ואחריו מלכה אשתו האלמנה אלכסנדריה. צנאירי עס הלשון מנוצט ואחריו מלכות אשכנז ורומה אלכסנדרה. ל"ל ואחריו מלכה אשת אלכסנדר אלכסנדריה, או ואחריו מלכה אשתו האלמנה אלכסנדריה: (רכב) י"ט שנים. ל"ל ע"י שנים. כמו שהניא היוחסין עס. וגם צעל סדר הדורות צס למחוד. וצנאירי צעעות כשתי ע"ס, ול"ל חשעה שנים: (רכג) ואחריו הורקנס צנה. ל"ל ואחרים הורקנס צנה: (רכד) ולא הניחיהו לנלוך. עיין יוחסין השלם לד' 90: (רכה) ונתנו לאחיו אריסטובולוס. חסרה פה מלת "המלוכה", ול"ל ונתנו המלוכה לאחיו אריסטובולוס: (רכו) ואז מלך צן הרומניש הקיסר אשר צרומי. זה ליסח צנאירי. וזה הוספי משה"י לאע"ס, והמאנדר הנאנדר אחריי וצתחלת מלכותו כ"ו מנוצט על הורדוס: (רכז) ונכונה

(רכח) ק"ג שנים. הורדום מלך (רכט) ל"ז שנים. ואחריו (רל) מרקוליס בנו ו' שנים. (רלב) ומלך אנטיפוס בחייו י"א שנה. (רלג) ואחריו אנטיפוס אחיו של איקולוס. ניסוב שמו אודרוס (רלד) עשתי עשרה שנה. והוא השיע לעשות מבל אשר לפניו. ולא עזב תועבה אשר לא עשה. ויהרוג רבים מחכמי ישראל. וגם יוחנן המטבל הרג כנזכר בספר יוסף בן גוריון. ואחריו אנטיפוס בן ארוסטבלוס שהיה מודע הורדום (רלה) גם בן (רלו) כ"ו שנה. ואחריו בנו שהיה שמו אנטיפוס גם כן (רלז) ב' שנים. (רלח) ואחריו מונבז בנו. ושניהם נהרגו ביד האויבים : (רלט) ואלו הכהנים הגדולים אשר שמשו בבית שני כשערו מבכר. תחלה עזרא. ואחריו יהושע בן יהוצרק. יהויקים. אלישוב. יהודע. ידוע חנניה. (רמ) ואז לקחו הכהונה מגשה ואחיו. ואחריו כהן הונא הכהן ושמעון בניו. ישוע אחיו .

הנלכות צידו ט' שנים . העלות «ט' שנים» ליחא צמאירי סס . וצמקוס ונכונה הנלכות צידו כתוב סס ונחמו הנלכות צידו : (רכח) ק"ג שנה . עיין לעיל שהציל ונעשה הנלכות ק"ג שנה . וצמאירי צעמות ג"ן ל"ל ק"ג :

(רכט) ל"ז שנים : וכו"ה ציחוסין, וצמאירי ל"ז שנה, והציל עוד סס וי"א ט' שנה : (רל) מרקוליס בנו . ל"ל ארקילוס בנו . וצמקוס ו' שנים ל"ל ט' שנים כמו שהציל הירחוסין , וגם צעל קדר הדורות דף ע"ו ע"א . וצמאירי שנשנו ונספר השנים, ג"כ ל"ל ונלך אנטיפוס : (רלג) ונלך אנטיפוס בחייו י"א שנה. ל"ל אנטיפוס, ומלח «צמקין» ליחא צמאירי . ויס למחוק . כי אנטיפוס נלך אחר עימת ארקילוס אחיו , וזולי ל"ל ונלך אנטיפוס אחיו : (רלד) ואחריו אנטיפוס אחיו של ארקולוס, עד בספר יוסף בן גוריון , הוא הוספת ונהר"י לאטיש . וכבר אמור צמאירי שלפניו ונלך אנטיפוס אשר לקח מהאירי . ופה הוסיף וכתב ואחריו אנטיפוס כו' . כמו שראש ציחוסין . ונה שכתב ויסוב שמו אודרוס , ל"ל ויסוב שמו הורדום . וכן הציל גם הירחוסין (דפוס לאנדאן ל"ד 91) . וז"ל והנלך אנטיפוס אחיו ויסב שמו הורדום כסס אחיו : (רלד) עשתי עשרה שנה . ל"ל וינלך עשתי עשרה שנה , וכן הציל הירחוסין שם וינלך י"א שנה . והר"י לאטיש שכתב שהציל כבר צעלמו (והוא מהאירי) צמאירי שלפניו ונלך י"א שנה : (רלה) גם כן . הנלכות האלה יש למחוק : (רלו) כ"ו שנה . כן הוא צמאירי . ועיין סה"ד (דף ע"ו ע"א) שהציל שנלך כ"ג שנים מן ג"א תספ"א עד ג"א תח"ד : (רלז) ז' שנים . ל"ל כ' שנים . וכן הוא לנכון צמאירי . והירחוסין ל"ד 91 הציל וז"ל : וינלך תחתיו אגריפוס השני בנו כ' שנה , ונשנת כ' לזה אגריפוס צמודש החנישי הוא חדש אב צ"י לחדש נהרש הנוקדש , וא"כ היה נשנת תתכ"ח : (רלח) ואחריו מונבז בנו ושניהם נהרגו ציד האויבים . צמאירי סס ואחריו צנו שהיה שמו ג"כ אגריפוס כ' שנה עם מונבז בנו , וי"א מונבז בנו נלך אחריו ג' שנים , ושניהם נהרגו ציד האויבים . ועיין סה"ד דף ע"ז ע"א וירחוסין ל"ד 93 : (רלט) ואלו הכהנים הגדולים אשר שמשו צצית שני . בגמרא יומא דף ח' ע"ב איחא מקדש ראשון שמשו צו י"ח כהנים (עיין מוס' סס וצחוס' יסנים וצחוס' זכחים ק"א ע"ב, ושם צעמות שמונים צמקוס שמונה , ומש שקיימו וכלס נונבו צפסרי , לא ננלל לפנינו צפסרי) נוקדש שני שמשו צו יתור שמשו נחלות כהנים . אמנם צידושלמי יומא פ"א איחא צצית שני שמשו צו שמונים כהנים , וי"א שמונים ואחד , וי"א שמונים ושנים , וי"א שמונים ושש , וי"א שמונים וארבע , וי"א שמונים וחמש ע"כ . ולולל דנכתפינל הייתי גורם צגמרא צצלי שמשו צו פ' כהנים ואח"כ נעשית צעמות ש' צמקוס פ' . והנה הר"י לאטיש הציל פה השמונים כהנים צפרוטרע , וראיתי צשלשלת הקבלה (דף י"ט ע"א) שכתב וז"ל : ומלאהי צספר טערי ליון שחצר ר' יחא דלטיס צפרווינלל שנת ה"א פ' [ל"ל קל"ג] שהציל י"ח כהנים שמשו צצית ראשון (ומונה אוחס) , גם אלס שמשו צצית שני (ומונה אוחס) . וכיים שם לא ידעתי וניין לו , ודע כי כיוולל אחר ה"ה ראיתי בצרוניקי שלס עכ"ל . וגם צעל סה"ד דף ע"ח ע"ב (הוללל הרה"ח מוקדש) נשכיל לאיתן) הציל אח דצרי השלשלת מה שהציל צסס טערי ליון : (רע) ולא לקחו הכהונה נגשה ואחיו, ואחריו כהן הונא הכהן ושמעון בניו ישוע אחיו . צשלשלת וסה"ד נגשה

וחנניה בנו. (רמא) ואחרי כן שמעון הכהן. ואחריו ישוב מן הגליל. חשמונאי . מתתאי בן חשמונאי. ואחריו יוחנן בנו. שמעון השני. יהודה השלישי אלעזר הרביעי. יונתן החמישי. ואחריו כהן יהודה בן שמעון. הורקנוס. ינאי. יששכר איש כפר ברקא. (רמב) אליסכנדרון. הורקנוס. ואנטיגנוס. ואריסטבלוס. והורקנוס אחיו. וכן יוחנן וכן חננאל. וכן מתתאי. אלישיב. יהוסף. עניניה. יועזר. יוסף בנו. יחזקאל. עני. יהושע בן נמלא. טובלוס בן הורקנוס. חננאל. בן יונתן (רמג) אלעזר. שמעון הגדול. יוסף בנו. חנניה. יהושע. ישמעאל. שריה. שמנה בני קמחית . (רמד) יונתן היופילוס. (רמה) חננאל. מתתאי בן פנחס. ישמעאל. חננאל המצרי. ישמעאל. שמעון. יוחנן. יחזקאל. פאבי. ישמעאל בנו. טבאי. יהודה בנו. עניי . אלעזר בנו. (רמן) פאני בן פניאל איש שדה. אלישע. ישמעאל בנו הנהרג ע"י טיטוס הרשע. אלה הם שמנים כהנים גדולים ששמשו בבית שני :

(רמז) ונשוב לדברינו ונאמר. שצריך שתדע שבכל הדורות שזכרנו היו עם הנשיאים ואבות ב"ד חכמים גדולים. לא נודעו לנו מהם רק מעט מזער . (רמח) והוא שמצא שלא היה מחלוקת. לא הוזכרו החכמים שבאותן הדורות . ולא נחפרים עינים. והוא שבימי אנטיגנוס (רמט) לא מצאתי בתלמוד מי שהיה בימיו. (רנ) אכל מגדולי המהברים כתבו (רנא) שאלעזר בן קרח היה בימיו . ובימי יוסף בן יועזר. ויוסף בן יוחנן לא נודע לנו (רנב) מי עמהם. ובימי יהושע בן פידיא ונתאי הארכלי היה מן הנמצאים עמהם. יוחנן בן מתתאי כהן גדול הזכר בתפלת חנוכה. ובימי יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח נמצאים עמהם חני המעגל. (רנג) ואליהו עונא בן הקוף. ובימי שמעיה ואבטליון היו נמצאים עמהם. עקיבא בן מהללאל. והנן. ואדמון. ור' מישא. ובימי הלל ושמיא מן הנמצאים עמהם. בני בתירא. ומנחם. וכן כג בנו. ור' פפיס. וחנניה בן חזקיה (רנד) בן גרון . (רנה) ונחמיה בן הקנה. בכא בן בוטא . ור' יוחנן החורוני. ורבן גמליאל הזקן. ונחום הבלבל. ויונתן בן עוזיאל . (רנו) והוא החל לבאר ספר תרגום מנכיאים. ובזמן רבן יוחנן בן זכאי באותו זמן ששימש קודם חורבן הבית. היה עמו רבן שמעון בן גמליאל . והוא אותו שנהרג. ור' אלעזר בן יעקב ור' צדוק. ור' אלעזר בנו . ור"י בן אלישע כהן גדול . שהיה ג"כ מהורגי מלכות . ואבא שאור.

ואחיו הונא. שמעון יסוע אחיו : (רנזא) ואחרי כן שמעון הכהן ואחרי יסוע מן הגליל. עטלסלת הקצלה ונסדר הדורות הגי' יוחנן בנו . שמעון יסוע מן הגליל : (רנזב) אליסכנדרון. ל"ל אלכסנדרוס : (רנזג) אליעזרי. סס אלידעני : (רנד) יונתן היופילוס. סס היוצלים : (רנה) חננאל. סס חננאל : (רנו) פאני בן פניאל סס פאני בן פניאל : (רנז) ונסזו לדברינו . הוא מהאירי דף ח' ע"ג סורה ג' : (רנח) והוא סנאל. ל"ל והוא סנחוך : (רנע) לא נללתי. צנאירי לא נללל : (רנ) אלל גדולי הסנחזרים. וכן הציא הסנאירי וכוונתו על הרנז"ס ז"ל. ועיין סס הגדולים ח"א אות ג' ק"י 8 וז"ל גדולי הסנחזרים הוא הרנז"ס, גדולי הסוקקים הוא הר"ף, גדולי הרנזים רש"י, גדולי הראשונים רצירו הא"י, גדולי הדורות הראש"ד, כ"כ צספר יסן הציאו הסז הליכות אלי כלל ר"ו. וכן ראיתי לנורס"ר גלללל צתסנזס ס"י ל"ד כסאונר הסז הסנאירי גדולי הסנחזרים כוונתו על הרנז"ס. וכ"כ צסיטה נקוצללל פ' אלו נערות דף ק"ג ע"ד : (רנא) אלעזר בן קרח. ל"ל בן קרחס : (רנב) ניי ענזס. צנאירי ניי סיה צינזיס : (רנג) ואליסו עונא בן הקוף. צנאירי הסלות "עונא בן הקוף" ליחא. אולס ניי הוא אליהו זה אשר סיה צינזי יסוד בן עבאי וסענזו בן סטח. ונני הוא עונא בן הקוף. וראיתי צסדר הדורות (ג' אלפס מק"ו דף ע"ג ע"ג) שכתז וצינזי יוסע בן פרחס סיה חוני הסעגל ואליסו, והוא מדצ"א לא אליהו הסציא עכ"ל. וענלס וננוו כי ל"ל ואליסועיני בן הקף, וכן הרנז"ס צסקדמתו לפ"י הסנזס סרק ז' הציא חוני הסעגל אליהועיני בן הקף. וכן תראס ציוחסין הסלס ל"ד 16 אחר הסציא את חוני הסעגל סייס וכן סיה אז אליהועיני בן הקף הסהן הגדול טעסה פרה אדונס אחת : (רנד) בן גרון. ליחא צנאירי. וליחא צסקדמת הרנז"ס לפ"י הסנזס סרק הרנזיני : (רנה) ונחמיה בן הקס. צסקדמת הרנז"ס ונחמיה בן הקס : (רנו) והוא הסל לצאר ספר תרגום ונציא"ס. צנאירי והוא הסל לצצר ספר והוא

ור' אלעזר המודעי . (ור' חנינא (רנו) בן חנינא . ואבא שאול . ר' אלעזר) .
ור' חנינא כגן הכהנים . ור' חנינא בן אנטינוס . ור' חנינא בן דוסא . ור' חנינא
בן תרדיון . (רנח) ור' יהודה בן בבא . וזולתם הרבה . (רנט) ואז בעונותינו
נחרב מקדש . שנת שלשת אלפים שמונה מאות ושמונה ועשרים :

(רס) ואז התחיל זמן התנאים . הראשון שבהם היה רבן יוחנן בן זכאי .
(רסא) והוא קרא בישיבות גדולות בביתר וכיבנה . והתקין תקנות מפורסמות . והיו
לו תלמידים הרבה . (רסב) ומהם חמשה חשובים מאד מפורסמים בתלמוד . והם :
ר' אליעזר בן הורקנוס . והוא הנקרא ר' אליעזר הגדול . ור' יהושע . והוא ר'
יהושע בן חנניה . ור' יוסי הכהן . ור' שמעון בן נתנאל . ור' אליעזר בן ערך .
(רסג) ושמש בישיבה ארבעים שנה . והוא לא היה מזרעו של הלל . ואחריו
חזר הנשיאות לזרעו של הלל . (רסד) (ורבן גמליאל בנו של רבן שמעון הנהרג) .
(רסה) ובזה הזמן חבר ר' אליעזר הפרקים הנורעים לו בדברים החומים וסודות
ננוזים . (רסו) והם הנקראים פרקי דר' אליעזר . והיו באותו הזמן ר' יוחנן בן
נורי . (רסז) ור' טרפון רבו של ר' עקיבא . ור' יוסי הגלילי . ור' אליעזר בן עזריא .
ורבן גמליאל בנו של רבן שמעון הנהרג על ידי טיטוס הרשע ובמעותו עם ר'
ישמעאל בן אלישע כהן גדול . וכן היו בימיו ר' יוחנן בן ברוקא . ור' שמעון בן
זומא . (רסח) ור' אליעזר בן חסמא . ואבא חלפתא . ור' יוסי בן קסמא . ושמואל
הקטן . ובאותו הזמן חבר אונקלוס הגר תרגום התורה . והפליא ביאורים נכבדים .
(רסט) קבלם מר' אליעזר ור' יהושע .

ואלו הנקראים דור שני לרבן יוחנן בן זכאי . ודור שלישי לר' עקיבא שהיה
ראש ישיבה אחר דור שני . ור' טרפון . ור' ישמעאל . ור' מאיר . שקבל תחלה מר'
אליעזר . ואחריו מר' עקיבא . ומר' ישמעאל . ור' יהודה בן בבא . ור' יהודה דנתחום .
ור' יוסי . (ער) ור' שמעון . ור' נתן . (רעא) והם רצו לבייש רבן גמליאל אביו
של רבינו הקדוש . והרחיקם רבן גמליאל מישיבתו . וכשהיו אומרים דבר על שם
אחד מהם . אם היה ר' מאיר . אומרים אחרים אומרים . ואם היה ר' נתן אומרים יש
אומרים כמו שמפורש (רעב) בסוף הוריות . (רעג) ור' מאיר נקרא ג"כ ר' הנוראי .
ושמו בעקר ר' נחמיה . (רעד) ור' יוחנן הסנדלר . ור' אלעזר בן שמוע . ור' שמעון

תרגום ונציאים : (רנו) ור' חנינא בן חנינא ואבא שאול . ר' אלעזר . כל זה הסגרתו .
כי הנולות האלה נזיחורות סן . וכבר נזכר לעיל וליתא צנאיירי : (רנח) ור' יהודה
בן בבא . צנאיירי ור' יהודה בן אבא . ולפני זה כתוב סס . ושמואל הקטן ור' אליעזר בן
פרטא ור' אלעזר בן דמא וחמיהם בן חכמיא . וזה ספר פס : (רנט) ואז בעונותינו
נחרב מקדש . צנאיירי סס ואז צנאיירי סס וקדש וגלו הסכמים גליות הרבה וקצבו
ישיבה צביתר וחרבה גס היא וקצבו ציבני ובהרבה מקוונות ונתפרדו הישיבות ונתחדשו
לרות כפולות ונתמעטו הלצנות וכ"ש סרבו הנחלוקת : (רס) ואז התחיל זמן התנאים .
הוא צנאיירי דף ח' ע"ג : (רסא) והוא קרא צישיבות גדולות . ל"ל והוא קצב שיבות
גדולות : (רסב) ומהם חמשה . מפורש באבות פ"ב נ"ח : (רסג) ושנש צישיבה ארבעים
שנה עד ונזה הזמן ליתא צנאיירי . ור' יוחנן בן זכאי התחיל ישיבתו צננת ג"א תשצ"ג
וכפטר ג"א תתל"ג (ה' שנים אחר הסרפן) . ועיין יוחסין הסלם לר' 21 : (רסד) ורבן
גמליאל בנו של רבן שמעון הסכר . הנולות האלה הסגרתו כי נשתרצבו ונאונטר סלפניו :
(רסה) ובזה הזמן . הוא צנאיירי סס : (רסו) והם הנקראים פדר"א . ידוע כי נזכרו
צפדרי"א הרבה אונרואים שהיו אחריו . לכן צדור כי הנסכר לא היה ר"א בן הורקנוס .
ופה אין הנקום לדבר נזח צרפס : (רסז) ור' טרפון רבו של ר' עקיבא . זה ליתא
צנאיירי : (רסח) ור' אליעזר בן חסמא עד ושמואל הקטן . ספר צנאיירי . ונעקום
ור' אליעזר בן חסמא כתוב סס ור' אליעזר בן עזריה : (רסט) קבלם ער"א ור"י .
נגילה ג' ע"א : (רע) ור' שמעון ור' נתן . צנאיירי ור' שמעון ור' נחמיה ור' נתן :
(רעא) והם רצו לציט עד ושנו צעיקר ר' נחמיה . ליתא צנאיירי . ולקח זה מהרמב"ם
ז"ל : (רעב) בסוף הוריות . דף ג"ג ע"ג : (רעג) ור' מאיר נקרא ג"כ ר' נכוראי
ושנו צעיקר ר' נחמיה . וכ"כ הרמב"ם הסקדמתו . ועיין סה"ג ס"א אות כ' צקונטרס
אחרון ערך ר' נכוראי : (רעד) ור' יוחנן הסנדלר . הוא צנאיירי סס :

בן עזאי. ור' חוצפית המתורגמן. ואלישע בן אבויה. ור' יהודה בן דמאי. (רעה) ור' יוחנן בן תרדיון. ור' ישבב הסופר. ור' סמאי. ובימייהם ה' ר' יהודה בן בתירה כנבל. ובדור הזה היה תלמי המלך הנקרא בטלמיוס. וכן בדור זה עמד ר' כוזיבא. ובעשה עצמו משיח. וטעו רוב חכמי ישראל אחריו. ואף ר' עקיבא היה מנושא כליו. ושלח בד כוזיבא ידו (רעו) במלך רומי ששמו דוסטאי. והרג את משנהו. ומלך בביתר (רעו) חמשים ושנים שנה לחרבן הבית ומת ומלך בנו תחתיו ומת. ומלך בן בנו אחריו. (רעה) (ומלך בן בנו). עד שעלה אנדריאנוס קיסר (רעט) שנת ע"ג לחרבן הבית. והרג בן בנו של בן כוזיבא. ונהרגו בדור הזה ר' הנינא בן תרדיון. ור' ישבב ור' יהודה בן בבא. ור' חוצפית המתורגמן. ור' אליעזר בן שמוע. ור' עקיבה. ור' יהודה בן דמה. ור' יהודה הנחתום. (רפ) מפני כעס בן כוזיבא : ודוד רביעי רשב"ג אביו של רבינו של רבינו הקדוש. ובימיו ר' שמעון בן אלעזר . (רפא) ור' ישמעאל בר' יוסי. ור' יונתן. ור' ישמעאל בני. (רפב) ור' יוחנן בן ברוקא. ור' יהושע בן קהא (רפג) הוא ר' יהושע בר' עקיבא הנהרג. (רפד) ור' פדיא. ור' פדה. ור' זכריה בן הקצנ. (רפז) ור' מתתיה בן חיש. ואבא חנן . ופלימו. ור' שמעון בן יוחאי. ור' אליעזר הקפרי. ור' פנחס בן יאיר. (רפח) אשר חבר מדרש חדשא. וסמכוס. והרבה חכמים מלבד אלה. והרבה מהנוכרים נמצאו (רפו) בשני דורות או בשלשה לאורך ימיהם. ולכן תמצאם בתלמוד הנוכרים (רפח) עם כל הדורות. כמו שמצינו מ' מאיר שהיה מדרו השלישי. והיה עדיין קיים בימי רשב"ג. שהיה בן הדור הרביעי. כמו שמפורש (רפט) בסוף הוריות : ודור חמישי ר' יהודה בן ר' שמעון בן גמליאל. (רצ) הוא הנקרא רבינו הקדוש בפי הכל. והולידו בחמלת ה' על עמו רבן שמעון. (רצא) והוא היה אדם כולל בכל חכמה ובכל מדע ובכל מדה. (רצב) ובכל מעלה עלה עם תכליתה. (רצג) כמו שאמרנו ר"ל ג"כ משמת רבינו בטלה ענוה ויראת הטא. והוא ע"ה היה תנא . והיה צח לשון מאד. ומפולג בלשון קדש יותר מכל בני דורו. עד שהחכמים היו לומדים פירוש מה שנשתכש עליהם מאותיות המקרא משיחת חולין מעבדין ואמהותיו. (רצד) כמו שמבואר בתלמוד. (רצה) והיה בנאנו בניו שהם רבן גמליאל בנו. ור' שמעון. והם הם (רצו) שאמר עליהם בשעת פטירתו. גמליאל בני נשיא. (רצז) שמעון בני חבר [לפנינו חכם]. ובן בנו שר רבן גמליאל זה נקרא ר' יהודה

(רעה) ור' יוחנן בן תרדיון. צנאיירי ור"ח בן תרדיון : (רעו) צנלך רוניי שטמו דוסטאי. צנאיירי דף ט' ע"א סורה צ' כתוב צנלך רוניי שהיה שמו (?) המו"ל הניב סינן השאלה צאשר היה חסר העלה דוסטאי, לכן נ"ל לתקן עם כנו שהוא לפנינו : (רעז) חמשים ושנים שנה לחרבן הבית. הוא שנת ג"א תת"ם : (רעח) ונלך בן בנו. הסגלתי כי מיותר הוא : (רעט) שנת ע"ג לחרבן הבית. הוא שנת ג"א תתק"א : (רפ) מפני כעס בן כוזיבא. צנאיירי עם הניח בן אחרי הילולת ור' עקיבה : (רפא) ור' ישמעאל בן יוסי ור' יונתן ור' ישמעאל בנו. ור' ישמעאל בנו הרשעון עד ור' ישמעאל השני חסר צנאיירי ע"י סגנת הנועתיק או הנועתיק : (רפב) ור' יוחנן בן ברוקא. צנאיירי ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא : (רפג) הוא ר' יהושע בן עקיבא הסנהג. זה ליחא צנאיירי. ועיין ערך ערך קרח ותוס' שנת ק"כ ע"א ד"ה ורבי וצנאמן עם , (רפד) ור' פדיא. צנאיירי ור' פדיא. ולפני זה כתוב עם ור' יעקב איש כפר חטיילא, וזה חסר פה : (רפט) ור' נתתיה. עם ור' נתיא : (רפו) אשר חצר מדרש חדשא : העולה האלה הוסיף ונהדי' לאטיש. והמדרש הזה נרפס צנית המדרש ח"ג : (רפז) נעללו צנאיירי דורות. ל"ל צדור הסני : (רפח) עם כל הדורות, ל"ל עם כל אחד מן הדורות , כמו שהוא צנאיירי : (רפט) בסוף סודיות. דף י"ג ע"ב : (רל) הוא הנקרא רבינו הקדוש צפ פי הכל. עיין נאמר יקר צנאוא העסקה ל' ל"ב והלחה : (רלא) והוא היה אדם כולל בכל חכמה ובכל מדע. צנאיירי עם והוא היה אדם נוסיים כליל בכל חכמה ובכל מעלה : (רלב) ובכל נעלה עלה עם תכליתה וכי' והיה בתכלית הסקירות כו' . ליחא צנאיירי, ולקח זה העקדונת הענוצ"ם לפי העסקה : (רלג) כמו שאמרנו חז"ל. גיטין כ"ט : (רלד) כמו שצנאואר בתלמוד. ר"ה דף כ"ז : (רלה) והיה צנאוא. הוא צנאיירי עם : (רלו) שאמר עליהם בשעת פטירתו כו' . כתובות ק"ג : (רלז) שמעון

נשיאה. (רצח) והוא הנזכר בהיתר שמן של גוים. והיה אמורא. שהרי היה תלמידו של ר' אמי. (רצט) וכן אמרו התם בעי מיניה ר' יהודה נשיאה מר' אמי החזירו לתוך כבשן האש ונתלבנו מהן. וכן היה באותו הזמן רבן שמעון בן יוחאי. ור' אלעזר בנו. וכן ר' ישמעאל בר' יוסי (ש) ור' שמעון בנו של ר' יוחנן בן ברוקא. ופרימו. ואיסי בן יהודה. ואלעזר בן יהודה. ור' אליעזר בן פרתא. ור' שמעון בן יהודה. ור' יהושע בן קרחה. ור' ראובן בן אצטרובלין. ור' פנחס בן יאיר. עם היוחס בדור רביעי. נמשכו עם דור חמישי. וכן הרבה נמצאו כאלו לאלפים ולרנבית. וזהו דור אחרון של תנאים. הכל המשה דורות :

(שא) ורבינו הקדוש קבל מאביו ומר' אליעזר בן שמוע. וראה בזמנו צרות מתפשטות ותלמידים מתמעטים. וחרב ספר המשנה בששה סדרים ידועים. הם זרעים מועד נשים נזיקין קרשים טהרות. וסימן זמ"ן נק"ט. (שב) וחרבם כמאה וחמשים שנה אחר חרבן הבית. כלל בו כל מה שנתקבל מתורה שבעל פה מביאור התורה והמצוה. ומה שנתחדש בכל דור ודור. וממה שנודע לו עם כל מה (שג) שנמצאו לחכמים עם מה שהוסף בכה שכלו וסברתו מימות משה רבינו עד ימותיו. והוא היה בעצמו מן המקבלים שקבל מאביו. כמו שאמרנו. והיה רבינו הקדוש סוף התנאים. כמו שאמרו רז"ל רבי ור' נתן סוף התנאים :

(שד) ומצינו אשה בכרייתא חולקת עם תנאים. בתניא (שה) בתוספת מסכת נשים פרק ראשון. (שו) אמר ר' יוסי בר' חנינא דא ר' יוחנן בן נורי אצל ר' חלפתא אמר לו מה אתה אומר (שז) בכורה של מתכת. א"ל טמאה. אמר ליה אף אני מטמא. קלוסטרטא ר' טרפון מטמא וחכמים מטהרין. וברוריא אמרה שומטת מן הפתח הזה ותולה בחבירו בשבת. וכשנאמרו הדברים לפני ר' יהושע אמר יפה אמרה ברוריא. ויצאתי מן הכונה להרוש בעלמא. להמצא אשה בגבול התנאים :

(שח) ונשוב לענינינו ונאמר כן בימיו של רבינו הקדוש מלך ברומי (שט) אנטינוס בן אסירוס (ש) אחי אנדרינוס. ומת בחיי רבינו הקדוש. ומלך אנטיפוס. (שיא) ובימיו היה עקילוס הגר שחיבר תרגום כתובים. והפליג

כני חזר. והוגה צפנים "לפנינו הגי' חכס". וכ"ה לכונן צנאירי : (לח) והוא המזכר בהיתר שמן של גוים. צנוראל ע"ז ל"ו ע"ג, וע"ש צחוקי ד"ה אבר ולס"י ל"ה ע"ג צנענה : (לנט) וכן אנרי הסס. דף ל"ג ע"ג : (לס) ור' שמועון צנו של רבי יוחנן בן ברוקא כו'. צנאירי כתוב צקדר אחר : ור' אליעזר בן יהודה ור' שמועון בן יהודה ור' יהושע בן קרחה ופלינו : (שא) וכצניו הקדוש קבל ונאציו. הוא צנאירי סס דף ט' ע"א טורה " ונלוטה : (שב) וקצרט כנאה וחונשים טנה אחר חורבן הבית. הוא טנת ג"א תחקע"ח, ולא היה השלמות חצור המלכה. כן כתב רב טרידא גאון תק"ל לטטרות ק"ן לתורבן, וכ"כ הכוזרי סוף ו"ג. ונאור עינים פכ"ד ופ"ג. ועיין סדר הדורות ערך ג' אלפים תחקע"ע (הוללח החכס נשכיל לאיתן דף פ"א ע"ג) : (שג) שנאללו לחכמים. צנאירי שנאלו לחכמים הם נשכחות שלימות כמו שאמרו ציום שנחונטה ר' אלעזר בן עזרים נשיא צו ציום נשנית עדיות וכמו שאמרו ציום הוריות לדרוש לן ונר נילי דעוקלן, הן נה טלל נאלו נאודר וסדרו נחמילה, הן צום סהוקף צנח שכלו נאודרתו. עכ"ל : (סד) ונלניו אשה. הוא הוספת הנחצר. וצנוריא היא צת ר' חנניא בן תרדיון אשת ר' נאיר (פסחים כ"ג ע"ג) : (סה) צתוספת נוס' כלים פרק ראשון. הוא צתוספתא כלים פרק ראשון צנא ונליעל, כי הוספתא כלים נתקלת לג' צבות : (סו) אחר ר' יוסי צר חנינא. צתוספתא לפניו חקרים הנולות "צר חנינא" : (סז) צכירה של נחכת. לפניו צפיקה של נחכות. וכן הוא צנענה כלים פ"א : (סח) ונשוב לענינינו ציניו של רבינו הקדוש. הוא צנאירי ט' ע"א צנאנר שלפניו טורה י"ג : (סט) אנטונינוס בן אסירוס. עיין ערך וליס לז 123 : (סי) אחר אנדרינוס, ל"ל אדרינוס. עיין ערך וליס לז 17 : (סיא) וציניו היה עקילוס הגר שחיבר תרגום כתובים והפליג צניאורס. זה הוסף נהר"י לאטיס צנולע הנאנר, כי נה טהציא אחר זה ואף הוא נח צחי רציו הקדוש נוקב על ערך אנטיפוס, וזה לימא צנאירי, ועקילוס לא מרגס כתובים ולא מרגס טוס חלק נחמצי קודם צארני דק צלסון יוני, עיין נאור עינים פמ"ה :

בביאורים. ואף הוא מת בחיי רבינו הקדוש. (שיב) ומלך קודמו. וכלם כבודו ונשאווה מפני רוב חכמתו. (שיג) ובימיו היה גאלינום הרופא. אמנם אבוקראט היה בזמן גלות בבל :

(שיר) ואשוב לענין. כי אז חבר ר' חייא התוספתא לבאר עניני המשנה. וחברו ר' הושעיה ובר קפרא ברייתות. לבאר המשנה. (שמו) וכן בר קפרא חבר תוספתא בעין ברייתות (שמו) של ר' חייא הושעיה. ואין הדלל ביניהם רק ברשון. לא בסדרו. ולא בענין. (שיו) זולת בקצת מקומות. (שית) וחבר חבור בספר ויקרא קראו ספרא. (שיט) או תורת כהנים. וכלל באותו הספר כל עניני הקרבנות. ועניני סדרי עבודה. וראיית הנגעים. ועוד חבר חבור אחד. בספר מדבר סיני. ואלה הדברים. קראו ספרי. להיותו מחובר על שני ספרים. וגלה בהם מצפוני המשניות שבאותן הענינים. (שכ) ור' הושעיה תלמידו של רבינו הקדוש חבר ביאור ספר בראשית. והוא הנקרא רבה. (שכא) ור' ישמעאל חבר ביאור אלה שמות עד סוף התורה. והוא הנקרא מכילתא. וכן ר' עקיבא חבר חבור מכילתא. בספר ואלה שמות מפרשה החדש הזה. עד סוף הסדרים. ור' חייא ור' הושעיא חברו ברייתות. (שכב) וחכמים אחרים חברו אחריהם שאר חבורים. כגון פסקתא. ומדרש חוית. ומדרש תלים. ומדרש תמורה. וספר בהיר. ושיעור קומה. ופיקי היכלות. (שכג) וכן חברו חכמים אחרים ברייתות אחרות. כגון (שכד) משנת המשכן. ודרך ארץ רבה וזוטא.

(שיז) ונלך קודמוס. צנאיירי כתוב ונלך תונרוס, וצכלס צטעות, ול"ל קודמוס, והוא קוונדוס צן אנטוניוס, וכיה לנמן צסדר הקבלה ח"ל: וציניו נח אנטוניוס ונלך אנטיוס ואחריו קוונדוס, וכולס ככדו ונשאו אה רצינו הקדוש כל ימיו, עכ"ל. ועיין ערך נלן לד 124 : (שיג) וציניו היה גאלינוס הרופא אמנם אבוקראט כו'. הוא דצרי הנאיירי (דף טו ע"א) וקיים לפי מה שנואל בספר הקבלה עכ"ל. והוא צסדר הקבלה להרצל"ד ח"ל: ציניו רצינו הקדוש נעשו רוב ספרי רפואות צציניו היה גליאנוס אזל ספר אפוקראט הרופא ציניו נצדרי ואסתר כתבם שצואתו הדור היה: (שיר) ואשוב לענין וכו'. פה השניט הרבה מלמרים נצדרי הנאיירי נדף טו' ע"א מהמלמר ורצינו הקדוש זה קבל נוצרו כו', וכל הנלמרים שלאחריו וסדר התנאים הנצורים צנשניות עד דף י"ד ע"ג (ד' דפיס שליוס) ושם נתחיל נצדרי הנאיירי, וכן צר קפרא חידוש תוספתא בעין צרייתות של ר' חייא: (שטו) וכן צר קפרא חצר תוספתא. צנאיירי שם וכן צר קפרא חידוש תוספתא צכל סיתא סדרי: (שטז) של ר' חייא הושעיה. ל"ל ור' הושעיה: (שיז) זולת צקלת נקוונות. צנאיירי שם קיים והיא הסיצה שלל ננלואו אותם התוספתות צשלינוות ציניו היום. וכן זו היא הסיצה שסרצה פעונים אלו נוללים קלת צרייתות צש"ס שלל ננלואו צצרייתות של רצי חייא ורצי הושעיה ולא ידענו איזהו נקוונן כו'. ע"ש נן דף י"ד ע"ג סורה טו' עד דף נ"ו ע"א סורה ז' ננלמטה וננלואו מלמרי יקר הנתחיל וגם צנשניות אירע כן צקלת נקוונות, וראוים הדצרים לשום לצ עליהם: (שית) ונצר חצור. ל"ל ונצר רצ חצור, והוא ננאיירי דף טו' ע"א סורה ה' ננלמטה: (שיע) או תורת כהנים. צנאיירי שם וקראו ספרא להיות ננחוצר זה אל תורת כהנים, ל"ל כמו שהוא לפנינו או תורת כהנים להיות ננחוצר זה אל תורת כהנים: (שכ) ור' הושעיה תלמידו של רצינו הקדוש חצר ציבור ספר צראשית כו'. עד סוף הסדרים. ליתא צנאיירי, ולקח דצרי מהקדמת הרנצ"ס ליד החוקים: (שכא) ור' ישמעאל כו' וכן ר' עקיבא חצור ונכילתא. עיין מה שהעיר צזה הגלון נהר"ץ חיות צאגרת צקורת שלו. גם עיין מה שהעירו הרנצ"ס החוקרים נהר"ר אייזיק הירש ווייס ונהר"ר מליך איש שלום צנצוא הנכילתא, ופה אין הנקוס להאריך צזה: (שכב) וחכמים אחרים חצרו אחריהם שאר חצורים כגון פסקתא. הוא צנאיירי שם, והוא הציא עוד כגון ונכילתא ונדרש השכס וספרי הנדרשות כגון רצה ותנחומא ונדרש נהנות ע"כ. נדרש השכס נלצר נאחטנו. ונצנאל לנדרש לקח עוצ הצלתי כל הנקוונות אהם נוצל ננדרש הזה צספרי הקדמונים: (שכג) וכן חצרו הכנים אחרים צרייתות אחרות כו'. גם זה הוא צנאיירי, אולם נדף י"ד ע"א סורה ו' ננלמטה, ושם צנאיירי הוא שלל צנקונו, ושייך לדף טו' ע"ג סורה ו' אחרי הנלות ופיקי היכלות: (שכד) משנת המשכן. היא צרייתא

(שנה) ומס' סופרים . (שכו) ואבל רבתי . (שכו) ופיך כלה . וסדר עולם .
 וברייתא של ל"ב מדות . וברייתא אחרת לא נודעו לנו :
 (שכה) ואולם כה' היו הברייתות כוכן בצחות דברי המשנה . ולא
 בתקון עניניה וקוצר מליה . על כן היתה עיקר ר"ל המשנה וכל החיבורים העורים
 אחריה היו שניים אליה . והיא המכובדת אצל הכל . וכשיעריכה אל החבורים
 ההם ראוה בנות ויאשרוה . וכל הבא אחריו . ואחרי החכמה הנכבדת ההיא לא
 שם לבו אלא להתבונן דברי המשנה . ולא חרלו דור אחר דור להתבונן ולחקור
 בה ולפיש אותה כל חכם כפי חכמתו ובינתו :
 (שכט) וירד רב לבבל (של) במאה וחמישים שנה אחר החרבן .
 (שלא) ומצא שם ר' שילא . ולא רצה להיות ראש ישיבה שלא לחלוש דעתו .
 ונתבקש בנהרדעא . ולא רצה להיות ראש ישיבה . מפני כבודו של שמואל .
 והלך לסוריא הוא מתא מחסיא והיה שם דראש ישיבה . (שלב) ונפטר בשנת
 מאה ושבעים וחמש שנה אחר חרבן הבית :

דמלאכת הנושקן . עיין מה שהעירותי צנכ"ע כבוד הלצנון שנה עשירית ונחזרת ראשונה :
 (סכה) ומס' סופרים . עיין מה"ג ח"ג אות ס' 31 ערך סופרים : (שכו) אצל רבתי .
 הוא ומס' שמחות : (שכז) ולא כלה . הוא ומס' כלה : (שכח) ואולם לא היו אלו
 הנרייתות עד כל חכם כפי חכמתו ובינתו . ליתא צנאירי ולקח ונקדושת הרננ"ס לפי
 העסקה , צנאנר הנתחיל אחר כן ראה להסתפק , והעתיק דבריו מלה צנלה לא הוסיף
 ולא גרע : (שכט) וירד רב לצבל בק"ן שנה אחר החרבן . הוא צנאירי דף ט"ו סוף
 ע"א שורה א' ונלעטה : (של) צנאה ומנוסים שנה אחר החרבן . הוא שנת ג"א תתקצ"ח :
 (שלג) ומלא סס ר' שילא ולא רצה להיות ראש ישיבה שלא לחלוש דעתו . צנאירי סס
 דף ע"ו רע"ב שורה א' , ומלא סס ר' שילא ולא קבל להיות ראש ישיבה עד שפטר .
 וסס צאוהו דף שורה כ"ב ומחיל עוד הפעם ולא רצה לקבל להיות ראש ישיבה
 ציניו שלא להחליש דעתו ונתבקש בנהרדעא , ולא רצה ונפני הכבוד של שמואל , והלך
 לסוריא והוא נתיא ומסיא והיה סס לראש . וזה היא הוספה . והתחלתו ולא רצה לקבל
 שורה מוקצ על רב שנלא צבל את ר' שילא : (שלד) ונפטר צננה מלא ושנעים
 וחמט שנה אחר חרבן הבית . ר"ל רב נפטר צננה קב"ה אחר החרבן , ויש לתקן של"ל
 קע"א אחר החרבן . והרב הנאירי הביא סס (ט"ו ע"ב) וז"ל ונפטר הקבלה של רבינו
 נסים נלינו שירידת רב לצבל היתה צננה תק"ל לטענות , שהיא ק"ן אחר החרבן , שהיה
 ש"פ שנה קודם החרבן ומחיל עינין לטענות ונלכות היוניס , ונפטרותו היתה צננה
 תקנ"א שהיא קע"א אחר החרבן עכ"ל . וידוע צננה ג"א תמ"ח הוחל ונפטר השערות ,
 ור"ל עד זיון נלכות היוניס חלפו מעת הילירה ג"א תמ"ח , וא"כ כשיד רב לצבל צננה
 תק"ל לטענות היה צננה ג"א תתקע"ח והוא קן אחר החרבן כי חרבן בית שני היתה
 צננה ג"א תתכ"ח ונשתמשו לזה מלא ומנוסים יעלה ג"כ ג"א תתקע"ח , ופטרותו
 היתה צננה תקנ"א לטענות היא שנת ג"א תתקצ"ט שהיא קע"א אחר החרבן , ר"ל
 כשתמשו צננה ג"א תתכ"ח הנפטר קע"א יעלה ג"כ ג"א תתקצ"ט . וצנאנר רב שריא
 גאון (יומקין השלם לד 51 , וצנאנר רב שריא הולאת צ"ג לד 32) ראייתו שהיה
 ואכ"כ רב צננה תקנ"ח . יש לתקן של"ל תקנ"א . ופה הנקום להעיר צנאנר רב שריא
 גאון סס הביא ושכ"כ שמואל צננה תקס"ה , וצננה תק"ן אפטר ר' יוחנן . וזה ג"כ
 נשתמש ע"י הנועתיקיס , כי נפטר צדרי הנאירי סס צננה קדר הקבלה של רבינו נסים
 וז"ל שמואל נפטר צננה תקס"ח שהיא שנת קב"ה אחר החרבן , וא"כ היא שנת ד"א
 ט"ז ליגירה . וכן הטנה שפטר ר' יוחנן הוא צענות צדרי רב שריא גאון , וננקום
 תק"ן ז"ל הק"ע . כמו שהלחה כי ז"ל הנאירי צננה רבינו נסים , והשנת ר' יוחנן צא"י
 לראש ישיבה היתה ציניו של רב צננה ת"ן שנת ק"י אחר החרבן ונלך פ' שנה ונפטר
 צננה תק"ע שהיא שנת ק"ן אחר החרבן עכ"ל . ור"ל צננה ת"ן לטענות שהתחיל
 צננה ג"א תמ"ח—תמ"ט והוא שנת ג"א תתקל"ח ליגירה . וכן ק"י אחר החרבן שהיתה
 צננה ג"א תתכ"ח היא ג"כ שנה ג"א תתקל"ח ליגירה . ונפטר צננה תק"ע שהיא שנת
 ק"ן . ר"ל תק"ע לטענות היא שנת ד"א י"ח ליגירה , וכן ק"ן אחר החרבן היא ג"כ
 שנה ד"א י"ח ליגירה . לכן נשתמשו השומות צדרי רב שריא גאון וזון תק"ע נעשית

(שלב) ואחר כך התחיל דור האמוראים. דור ראשון מהם שמואל . (שלב) ומר עקיבא . ור' יוחנן . ור' שמעון בן לקיש . ור' ינאי . (שלב) ור' חנניא . (שלב) ור' אפיס . והיה ר' יוחנן קטן באותו הזמן . וקבל תחלה מר' הושעא . ואחרי כן מר' ינאי . (שלב) ור' חנניא . ור' . (שלב) וחבר גמרא ירושלמית בחמשה סדרים שלמים . אבל בסדר שהרות . לא נמצא לו תלמוד . אלא במסכת נדה . (שלב) וחברו במאה ושמונים שנה אחר חרבן הבית . (שמ) וגדולי המחברים כתבו בשלש מאות . ולא נראה לי לפי שטת רב כי בימיו נעשה ר' יוחנן ראש ישיבה ארבע מאות ותשעים לשטרות . והוא שנת ק"י לחרבן

תק"ץ . ודרך אגב אעיר עוד כי הרב הנאירי הביא פה סדר הקבלה של רבינו נסים . ובהקדמתו לספר הוספת דף ג' ע"ג הביא וז"ל : כאשר אבאר נקלטה זה שאמלא לו בספר סדר ונקבלי התורה אשר אני עתיד לחברו בעזרת שדי עכ"ל . ואולי זה הספר ראה הרב הנאירי וקבל על דאדנין , ומלאתי עוד דברי רבינו נסים סס דף ג' ע"א וז"ל : והיתה ירדתו לבבל בשנת ת"ק שנה לפיסקו הנבואה אשר הוא תחלת אלכסנדר , כי אלכסנדר היתה תחלת מלכותו וכבר הלך מיישוב בית שני שי"ב וק"ן שנה אחר חרבן הכל תק"ל עכ"ל . ויש לתקן בהתמלחו של"ל בשנת תק"ד צמקוס ח"ק . ומכל מה שהבאתי תראה רב ירד לבבל ג"א תתקע"ח , ונפטר ג"א תתקצ"ט . ושמואל נפטר ד"א ט"ז ומזה יש לתקן בסדר הקבלה להראש"ד הנתחיל סדר אמוראים שכתב רב ירד לבבל בשנת ג"א תתקע"ט ונפטר בשנת ד"א ג' ושמואל נפטר ד"א עשרה . וז"ל כמו שהבאתי : (שלב) ואחר כך התחיל דור האמוראים . נאירי דף ט"ו ע"א : (שלב) ומר עקיבא . ז"ל ומר עוקבא : (שלב) ור' חנניא . שם הגי' ור' חנינא בר חמא : (שלב) ור' אפיס . ז"ל ור' אפיס : (שלב) ור' חנינא ור' . זה ליחא בנאירי , ואולי נשתרצב משורה שלפניה : (שלב) וחבר גמרא ירושלמית בחמשה סדרים שלמים אבל בסדר שהרות לא נמצא בו תלמוד אלא בנסי' נדה . וגם הנאירי הביא פה וחבר תלמוד ירושלמי בכל הששה סדרים לצד שהרות . והרבה מהר"י לאטיס העתיק בזה לשון הרמב"ם שכתב בהקדמתו לפי' המשנה וז"ל וכן עשו חכמי א"י מה שעשה רב אשרי כתבו התלמוד הירושלמי והמחברו הוא ר' יוחנן , ונמצא מן הירושלמי חמשה סדרים שלמים אבל סדר שהרות לא נמצא לו תלמוד בשום ענין לא בבבלי ולא ירושלמי אלא נסי' נדה עכ"ל . ואנכי הוכחתי בראיות ברורות ונכוח הירושלמי רק על ד' סדרים . ואולי ז"ל בהרמב"ם ירבעה סדרים צמקוס חמשה : (שלב) וחברו במאה ושמונים שנה אחר חרבן הבית . הוא שנת ד' אלפים ח' ליגיה : (שמ) וגדולי המחברים כתבו בשלש מאות [אחר החרבן] ולא נראה לי לפי שיטת רב כי בימיו נעשה ר' יוחנן ראש ישיבה ת"ץ לשטרות והוא ק"י לחרבן . הנולד ולא נראה לי הם דברי נהר"י לאטיס ומה שהביא כי בימיו נעשה ר' יוחנן ראש ישיבה כו' הוא בנאירי סס וז"ל : וההשגח ר' יוחנן בא"י לראש ישיבה היתה בימיו של רב בשנת ת"ץ [לשטרות] שנת אחר החרבן ונולך פ' שנים ונפטר תק"ע [לשטרות] שהיא שנת ק"ץ אחר החרבן עכ"ל . וא"כ נעשה ר' יוחנן ראש ישיבה ג"א תתקל"ח לילייה ונולך פ' שנים עד שנת ד' אלפים י"ח ולא נפטר . ובאגרת רב שיראל ג'און כתב שנת פ' שנים שנת תק"ץ לשטרות . ועל זה העירתי לעיל של"ל שנת תק"ע לשטרות . וראיתי במצוא הירושלמי לד' ז"ז שכתב וז"ל : בשני חיי ר' יוחנן הכהן כאשר הוא באגרת רב שיראל ג'און שנת פ' שנים שנת תק"ץ והיא שנת ד"א ז"ש לצ"ע עכ"ל . ונעשה בזה שחשב שהיה פ' שנים וזה אינו רק מולך פ' שנים . ומה שהביא נהר"י לאטיס בגדולי המחברים כתבו בשלש מאות אחר החרבן , כוונתו בזה להרמב"ם ז"ל שכתב כן בהקדמתו ליד החזקה וז"ל : ור' יוחנן חיבר הגמרא הירושלמית בצרף ישראל אחר חרבן הבית בקרוב שלש מאות שנה עכ"ל . אולם אין ספק שסכל נעוה דברי הרמב"ם ז"ל וז"ל בקרוב ב' מאות שנה , והעתיק עשה מן ב' אות ג' וא"כ הלינו שלש מאות שנה . וכאשר הבאתי שנספטר בשנת ק"ץ אחר החרבן שכן כתב הרמב"ם ז"ל לכהן ק ר ו ב לב' מאות שנה . וכן מלאתי לכהן בסדר הקבלה להראש"ד שכתב וז"ל : וחבר הירושלמי לבי סדרים [ז"ל ל' סדרים] כי אין נוסד שהרות רק נסי' נדה ומינר הירושלמי

(שמא) ואחריהם קם דור שני מן האמוראים מהם בכבל מתלמידי רב ושמואל. רב הונא (שמב) ורב יהודה הראשון ורב כהנא הראשון. ורב חמא בר יחזקאל. ורמי בר חמא. ור' אלעזר. ורב נחמן. (שמג) ורבא בר חמא. (שמד) ורב אדא בר אבהו. ורב ששת. (שמה) (ורב). ורב ענן. (שמו) ורב מתאי. ורב שימי בר אשי. ורבי חייא בר אשי. ור' יצחק בר אשיאן. ורב חמא בר גורא, והרבה עמהם שלא הזכרנום. הם שהוזכרו בתלמוד. (שמו) הרי מהם שלא הוזכרו ולא נודעו. כמו שאמרו רז"ל כי מספיקי מבי רב הונא. הוה פיישי תמני מאה רבנן. ואחריהם רב חסדא ורב ששת. עם היו גם בדור שלפניו גם כן. ור' זירא. ואחריהם רבה. ורב יוסף. ואחריהם (שמח) אביי ורבה. ואחריהם רב פפא ורב כהנא השני. ורב נחמן בר יצחק. (שמט) ורבי יצחק בריה דר' יהושע. (שנ) ואחריהם רב ינאי. ורב אשי :

ובארץ ישראל משיבת ר' יוחנן. ריש לקיש. ור' יהושע בן לוי. ורב דימי. (שנא) ורבה בר רב הונא. (שנב) ור' אליעזר בן פדת. ואחריהם עולא. ור' ינאי. (שנג) ורבין בר רב דימי. ושמואל בר נחמני. ור' אבהו. ואחריהם רב אמי. ורב אסי. ומה שאמרו (שנד) בפרק כל הבשר. (שנה) ר' אמי תלמידו של ר' יוחנן הוה. פירש תלמיד מתלמידי תלמידיו. ומקבלתו. ושיטתו. ואחריהם רב זבד, וכלם היו עמהם מן החכמים אלפים ורבות מהם שהוזכרו בתלמוד. ומהם שלא הוזכרו. והגיע הזמן לרבינא ורב אשי. (שנו) ודקדקו ההלכות וקבצום. וחברו תלמוד בבלי נאה ומתוקן בארבעה כדורים. חוץ ממסכת שקלים בסדר מועד. ואבות ועדיית בסדר נזיקין. (שנז) (ותמיד) ומדות וקנים בסדר קדשים. וכן חברו גמרא במסכת ברכות מסדר זרעים. ובמסכת נדה מסדר טהרות. אבל בשאר מסכתות מטהרות. לא נמצאו תלמוד. לא בבלי ולא ירושלמי :

(שנח) והיתה (שנט) כונתם זו ארבעה דברים. האחד פירש המשנה וכל מה שנפל בה מהדברים המכילים עניינים רבים מתחלפים (שס) ממחלוקת הפירוש ושענות כל מפרש על חברו. וגלו שענות האמת. וזה ראשית הכונות שכוננו. השני פסק הדין (שסא) אל דעת אחד מהחולקים שנחלקו (שסב) בדברי המשנה בפירושה זו בחידושין בה. ושחברו עליה : והשלישי בחרוש הענינים שהוציאו חכמי כל דור ודור מהמשנה. וגלו העיקר (שסג) והראיות שהודו בהם. וסמכו עליהם

צקוב מנחם טנה אחר המורצן עכ"ל : (שנא) ואחריהם קם דור שני. נאירי דף ע"ו ע"ב : (שנב) ורב יהודה הראשון. מלת הראשון ליתא צנאירי : (שנג) ורבא בר חמא. צנאירי הגי' ורבה בר רב חנה : (שנד) ורב אדא בר אבהו. ספר אחר זה ורבה בר אבון ורב אדא בר אבון : (שנה) ורב אמי. ורב אסי. ומה שאמרו (שנד) בפרק כל הבשר. (שנה) ר' אמי תלמידו של ר' יוחנן הוה. פירש תלמיד מתלמידי תלמידיו. ומקבלתו. ושיטתו. ואחריהם רב זבד, וכלם היו עמהם מן החכמים אלפים ורבות מהם שהוזכרו בתלמוד. ומהם שלא הוזכרו. והגיע הזמן לרבינא ורב אשי. (שנו) ודקדקו ההלכות וקבצום. וחברו תלמוד בבלי נאה ומתוקן בארבעה כדורים. חוץ ממסכת שקלים בסדר מועד. ואבות ועדיית בסדר נזיקין. (שנז) (ותמיד) ומדות וקנים בסדר קדשים. וכן חברו גמרא במסכת ברכות מסדר זרעים. ובמסכת נדה מסדר טהרות. אבל בשאר מסכתות מטהרות. לא נמצאו תלמוד. לא בבלי ולא ירושלמי :

התנאים המדברים על דבר המשנה. עד שנסדר מדבריהם מה שנסדר. והנזירות והתקנות העשויות מהחכמים מימות רבינו הקדוש עד המחבר הזה: והרביעי הדרשים שהם ראויים לפי כל ענין. כל פרק שנודמן להיות בו דרש. וזה הענין הרביעי שנמצא בתלמוד. (שסד) אין ראוי למבין שיחשוב (שסה) שפעולתו מעושה. ומעלתו חסרה. הלילה וחלילה. אבל יש בו תכונה גדולה (שסו) וחכמה נפלאה ויבן בה המבין בעין שכלו מהטיב הגמור מה שאין למעלה ממנו. (שסז) ויגיעו לו בהם מן הענינים האלהיים ואמתות הדברים מה שהו אנשי החכמה מערימים אותו. ולא רצו לגלותו. וכוננו כל מה שזונו בו הפלסופים. ואמרו ואם יבינם המבין כפשוטו יראה בו דברים החקים מן השכל אין למעלה מהם. והם באמת חכמה נוראית ונפלאות נשגבות וחמדות נפלאות. (שסח) ולהעיר אותנו על זה אמרו רז"ל בספרי פישה ראה. דורשי רשומות אמרו רצונך שתכיה מי שאמר והיה העולם למוד אגדה. שמתוך כך אתה מכיר מי שאמר והיה העולם. ומדבק בדרכיו. ועשו דבר זה לשני ענינים. האחד (שסט) ללשוש עיני התלמידים. וללכת לבוחם. ועוד כדי רעור עיני הסכלים. שאין ראוי לגלות להם את המוד. מפני שאין שכלם שלם כדי לקבל האמתות על בוריים. (שע) ועוד שאין ראוי לגלות סודות החכמה על ספר בענין שאין בו קפסוק. כמו שאמר שלמה ע"ה דבש וחלב תחת לשונך. ועוד שאם יגלה לפסול יגנהו. ואם לא יגנהו לא יישב בעיניו. כמו שאמר שלמה ע"ה באזני כסיל אל תדבר כי יבזו רשכל מליך. על כן אין ראוי לאיש חכם לגלות מה שיודע מן הסודות. אלא למי שהוא גרול ממנו או כמותו. לא למי שאין שכרו שלם. לפיכך יש מאלו הדרשות שהן בעיני האנשים בתכלית האמת והברור. ומצינו כאשר השלימו רבינא. ורב אשי לחבר חבור התלמוד ער מה שהוא עליו. והיה הפלגת חבורו ועוצם תועלתו לער נאמן עליהם השלום (שעא) כי רוח אלהין קדישין בהון:

(שעב) ומצאתי בקבלה שפמרת רב אשי היתה (שעג) בשנת תשל"ח

חס. ל"ל שחורו צהס: (ססד) אין ראוי לענין. ונתת לענין חקר סס: (ססה) שפעולתו מעושה ונעלתו חסרה. סס שפעולתו מעושה ותועלתו חסרה: (ססו) ומכמה נפלאה יוכן בה הענין. סס השלשון צטינויים קלת: (ססז) ויגיעו לו צהס. סס ויגלה מהם: (ססח) ולהעיר אותנו על זה אמרו רז"ל בספרי עד וידעך צדרכיו. לימא סס: (ססט) ללוטש עיני התלמידים. ל"ל רעיוני התלמידים: (שע) ועוד שאין ראוי לגלות סודות החכמה. פה קלר קלת: (שעא) כי רוח אלהין קדישין צהון. הוא סיוס הרמז"ס ז"ל וז"ל כי די רוח אלהין: (שעב) ונלאתי צקבלה. הוא מדברי הנחילי דיך ע"ז ע"א טורה ז'. וסס כחזו ונלניו צקבלה. וכיון לדברי סקר הקבלה להרצ"ד: (שעג) צצנת תשל"ח, לצטרות סהוא צנת שני"א למרצן הצית. ל"ל צנת שני"א למרצן הצית. וידוע כי חצבון סטרות נחמיל ג"א תמ"ח—תמ"ט, וא"כ תשל"ח לצטרות הוא צנת ד"א קפ"ז ליגירה. וכן הצית נחרז ג"א תחכ"ח—תחכ"ט, וכסתחצונו לזה שני"ח יעלה ד"א קפ"ו או קפ"ז. וכן תנלל נפורש צקדר הקבלה ונפטר רב אשי צצנת ד"א קפ"ז היא צנת תשל"ח לענין סטרות. וצלגרת רב טריגא גאון הוללת צ"ג לר 37 וסכיו רב אשי צצנת תשל"ח. וכן ציוחסין הסלס לר 53 הצית רב אשי ונלך קרצו ססיס צנה ונת צצנת תשל"ח. וציוחסין לר 201 רליתי סהציה צצס ספר הנולות צהקדמות סחצז וז"ל מפני הספור לא היו חכמי הדורות צהסכמה אחת עד סעמוד רב אשי צנת שני"א למרצן הצית והוא תשל"ח וצנת ארצנת אלסיס וקפ"ו ליגירה כמו סחצז צצנת רב טריגא גאון צציו סל רציו האיו גאון וכו', עכ"ל. יש לתקן ג"כ סל"ל שני"ח למרצן הצית. ודבריו נפלאים צעייני, הלל לדברי רב טריגא גאון נפטר רב אשי צצנת תשל"ח לצטרות, וגם הסנ"ג צהקדמה ל"תה כחצ סעמוד רב אשי צצנת סני"ח צנה אחר חורצן כמ"ס רב טריגא גאון עכ"ל. וכאטור הצלתי נפטר צצנת סהוא. ורליתי צקדר הדורות (עכד ד"א קפ"ו דיך פ"ד ע"ד הוללת נחכיל לאיתן) סהציה סרצה דעות צזה וכולס צצעות. כי ז"ל סס עס חוספות שלי נהסגרת: רב אשי נפטר תשל"ח לצטרות היא ד"א קפ"ו וכו' וכ"כ ריטצ"א פ"ק דע"ז, ולל סספיק לסיס התלמוד וכיינורו תלנידיו ע"ג צנה אחר ונתו [הוא לעכד ד"א רני"ט—ר"ס], והסנ"ע צהקדמה כחצ נפטר רב אשי ד"א קפ"ס

לשטרות . שהוא שנת שני"א לחורבן הבית . (שעד) וזמן ישיבתו ששים שנה . (שעה) והתחיל זה החיבור כמו ש"ל שנה אחר החורבן מהבית . (שעו) ויש מי שאומר שנכתב בד' מאות שנה אחר החורבן הבית . מפני שרבינא היה בחור בזמן רב אשי . והיה לו כתלמיד חבר . והיה אחריו הרבה . (שעו) ונפטר בשנת ת"ת י"א לשטרות , שהוא שנת תל"א אחר החורבן . והוא סימו . והיה מן האמוראים :

ואחריהם התחיל זמן רבנן סבוראי . ונשלמו אז מן השנים (שעה) ד' אלפים רנ"ש שנה . והיה אחר רב אשי ורבינא . (שעט) רב י"מר . (שפ) ורב רב בר רב אשי . (שפא) והוא רב מביומא . ורב אידי בר אבין . ורבא תוספאה . ורב משרשיא . (שפב) ורבינא בר פפא . (שפג) ורב חמא . ורב עינא . (שפד) ומר גביהא מבי גבול . וזה הדור היה ממוצע בין האמוראים . ובין רבנן סבוראי . ומהם שהיו נקראים חכמי התלמוד . ומהם שנקראו רבנן סבוראי . אעפ"י שהיו באותו הדור . וכל החכמים הנזכרים בתלמוד . שלא זכרנום . אתה יכול להבין מזה הענין שזכר בו . או מן האחר שזכר עמו . באיזה זמן היה . ותכלתו בשכלך (שפה) עם הבנה שיראה לך היותו ממנו . (שפז) ורב אחאי היה סוף החכמים הנזכרים בתלמוד . וראש לרבנן סבוראי . ומהם (שפח) רב יוסף . ורב אחאי בר הוגא . (שפח) ורב שמואל בר רבא דמן אומא . ורב חמא . ורב

לנ"ע [הוא ט"ס וז"ל קפ"ו ולוח ו' נשעט], יוסקין בסדר הקבלה שהעתיק סמו"ח כחצ נפטר קפ"ד [יש לתקן קפ"ו או קפ"ז] וקפ"ק כחצ נפטר קפ"ז [היא גי' כנכונה], וכן כתיבות הסל"ד לטטרות הוא קפ"ב [הסל"ד לטטרות הוא נשעט וז"ל תשל ח לטטרות הוא קפ"ו - קפ"ז] : (שעד) וזמן ישיבתו ששים שנה . כן הניח המלאי , וכן תמלא באגרת רב שריירא גאון, ונהג רב אשי ריש ותיבתא קרוב לשתין טנין , וכן ביוסקין לד' 201 כחצ וז"ל ובימי רב פפא נשתה ארבעת אלפים קפ"ז החמיל רב אשי להיות ראש ישיבה סבורא ונלך ששים שנה עד שנת ד"א קפ"ו - קפ"ז : (שעה) והתחיל זה החיבור כל"ו ש"ל שנה אחר החורבן הוא ד"א קנ"ה לילייה . ונמאירי עם וקיה ח"כ בש"ך שנים או ש"ל שנים אחר החרבן, יש לתקן סל"ל והיה ח"כ התחלת זה החיבור נש"ך שנים או ש"ל שנים אחר החורבן . וכן יש לתקן עם פטירת רב אשי הייתה נשתה השל"ח לטטרות ל"ל תשל"ח לטטרות : (שעו) ויש מי שאומר שנכתב בד' גלות שנה אחר החורבן . נמאירי עם ויש מי שכתב כ"ח שנה אחר החרבן, יש לתקן סל"ל כ"ט שנה אחר החרבן, והוא ציון פטירת בנו נר בר רב אשי שהוא שנת תשע"ט לטטרות ארבע גלות שנה לחרבן הבית שהוא שנת רב"ז - רב"ח לילייה : (שעז) ונפטר נשתה תתי"א לטטרות שהוא שנת תל"א אחר החורבן והוא קיימו . ול"כ הוא שנת רנ"ט - ר"ס לילייה . ובאגרת רב שריירא גאון כתוב ובארבע נשתה דהוא י"ג כסלו שנת תתי"א טכ"ב רבנא אבינא בריה דרב הונא דהוא ר' אבינא : (שעה) ד"א רב"ט שנה . כן הניח הגי' הנכונה, ונמאירי נדפס נשעט ד"א רל"ט נמקוס רכ"ט ועיין בהערה סלפניה כי רבינא היה סוף האמוראים ונפטר ד"א רכ"ט או ר"ס : (שעט) רב יונת . והוא ורינא : (שפ) ורב רב בר רב אשי ל"ל נר בר רב אשי : (שפא) והוא רב קביונא . ז"ל ביוסקין לד' 202 ולאחר כל אלה יש נר בר רב אשי על כסא אביו י"ג שנה, וימיים עובדים היו כל ימיו לישראל, לפיכך קראוהו רב עביוני . ונפטר הקבלה כתוב וי"ט שנים היו ימיו, שעה הנדפס, כי היה כתוב בר"מ וי"ט היו כל ימיו וחשב שהכוונה י"ט שנים, כמו שנה ג"כ הנעדרת ביוסקין השלם : (שפז) ורבינא בר פפא . נמאירי כמו ורפס רב פפא . וכן באגרת רב שריירא גאון [יוסקין לד' 53 באגרת רב שריירא וכן בדף 201]. ובאגרת רב שריירא עם ונחאס בסדר אחר ע"ש : (שפג) ורב חמא . ל"ל ורב סמא, כנון שהוא באגרת רב שריירא ונמאירי : (שפד) ונר גביהא נצי גבול . ל"ל נצי כחיל . ונמאירי נשעט נדי כחיל . ועיין ע"ז כ"ב ע"א : (שפה) עם הבנה שיראה לך . ל"ל עם הדור שיראה לך, כמו שהוא נמאירי : (שפז) ורב אחאי היה סוף החכמים . עיין מה שהעיר ידידי הרב היטש והסוקר ה"ר צ"ג בהערות שלו לאגרת רב שריירא גאון סובליא לאור לד' 58 : (שפז) רב יוסף . באגרת רב שריירא ונמאירי רב יוסי : (שפח) ורי שמואל בר רבא דמן אומא . נמאירי חקרים הנולד דמן אומא . אולם היה

עונא . (שפ"ט) ורב ענין . ורב מרי . ורב חנינא . (שצ) ורב ביבא . ומי הונא .
ורב ששנא . ורב דוסא . והרבה מהם דרך כלל . היו חמשה דורות . והמשך ימיהם
(שצא) עד קפ"ו שנים . ואחריו שבתם רב ששנא . ממוצע בין זמן רבנן סבוראי
לזמן הגאונים :

(שצב) ונמצא שעברו בזמן הגאונים מן השנים (שצג) ד' אלפים תנ"ה .
(שצד) ואז בשל התלמוד . ותעבור הרינה . והוא שכל זמן רבנן סבוראי .
(שצה) היה בסוד גדול (שצו) בעין מלכות וראשי הישיבות . והיו עדיין מלמדיו
התלמוד בעל פה . כי לא נתפשט מכל וכל חבור התלמוד :

(שצז) ואחר זה התחיל זמן הגאונים . ומראשוניהם (שצח) רב חנן . ומר
רב מרי . ומר רב הונא . ורב חנינא מנהר פקוד . (שצט) ורב
נהלאי הלוי . ורב יעקב מנהר פקוד . (ת) ורב הונא בר יוסף . ורב חיאי .
(תא) ורב יוסף . (תב) ורבא בר רב נטרונאי . (תג) ואחריהם מר רב יהודה
גאון . שכתב כמה סוגיות . ופירקם בנמרא . והיה בשנת ד"א תצ"ט שנה . ועמו
(תד) רב שמואל בר מרי . ואחרים רבים עמם . (תה) ואחריהם ר' שמעון קיירא
שחבר הלכות . והם שנקראות הלכות גדולות . והיה בשנת ד' אלפים תק"א שנה .
ואחרים הרבה עמו . (תי) ואחריהם מר נטרונאי . ואחרים עמו . ואחריהם רב
אחא משבחה . (תז) והוא כולל ספר השאלות . כולל הרבה מריני התלמוד . (תח) והוא

ג"י מוטעת וז"ל כמו שהביא רב שרידא גאון (לד 54) ר' שמואל צר יהודה דמן
סוונדיחא, רבינא צר לוונלא . ועיין באגרת רב שרידא סס שנחאס צקדר אחר ורביחי
ציוחסין לד 208 שהביא רב שמואל צר רבא ואחריו רבינא צר לוונלא : (שפט) ורב
ענין . צנאיירי ורב חנין : (סג) ורב ציבא . חסר צנאיירי : (סל) עד קפ"ו שנים .
וכן צפי הקבלה הביא שהיה זמן רבנן סבוראי קפ"ז . והיוחסין הביא קפ"ט שנים :
(סז) ונחלא שצברו בזמן הגאונים . ל"ל כמו שהוא צנאיירי ונחלא שהתחלת הגאונים
שצברו מן השנים : (סח) ד' אלפים תנ"ה . ל"ל ד' אלפים תנ"ה , כמו שהוא לכונן
צדצרי הנאיירי , ועיין צקדר הקבלה . וגם היוחסין החל סדר הגאונים מן ר' חנינא
גאון מנהר פקוד שהיה ראש ישיבה שמונה שנים עד סמת תנ"ז : (סלד) ואז בטל
התלמוד . צנאיירי ואז בטל כבוד ישיבת התלמוד : (סלה) סיי צקדר גדול . ל"ל היה
כבוד גדול : (סלו) צעין ונלכות וראשי ישיבות . ל"ל כעין ונלכות לראשי ישיבות :
(סלז) ואחר זה החיל זמן הגאונים . הוא צנאיירי דף ע"ז עד סורה ח' מלנטים :
(סלח) ורב חנן ורב רב נורי ורב רב הונא . צנאיירי ורב צר רב חנן . ואלה הסגלסס הם
עוד נרצני סבוראי , ודור הראשון נראשי הישיבות של הגאונים הוא מר רב חנינא מנהר
פקוד . עיין סדר הקבלה שהתחלת סדר הגאונים , ועיין יוחסין הסלס לד 204 , וקורא
הדורות דף ג' , ועי' תולדות ר"ג עשרה כ"ד : (סלט) ורב נחלאי הלוי . צקדר הקבלה וציוחסין רב
הילאי הלוי , וצקורא הדורות הביא ג"כ רב נחילאי הלוי , והוא סיי ראש ישיבה שמונה עשרה שנה ,
ונפטר ד"א תע"ה : (ת) ורב הונא בר יוסף . צנאיירי צעעות ורב מונא צר יוסף , והוא היה ראש
ישיבה צנחא ונקרא שנת ד"א תנ"ט : (תא) ורב יוסף . נשנת צנאיירי . וצקדר הקבלה
וציוחסין הביאו אחרי רב יהודאי גאון שנחמנה לראש ישיבה צנחא ד"א תל"ט ;
(תב) ורבא צר רב נטרונאי . צנאיירי סס ורב יוקא ורציה צר רב נטרונאי , ל"ל ורב
יוקא רהוא רציה צר רב נטרונאי , וסרי' לאטיש השניט הנלות "מר יוקא" והביא רק
ורבא צר רב נטרונאי : (תג) ואחריהם ורב רב יהודה גאון שכתב כמה סוגיות ופירקם
בגמרא והיה צנחא ד"א תל"ט . צנאיירי (ט"ז ע"א) שכתב כמה סוגיות ופסקים בגמרא .
וצעל סה"ג ח"א אות י' 8 הביא וז"ל : ורביחי צפי כ"י יסן נושן שכתב כמה סוגיות
ופסקים בגמרא והיה צנחא ד"א תל"ט עכ"ל . כוון לדצרי שערי ליון כמו שהצבתי
בהקדמות : (תד) רב שמואל בר נורי . צנאיירי צעעות רב ושמואל צר מרי ל"ל רב
שמואל צר נורי והוא היה צנחא ד"א תק"ס : (תה) ואחריהם ר' שמעון קיירא שחיבר
הלכות והם שנקראות הלכות גדולות . כ"ה צנאיירי , ועיין יד ונלאכי דפוס צערילן דף
קכ"צ וקורא הדורות ג' ע"א : (תי) ואחריהם ורב נטרונאי . היה לראש ישיבה שלש עשרה שנה עד
צנחא ד"א תקכ"א . וצקדר הקבלה צעעות קי"ג שנה , ל"ל י"ג שנה : (תז) והוא כולל ספר השאלות ,
ל"ל והוא חיבר ספר השאלות : (תח) והוא מן החיבורים הראשונים לסמוך עליו צרו

מן החבורים הראוים לסמך עליו ברוב דבריו. (חט) ובסוף ימיו הגיע ד' אלפים תרכ"ב. (תי) ואחריהם רב מרי הכהן. (תיא) ורב צמח. ואחרים רבים עמהם. ובימיהם יצאו שני מינים בעולם. (תיב) ענין ושואל. וחברו ספרים כנגד התלמוד. והטעו רבים מבני אדם. עד שהוכר מעותם. כלה ענין וילך. ושואל ביר שאול ומי יעלה. (תיג) ואחריהם רב ביבי הלוי. (תיד) ורב חנניא בר מרשרשיא. (תמו) ורב מלכא. (תמז) ורב חייא הלוי. (תנז) ורב יוסף בר שילא. (תיח) ורב מרדכי הכהן. וכן הרבה דור אחר דור. ואחריהם רב נחשון. ורב משה הכהן. ואחרים הרבה עמם. וכן דור אחר דור. עד שהגיע זמן לרבינו סעדיה גאון. הובא מארץ מצרים לספרד. וחבר ספרים הרבה אין קץ. בתורה שבכתב. ובתורה שבעל פה. וברקרוק. (תיש) ובחכמות חציניות. אמרו עליו שהיה מזרע ר' חנניא בן דוסא. והוא היה בימי דור בן זכאי הנשיא. ונתקושט עמו הרבה. (תכ) ובסוף ימיו הגיע ד' אלפים ושש מאות. (תכא) ואחריו החכם הכולל ר' יצחק ברי שלמה הישראלי. והוא חבר ספרים רבים בחכמת רפואה.

דבריו. עיין מה שכתב צעל סדר הקבלה ושה"ג ח"א אות א' 144 : (תט) ובסוף ימיו הגיע ד"א תרכ"ג. ל"ל תקי"ב, וכן צנאירי כתוב ד"א תקי"ג, שנת נותו לא נולדא מפורט, רק צעל סדר הקבלה הביא ר' אחא הלך ונצבל לא"י ונפטר סס, והיה רב כטרוכאי ללחט י"ג שנה עד שנת ד"א תקכ"א, ועיין תולדות ר"נ הערה 24 רב אחאי עלה לא"י ב"ן שנת ד"א תק"ח ותקכ"ג. ועיין שה"ג אות א' 144 : (תי) ואחריהם רב זורי סכנן. הון היה ננכר פקוד וסיה ראש ישיבה טמונה שנה, ונפטר ד"א תקי"ט: (תיא) ורב לנח. וכן הביא הנאירי, אכן אין כאן נקומו, כי היה גדור נאחר ונפטר שנת ד"א תרל"ג : (תיב) ענין ושואל צנאירי בטעות ענין ושואל : (תיג) ואחריהם רב ציני הלוי. עיין יוחסין הסלס לר 206 שרצ ציני הלוי נפטר שנת ד"א תקנ"ג, ועיין עוד סדר הגאונים. והנאירי ואחריו נהר"י לאטיט השניעו הרבה. ועיין גם צאגרת רב שריח גאון (יוחסין סס לר 54) ובסדר הקבלה : (תיד) ורב חנניא רב נשרשיא. ל"ל רב רב נשרשיא, ונפטר שנת ד"א תקל"א : (תמו) ורב מלכא. נפטר ד"א תקל"ג : (תנז) ור' חייל הלוי. כ"ה גם צנאירי, ולי רב הונא הלוי כנו טמונה בסדר הקבלה ויוחסין סס : (תיז) ורב יוסף רב שילא. ל"ל רב רב שילא, ונפטר ד"א תקע"א : (תיח) רב נרדכי הכהן. נפטר ד"א תקע"ה : (תיט) ובחכמות חילוניות. צנאירי סס ובקלת חכמות חילוניות, וכיים סס ורוב ספריו ראויים לקנון עליהם אלא שבספר האמונות כתב קלת דברים צלתי נוקוליס, ואין ראוי לנצל הדת להסניף אחריהם, עכ"ל : (תכ) ובסוף ימיו הגיע ד"א ושש מאות. יש לתקן. ש"ל ושבע מאות. ובנאירי סס אשר דברי הנחצר נובעים נשס כתוב ובסוף ימיו הגיע הזנן לד"א ות"ש, וכן כתב הראב"ד בסדר הקבלה ונפטר רב סעדיה בשנת ד"א תש"ב והוא כנן כ' שנה. וגם היוחסין לר 201 כתב ונפטר רב סעדיה בשנת ד"א תש"ב והוא כנן כ' שנה וכן הנהה השחורה, והוא כאשר הגביל רבינו שריח שנת נותו צאגרת שלו רנ"ג לסטרות (וחסרון השטרות נחמיל בשנת ג"א חמ"ח—תמ"ט). וכן דורשי דורות הגבילו את ימיו לחמשים שנה, והענידו זמן הולדו לשנת ד"א תרנ"ב, אולם הסכם אצ"ן רש"ף (עיין חוברת ז' להכרעה) הוכיח כי עטו כל דורשי דורות זזה, כי בהקדמת רבינו סעדיה לקשר האגרון כתוב נפטרם בשנת תרס"ב כתב הקדמה הזאת, וכזה עס וכבר עשרה לי עשרים שנה, נולדא שסתחיל כצנור ספר האגרון בשנת ד"א תרנ"ב, ואם נניח שהיה עכ"פ צעת הדיא לכל הפחות צן עשרים שנה יאל לנו טנולו בשנת ד"א תרנ"ב, ונאשר האריך ימים עד תש"ב א"כ חי לכל הפחות שמונים שנה. עיין מה שכתבתי בסכרנל שנה לראשונה לר 566 וסס הנאחי עוד ראיה חזקה שרצ סעדיה נולד צערך תרנ"ב, כי ידוע שרצ עמרם גאון נפטר בשנת תרנ"ח (עיין גרענץ קורות היהודים ח"ה לר 528) ואם נאנור שחצר סידורו בסוף ימיו בשנת תרנ"ג לא יתכן לונור טנולד רבינו סעדיה בשנת תרנ"ב, כי איך יביא את רס"ג צמידורו עוד קודם לידתו, ואחר שרע"ג נכחה את ר' סעדיה שסס אדוניו בהכרח שהיה אז עכ"פ קרוב לשלשים שנה או צערך זה : (תכא) ואחריו החכם הכולל ר' יצחק ב"ר שלמה הישראלי וכו' ונעלה ענין כנודו בשנת תת"ס לחורבן הצית. כל זה עוד ולא יכלו כל ארסני לפתוחו על

כמו (תכב) ספר המסעדים. וספר הקדחות. וספר היסודות. ורבים מלבד אלה. כמו (תכד) ספר הגבולים. (תכה) וספר פידס חכמה האלהות. בשאלות מהחכמה האלהות. (תכו) וביאור ספר יצירה. ורבים כאלה. וכתב על ספר ההגיון דברים רבים ונכבדים. ובכל חכמה ובכל מלאכה. ונעלה עגן כבודו בשנת תת"ם לחורבן הבית. וחיה חיים ארוכים. יותר ממאה שנה. ולא נשא אשה לעולם. ולא יכלו כל אוהביו לפתותו על זה. (תכז) ואחריו רב אנאי גאון ברי דוד. ואחריו רב כהן צדק. ורב עמרם. (תכח) ורב פלגאיי גאון. חבר הלכות ברוב התלמוד. וכן דור אחר דור ודורשיו. עד שהגיע הזמן לרב שרירא גאון. אביו של רבינו האי. והוא מזרע רבה בר אבוהו. ומגזע בית דוד. והיה רבינו שרירא גדול מאד. במעשה. ובחכמה. ובעושר. ובנשיאות מזרע זרובבל. והאריך ימים עד שהגיע הזמן שסילק עצמו מן הישיבה. והושיב במקומו בנו. וקם תחתיו לכל דבר שבקדושה. ורבינו האי יושב על כסאו ועיניו רואות. והוסיף והרביץ תורה על כל אשר היו לפניו. וחבר ספרים. מהם (תכט) ספר הדינין. (תל) וספר השבועות. וספר מקח וממכר. (תלא) וספר הפקדון. (תלב) וכתב הרבה בתשובת שאלות. והיה מרובע בנאינות. רב האי גאון. בר רב שרירא גאון. בר חנניא גאון. בר רב יהורא גאון. (תלג) וחיה תשעים ותשע שנה. ונעלה עגן כבודו

זה, הוסיף ונה"י לאטיש וליתא זנאיירי. ונעל שלשלת הקבלה (דפוס זלוקווא דף ק"א ע"א) הציא כל זה, וסיים ועניינים רבים ראיתי ונענו צספר שערי ליון כ"י. והוא נכרך כי היה ר' יצחק הישראלי זנון הרא"ש שחבר ספר יקוד עולם. ודברי השלשלת העתיק נעל סדר הדורות ערך ה"א ע' (דף ק"ג ע"ב ה"א הולאת נשכיל ליתמן), ונעלם נענו כי שנים הם, ואינו הישראלי זנון הרא"ש זמאה הראשונה לאלף השסי, וזה שהציא נעל שערי ליון כפטר תת"פ לחורבן הוא שנת ד"א תש"ז—תש"ח ליגירה, וה"כ כשתי מאה שנה כולל ד"א תר"ז—תר"ח. והנה ראיתי כעת זנוכ"ע לגרעין נענת 1879 ל"ד 326 זנאמר טל הרז החוקר הגדול ד"ר גראס כי נהעמקת ספר היסודות נר' אזרהס זן חסדאי מוצא שנפטר תת"ק זנקוס תת"פ, ואין ספק שיש לחקן כן גם צספר שערי ליון תת"ק זנקוס תת"ף, יען כי האותיות דומים נהצניתם. גם עוד טס הציא ה"ר אזרהס ז"ר חסדאי והלכף אל עמיו נענת ש"ל לחשונס. אין ספק של"ל תש"ל לחשונס. כי שנת תת"ק לחורבן היא שנת תשכ"ח ליגירה, והציא שנת היגירה שלא זלנעוס: (תכז) ספר המסעדים, הוא על עיני מוזרות הציא"ס וסדוים, וסדר האילס וסאר רפואות, ונחלק ל"ד סעדים, נעמק ונלשון ערבי, ונעלל זכ"י, עיין זנוכ"ע טס: (תכג) וספר היסודות. נעמק לנקשת הרד"ק ונלשון ערבי ללה"ק ע"י ר' אזרהס זכ"ש הלוי ו' חסדאי ונשאר זכ"י, עיין זנוכ"ע טס נה סליין הרז חכסס הגדול ד"ר גראס: (תכד) ספר הגבולים. עיין זנאגרת הרנז"ס שכתב להר"ש אין תיזין, וסו"ת פאר הדור ס"י קנ"ג, ונעמק ונלשון ערבי ללה"ק ע"י ה"ר נקיס זר שלמה, עס קלת נהגות, כ"י רח"ס N° 82, עיין חולר הספרים: (תכה) וספר פידס חכמה. נקרא ג"כ פידס הפילוסופיא ז"ב חלקים או סעדים, והוא מצור כולל עניינים קלרים זלמודי האלקים, ומוצא לחכמת הגיון ונפתח לרפואה: (תכו) וביאור ספר יצירה. זנעזנת הרשז"א זנאגרת ההתללות להצדנסי הציא את פירושו לספר יצירה ונפארו ואלד ע"ש: (תכז) ואחריו ז' אלאי גאון זר דוד. ל"ל ר' האי גאון זרי דוד, וזה הוא מוצרי הרז הנאיירי: (תכח) ורב פלגאיי גאון חבר הלכות ברוב התלמוד. זה נעמט זנאיירי (ט"ז ע"ב): (תכט) ספר הדינין. עיין תולדות רז האי הערה כ"ז: (תל) וספר השבועות. והוא ספר נשפטי השבועות: (תלא) וספר הפקדון. עיין תולדות רז האי הערה כ"ז, והנה הנאיירי לא הציא את ספר הפקדון, ואולי ספר הפקדון חיצר רבינו סעדיה כי מללתי זנאיירי דף י"ז ע"א שהציא וז"ל וכן קבלנו זרבינו סעדיה ז"ל צספר הפקדון שחברו לאחד נענתמה דיין צעירו והעיר היא היו כולם סומרים ונפקידין מנוונס זה לזה והיו חולקים תמיד זנענייני סקדויותיהם ונמקוטטיים וה"י ארוה דיין נכרך לפעמים והשמדל ענוו לנאר לו דיני הפקדון זבללו: (תלב) וכתב הרצה נעזנת שאלות. זנאיירי סייס ורז הנעלל מננו מניציריו ונעזנותויו הם דברים ראוים לטנון עליהם: (תלג) וחיה ז"צ שנה ונעלה עגן כבודו שנת ד"א תרפ"ח ויש מי שמומר תש"צ"ח. כן הוא זנאיירי (דף ט"ז ע"ב) בק. נעמקס

ערב יום"א אחרון של פסח. שנת ד' אלפים תרפ"ח. ויש מי שאמר. תשצ"ח. והוא היה סוף גאונים. (תלר) ובימיהם יצא מתמד. בשנת ד' אלפים תתמ"ד לבריאות עולם. (תלה) ובימיו היה רב שמואל בן חפני. וגם הוא חבר ספרים

תרפ"ח ל"ל תשפ"ח כמו שהוא לנכון בנאירי. ולפי זה נולד ד"א תרצ"ט ומי צ"ט שנה ונפטר ד"א תשצ"ח. והנה צעל סדר הקבלה כתב וז"ל: והיו ימי חייו ס"ט שנה ונפטר שנת אלף שנה"ה לשטרות שהיא שנת ד"א תשצ"ח וסיים עוד שם בשנת ד"א תשנ"ח היה רב סרירא גאון ובשנת ד"א תשנ"ח היה רב האי לגאון וגאונותם היו שצעים שנה, רב סרירא שלטים ורב האי ארצעים שנה, וכן הציא כן צטנו צעל קורא הדורות (ד' ע"ב) ולדבריו נולד ד"א תשנ"ט וזיוס ונלאת לו כ"ט שנה בשנת תשנ"ז—תשנ"ח נתמנה לגאון ונפטר אחר כלות ארצעים שנה בשנת תשצ"ח. וכן הציא צעל תולדות רב האי, ונתקבלו דבריו ומכתי קוראי הדורות ונלאת, וגם ידידי הרב המוקד הגדול והחכם הכולל פראפעסאר ד"ר גרעטץ צספרו קורות היהודים ח"ו לך 6 מסכים לזה, אולם אין כל ספק כי ט"ס נפל בדברי סדר הקבלה וצנוקוס ס"ט ל"ל צ"ט ונמסכויים לדברי הרב הנהאירי ואחריו צעל סערי ליון. וכן תראה ציוחסין השלם (לך 207) אשר דבריו צזה נוצעים ונסדר הקבלה כתב וז"ל והיו ימי חייו צ"ט שנה ונפטר שנת אלף שנה"ה לשטרות שהיא שנת ד"א תצ"ח והאריק כמו חזיו ק ר ו צ ל ו א ס ט י ס , ובשנת ד"א תשכ"ח [ל"ל תשנ"ח] היה רב האי לגאון, וגאונותם הימה שצעים שנה, רב סרירא שלטים ורב האי ארצעים עכ"ל. ויש לתקן עוד בנסדר הקבלה ש"ל בשנת אלף שנה"ח או אלף שנה"ט (כי הוא נוונה ונספר השטרות ון ג"א ת"ג שזו החל הנספער, ואם תחשוב לזה אלף שנה"ח או אלף שנה"ט יעלה הכולל תשל"ח. וציוחסין דפוס קראקוי דך קכ"ה הציא הנוניה רש"ש אח דברי סדר הקבלה והיה לפניו הנוסחא שנה"ט ג"כ צטעות צנוקוס שנה"ט). וזוה תראה שהיה לפניו הנוסחא בדברי הרצ"ד צעל סדר הקבלה צ"ט צנוקוס לפניו צטעות ס"ט, וכן תראה צקיעת רב שמואל הסגיד על עות רב האי גאון (הכרונל שנה שליטת לך 614) ונקוקן צכו צכה לרב האי אשר חי כמו ונאה, וגם ר' סערי אצן דאגאן (חנודה גנוזה 27) הציא ג"כ והיו ימי חייו צ"ט שנה, וכתצתי וזוה צאריכות לידידי הרב הגדול ד"ר הרצבי ונדפס ומכתי חליו והכרונל שנה רציעית לך 38. ולדעתי מה שהציא צעל שנה"ג ח"א אות ה' צטס ר' אצא ונאירי שכתב שנתמנה לגאון צן י"ח שנה, וכן צעל שלטת הקבלה הציא ג"כ צן י"ח שנה היה צונלכו, יש לתקן של"ל צן ג"ח שנה, כי נתמנה לגאון תשנ"ח והיה אז צן ג"ח שנים ויש עוד לצרר דברי רב סרירא שכתב צעלנו צבגרת שלו וז"ל: ובשנת רע"ט (הוא אלף רע"ט לשטרות) וסכנונו צגאונות (הוא שנת ד"א תשנ"ח לילירה) וסכנונו את האי צנונו צצ"ד ונשיעור כ' שנים עכ"ל, ויש נסמאות כתוב ב' ס"ס. ועיין תולדות רב האי שדמק עלמו לפרש כוונתו. ולדעתי הכוונה פשוטה, ששנת חתימת האגרת היה בשנת רצ"ח לשטרות, עיין מאור עינים סוף פכ"ד, לכן אז בשנת רל"ח לשטרות שהוא שנת ד"א תשנ"ז לילירה עברו עשרים שנה מיום אשר נסמך רב סרירא לגאון, ואז נסמך צכו רב האי לצ"ד, אולם לגאון נתמנה אח"כ בשנת תשנ"ח וכאשר השלים רב סרירא את האגרת היה אז רב האי צן ג"ח או ח"ח. והנהאירי אשר הציא דיעה הרשונה ונפטר רב האי תשנ"ח כי חשב שכוונה רב סרירא וסכנונו להאי צנונו צצ"ד ונשיעור כ' שנה היינו שצעת השלים האגרת בשנת תשנ"ז—תשנ"ח נסמך רב האי (והסליף התענות אצ"ד צהתמנות גאון) ונמשך ארצעים שנה, וא"כ נפטר תשנ"ח, אולם אז נסמך לצ"ד ובשנת תשנ"ח נסמך לגאון ונמשך עד תשל"ח. וראיתי ציוחסין דפוס קראקוי נדפס דברי הגאון נוהר"ר עשה איסרלש ז"ל ונדך קכ"א כתב ורב האי הרצ"ן תורה ציסרלר וכו', וכונו וי' שנה עמד צגדולתו וכונו ל' שנה היו ימי חייו, כשנמטה אות ש' וז"ל צ"ט, או ל"ל וכונו ק' שנה: (תלר) וציעייהם ילא ונחמד בשנת ד"א תתמ"ד לבריאות עולם. זה הוסיף ונהר"י לחשים וליתא צנאירי, ונלכד כי אין כאלן ונקונו עעה צמסצון ונונו, והטעות צל לו צאשר ראה צאיקוס ספר כי ונחמד היה בשנת תקמ"ד והכוונה צזה למורצן הציא והוא שנת ד"א שע"ג—שע"ד לילירה, והעתיק צטעות התמ"ד. וצאגרת רב סרירא הציא בשנת תתקכ"ה לשטרות ילא ונחמד לעולם, והוא ג"כ שנת רע"ט—שע"ד לילירה: (תלה) וציעייו

הרבה. אלא שאין ענינם ראוי (תלו) לסמוך עליהם כל כך. (תלו) והיה באחרית ימיו רב שמואל הלוי מקורטבא. (תלח) וברח מצד הגזירות למילוקא. (תלט) וחבר ספר בכל התלמוד. קראו הלכתא גבורתא. ונעלה ענין כבודו בשנת ד' אלפים תת"פ. (תמ) ואחריו היה רבינו חננאל. ואביו היה מארץ ספרד. ושמו ר' חושאל. ונשבה. (תמא) ונתגלגל הדבר שעבר לפיריקא במדינת מיקוראן [צ"ל קירויאן]. והוידע שם רבינו חננאל הנזכר. (תמב) ופירש תלחא סדרא בגרסא ישרה. אלא שקיצר בפירוש מאוד. ואח"כ באותו הפרק נשבה גם כן. (תמג) ר' משה בר חנוך. ופדאוהו קהל קורטבא. (תמד) ורב שלום הכיר חכמתו. ושלל עצמו מן השררה. ומנהו לראש. (תמה) והיה מתלמידיו ר' יוסי בן אביתור. והיה באותו הזמן רבינו נסים. שקבל מרב האי. (תמו) ובזמנו הרבו הצרות. וגבב לב הבריות לתת את העורם בלבם (תמז) לרוב צרכם אליו. לרוב המסים והעולות והגזירות ומעמם האומות עלינו. ועבר זמן הגאונות והגיע זמן הרבנות. והוא שלא התעסקו בישיבה מפורסמת. רק (תמח) בארבעה סדרי משנה. (תמט) ומהם לתלחא סדרי. וגם מהם היו עוזבים קצת מסכתות. ונתמעטו החכמים:

היה ר' שמואל צר חפני. זה נוסב על רב האי גאון והוא היה חותנו אבי אשתו ונפטר ד' סנים קודם פטירת רב האי, היינו נשמת ד"א תשל"ד. ועיין אודותיו נאמל יקר נאד לירידי הרב החכם הכולל ד"ר הרבני דהמליץ נשמת תרל"ט: (תלו) לסמוך עליהם. צנאירי לסמוך עליו: (תלז) והיה באחרית ימיו ר' שמואל הלוי מקורטבא. עיין אודותיו מ"ט ירידי הרב החכם החוקר הגדול ד"ר גרעץן צפסרו קורות היהודים מ"ו ודברי סי חכם מן: (תלז) וצרח נאד הגזירה למילוקא. צנאירי נוסב ונאד הפלגה עליותיו נתגלגל הדבר ונעשה קרוב לנולכות באראכטא היא עיר Granada: (תלט) וחבר ספר בכל התלמוד וקראו הלכתא גברתא. וכן הביא צעל סה"ג אות ח"ב אות סי' 69 וקיים כן כתוב בפי' יסן נוסבן כ"י, וכוון לב' שערי ליון: (תמ) ואחריו היה רבינו חננאל. כן הביא העאירי, אולם זה אינו, כי רבינו חננאל נולד צנאמע המאה השמינית לחלף החמישי ונפטר ד"א תת"י: (תמא) ונתגלגל הדבר שעבר לפיריקא צנאירי וניקוראן. ל"ל קירויאן כמו שנתחוקן צפנים: וז"ל צעל קדר הקצלה ומכר את ר' חושאל צנאפיקא דחוקף הים ונעס עלה אל מדינת אלקירואן שהיתה צינים ההם חזקה וכל מדינת ישנעאל בארץ הנוערב. ועיין תולדות ר"ח הערה ג', ועיין מה שהעיר צלדק ירידי הרב החכם הגדול ד"ר צערלינער צנאפיקא מגדל חננאל (צערלין חכ"י), והביא כי עעוב הוא אשר חצרו כ"י קירואן היא עיר קירנעב Cyrene צנאירי ועיין סס כי דבריו נכוחים לנצין, והביא סס גם את דברי צעל שערי ליון: (תמב) ופירש תלחא קדרא בגרסא ישרה. זה הביא צעל סה"ג אות ח' 51 צפס ספר כ"י יסן נוסבן וכוון לדברי צעל שערי ליון שלפנינו: (תמג) ר' נשה צר חנוך. וכ"ה צנאירי, וז"ל ר' נשה ור' חנוך: (תמד) ורע שלום הכיר חכמתו. זה רב שלום לא נודע כלל. ובספר הקצלה איתא כי ר' הדיין ר' נתן שניהו לר' נשה צר חנוך לראש: (תמה) והיה מתלמידיו ר' יוסף בן אביתור. צנאירי (ע"ז ע"ב) והיה מתלמידיו ר' יוסף בן אביתור. ובספר הקצלה להראב"ד הביא והיה לו לר' נשה תלמידים הרבה ונהס ר' יוסף צר יחאק צר שטנאש הידוע בן אביתור [יס לתמן בן אביתור] והוא פי' את כל התלמוד בלשון ערבי לנאך ישנעאל ששנו אלתיים כו'. וכן הביא צעל קורא סדורות (דף סי' ע"ב), ועיין הערת החכם הר"ז כ"ט לנאירי דף ו"א ע"ב, ועיין ענודי העבודה לד' 92, וסופר ומנהג סס הפיוטים אשר חצר. וראיתי צפס האשכול לד' 64 סהצ"א ור' יוסף צר אביתור יסד ננענע צכל יוס עשה (תמו) ובזמנו הרבו הצרות. פה השניע נאונר גדול ון הנאירי דף ט"ז ע"ב סורה ג' ובלעטה, ון וראוי שתדע שעד הנה היו היסיונות כו', עד דף י"ז ע"ב סורה י', וס נותחיל ונכסו לדבריו והוא ונהזון הסזכר והנה, ר"ל נעת גאונות ר' חננאל והנה נתעטע ידעת החכמים והתרחבה נעלה החיצורים והפירותים ופני שמוון פטירת רב האי גדלו הצרות וגבב לב הבריות לתת את העורם בלבם נערוצ לרתם אליו כו' ונזה סל צעל שערי ליון: (תמז) לרוב לרכס אליו צנאירי לרוב לרתם אליו: (תמח) בארבעה סדרי משנה. וכל נשנה. וכל נשנה יס לנחוק וליחא צנאירי: (תמע) ונהס לתלחא סדרי. ל"ל ונהס צתלחי סדרי, ועיין צנאירי דף י"ז ע"א סהצ"א וז"ל: נהס צתלמוד ג' קדרי

(תנ) והיה מתלמידי רבינו האי גאון ג"כ רבינו חננאל. (תנא) והוא חבר ג"כ פירושים בקצת מסכתות. (תנב) ובימיהם היה רב שמואל הגנדי. (תנג) ואלה השלשה ר"ל רבינו נסים. ורבינו חננאל ורבינו שמואל. היו דור ראשון אחר הגאונות. ונקראו רבנים. ואחריהם מדאו מקומם. (תנד) הרב ר' יצחק ב"ר ברוך. והיה חכם גדול בחכמת התכונה. (תנה) וחבר ספר גדול דרך פסק. קיאו קופת הרוכלים. ופירש ג"כ רוב ההלכות החמורות מהתלמוד. (תנו) קבל מהרב ר' יצחק אבן גיא אות. (תנז) גם הוא חבר הלכות קצרות ככל התלמוד.

ר"ל ונודע נשים נזיקין, והוא היה נקרא אללס חכם ומהם בתלמוד ד' סדרי ר"ל בתוספות סדר קדשים והוא היה נקרא אללס רב, ומהם בתלמוד נשטה סדרים בתוספת זרעים וטהרות, ואז היה ראוי שיקרא גאון, כמו לשטים ונסכתיות ששט"ם כענין גאון, אלא שאשט"כ לא היו קורין כן אלא אם כן נכמד נפי גאון אחר בהסכמת הישיבה כו' ע"ש. ועיין גם בדף י"ז ע"ב שבקלת ישיבות היו עוזרים קלת ונסכתיות ותמלא בשאלות ותשובות לאחר מן הישיבות זענין נדר הציא הרב אלברללוגי זמיונרו הגדול (כוונתו לספר העתים) וכמוז צה דעו נאמנה שלא נשנית ונסכת נדרים זישיבה זה נאה נשים :

(תכ) והיה מתלמידי רבינו האי גאון ג"כ רבינו חננאל. פה השמינו ג"כ מאמר שלם מדברי הרב הנאירי והכל בדבריו שכתב דף י"ח ע"א סורה ט' ז"ל ונסוד לדבריו והוא שזימי ר' חננאל היה ג"כ ר' נסים והוא חיבר ג"כ פירושים בקלת ונסכתות הגיע לידיו מהם פי' נס' עירובין והוא היה מתלמידי רב האי ז"ל, לכן מזה תראה שיש לתקן בדברי המחבר דל"ן והיה מתלמידי רבינו האי גאון ג"כ רבינו נסים, כי מה שציא הרב הנאירי והוא היה מתלמידי רב האי ז"ל מוסב על רבינו נסים שהציא לא על רבינו חננאל. וגם מה שסיים והוא חזר ג"כ פירושים בקלת ונסכתות מוסב על רבינו נסים. ועיין תולדות רבינו חננאל הערה ט' שה"ג ח"א אות י' 10 : (תכא) והוא חזר ג"כ פירושים בקלת ונסכתות. זמאירי שם הציא הגיע לידיו מהם פירוש נס' עירובין עכ"ל, ועתה נבול לעיינו פירושו על דרכות שבת עירובין וילאו לאור זה לא כדיר ע"י החכם גאלדענטהאל ונקראו צטס ט' המפתח. ועיין שה"ג סס : (תכב) וזינייהם היה רב שמואל הגנדי. כבר הוצא לנועלה שהציא והיה זמאירי יינו רב שמואל הלוי נוקודבא : (תכג) ואלה השלשה. זמאירי י"ח ע"א : (תכד) הרי ילחק צ' ברוך והיה חכם גדול בחכמת התכונה. זמאירי שם כתב והגיע לידיו ונספרו סוד העיבור וזיאור אותם השמועות שצנפי' ר"ם זענין נולד קודם חלות ואחר חלות כו' עכ"ל. ונולד בשנת ד"א תשל"ה ונספר בשנת ד"א תתנ"ד, וימי חייו היו כ"ט שנה, והיה נקרא ר' ילחק אבן אלברלליא, ור' שמואל הגניד שלח אליו ונתנות וספרים, וכן ר' יוסף צנו עשה עמו טובות הרבה. עיין בסדר הקבלה להראצ"ד, וספר סוד העיבור הקדוש לסס כבוד ר' יוסף הגניד, עיין צב' העיבור להר' אצרהס צן יחיאל, ועיין בהראצ"ד שם בסדר הקבלה, ועיין גרעפן קורות היהודים ח"ה ל' 396 : (תכה) ומזר ספר גדול דרך פסק קראו קופת הרוכלים. הספר הזה לא השלים. עיין סדר הקבלה ויוספין השלם ל' 212, והספר הזה נאצר מלחמו : (תכו) קבל מהרב ר' ילחק חזן גיא אות. זה לא כתב הנאירי כי לא נולדו סקבל זמאירי אבן גיא אות. והוא נולד ד"א תש"ץ ונספר ד"א תתמ"ט : (תכז) גם הוא חזר הלכות קלרות ככל התלמוד. זמאירי כמוז גם הוא חזר הלכות קלרות בתלמוד, וכעת זמיו לחרס ונדפסו (פירטס תרכ"א ותרכ"ב) והגו"ל קראם צטס שערי שמה. וזמאירי שם סיים "והיה פייע גדול", וכן הציא כמו כן צבל סדר הקבלה, ועיין תשובת הרשב"א סי' תי"ח, ועיין אודות פיוטיו זעמורי העבודה 111. והרב הנאירי אחר שהציא את הכי"ץ גיא אות הציא ז"ל : "ואחריהם הרב רבי יוסף צ' אבן לדין והרב ר' ילחק צרני ראובן אל ברללוגי והיה חכם גדול ופייען הגיע לידיו נפי' זיאור קלת פרקים וכתובות ואזרות בקלת מועדים זמנין הנלוות". לכן תראה שהרב צבל שערי ליון השמינו המחבר הזה שגוגס ען ואחריהם עד ואחריהם, או היא נעשה ע"י המעתיק. והנה הרי יוסף צן לדיק ישב על כסא הרבנות בקארדורא נולד זעכך ד"א תת"ס ונספר בשנת תתק"ח—תתק"ט, וספרו עולם קטן כולל ספר זמנין ופיגוסופיא הוכיא לאור ידידי הרב החכם הכולל ד"ר יעללינעק בשנת 1864 ועיין זמנא שבו. והרב ר' ילחק צ"ר ראובן אל ברללוגי היה הרביעי מן המנשה רבנים

(תנח) ואחריהם הרב ר' יצחק ב"ר יעקב אלפסי. בעל הלכות. והוא היה מתלמידי רבינו נסים. ומתלמידי רבינו חננאל. ונתפסמה חכמתו. (תנש) ויצא טבעו בעולם הרבה. והעמיד תלמידים רבים ונכבדים לאין קץ. ומגדולתו (תסג) רבינו אפיים. (תסא) והרב רבינו יוסף הלוי אבן מינאש. (תסב) והוא היה בפירושי התלמוד מאד. בפירוש מעולה ופסקים אמתיים. (תסג) ונעלה ענן הרב אלפסי בשנת ד' אלפים תתק"א והשאר אחריו ברכה וחיים עד עולם. נר ישראל. הרב רבינו משה אבן מיימון :

ואז שממו הישיבות מספרד (תסד) מרוב המלכות והגזרות. וגלו הנה והנה. וגם הרב רבינו משה יצא מארצו וממולדתו. ומבית אביו. לארץ נוף. ונעשה דרגלו יפה נוף ממוש לכל הארץ. והאיר כל הגולה בתהלת ספריו וחבוריו. אשר עצמו מספר. (תסה) ונפטר בשנת ד' אלפים תתקס"ה. סימן בכ"ו אב"ל מ"ז : (תסו) והיו גם כן חכמים גדולים בארץ צ"פ. ורבנים גדולים (תסז) כרבינו גרשום הזקן. (תסח) ורבינו יעקב בר יקר. ורבינו לוי הזקן. (תסט) והתייר הגדול רבינו שלמה בר יצחק. ור' יצחק הזקן בעל התוספות. (תע) והרב רבינו שמשון שפירש סדר טהרות וסדר זרעים. (תעא) גם פי' על ת"כ.

ששנים ילחק סהיו צפטר צדור אחד, ונולד ד"א תת"ג, וצהיתו זן ל"ה שנה צננת כחל"ח העתיק ספר ויחזר לרצ האי גאון מערבית לעזרית, וגם הרצ"ד צפטר הקבלה כתז וחצר פירוש צפסקים ומסכת כחוצות, ואודות אזרחות שלו עיין עמודי העברה 121, וקונטרס תר"ג סי' 11, מה שהציג סם מלחמה שלו ידידי הרב החוקר הגדול ד"ר יעלינעק. וצפטר הורות הולאת הרב הגדול מהר"ן משכיל לאיתן דף ל"ז ע"א הציג ר' ילחק צרי יעקב אלברגלוי ל"ל צרי ראוזן : (תנח) ואחריהם הרב ר' ילחק צרי יעקב אלפסי. הוא צמאירי י"ח ע"א טורה כ"ג : (תנט) וילא טנצו צעולם הרבה. צמאירי סם וילא טנצו הרבה צעולם ונתפרסמה חכמתו הרבה ונצבה למעלה : (תס) רבינו אפיים. הוא אשר השיג על ר' זרחיה הלוי צעל המאור : (תסא) והרב רבינו יוסף הלוי אבן מינאש. נולד צננת ד"א תתל"ז ונפטר שנת ד"א תתק"א : (תסב) והוא הפליג בפירוש התלמוד ונאור צפירוש ועולה ופסקים אמתיים. זה מוסב על ר' ילחק אבן מינאש, וצמאירי סם כתז וז"ל והרב ר' יוסף הלוי זה הפליג צפי' התלמוד צפי' ונלא ופסקים אמתיים ים מהס אחנו פי' וצפי' צנעות ופי' וצפי' וצפי' ע"כ. על צנעות ורפס צפי' אוריין תליחאי, ועל צ"ב כרפס צמאקטערדאס ופראג צ"ב ע"כ הערה : (תסג) ונעלה ענן הרב אלפסי ד"א תתק"א. פה חקר וז"ל כנו שהוא צמאירי ונעלה ענן הרב אלפסי [ד"א תתפ"ג והרב אבן מינאש הזכיר ישב לפניו והיה נער זן י"ד שנה עד שנפטר הרב ז"ל והנחילו צמייז כסא כבוד ישיבתו וישב על כסא צמייזן של אותה שנה ונפטר שנת] ד"א תתק"א עכ"ל המאירי. רק מה שהציג כי פטירת הרב אלפסי הימה צננת ד"א תתפ"ג הוא צעעות וז"ל ד"א תתס"ג, כי רבינו האלפסי נפטר שנה אל אליהם יוס"ג צננת עשרה ימים לחדש סיון שנת ד"א תתס"ג ליליזה, עיין קורא הורות דף ז' ע"א, והוא כנו שהציג התצנץ ח"א תצונה ע"צ, וכן נפטר צפטר הקבלה, וקיים סם ואחר פטירת ר' ילחק אלפסי ישב רב יוסף הלוי אבן מינאש על כסאו וסיקון שנת ד"א תתס"ג עד אייר ד"א תתק"א ל"ח שנה, לכן מה שהציג הרב המאירי, והרב אבן מינאש ישב לפניו והיה נער זן י"ד שנה הכונה כי אז החל ליטב לפניו והיה זה עד שהיה זן י"ו שנה ואז נפטר הרב האלפסי, ומה שכתב הרב המאירי וישב לפניו צמייזן של אותה שנה ל"ל בסיון כנו שהציג צעל סדר הקבלה. ועיין מה שהעיר מהסכ סוכב טוז צדוק ספר המאירי לצננת, ונעלם מנונו הכוונה ע"ס. וכן ראיתי שהעיר לזה ג"כ הרב זן יעקב : (תסד) מרוב המלכות ל"ל המלחמות : (תסה) ונפטר ד"א תתקס"ה הוא אלף תקי"ו לצטרות, צעצעים לחדש צננת : (תסו) והיו ג"כ חכמים גדולים. מאירי דף י"ז סוף ע"א טורה ד' תלמטס. ומערי"ל לטעיט הציג כענת דצרי הרב המאירי צמייזין לא ככרד : (תסז) כרבינו גרשום הזקן. הוא רבינו גרשום ונאור הגולה : (תסח) רבינו יעקב בר יקר. הוא רבו של רש"י ז"ל : (תסט) והתייר הגדול רבינו שלמה בר ילחק. הוא רש"י ז"ל : (תע) והרב רבינו שמשון שפי' סדר טהרות וסדר זרעים. זה הציג המאירי דף י"ח סוף ע"א, והוא רבינו שמשון בר אברהם משאנך. ועיין שה"ג ח"א אות ט' 178 : (תעא) גם פי' על ת"כ.

(תעב) ורבינו יעקב אשר נודעה מעלתו. הלא היא כתובה על ספר הישר. (תעג) ורבינו שמואל אחיו. (תעד) וראש כל החבורים שנתחברו דרך פירושו. הם פירושי הרב רבינו שלמה בר יצחק הנזכר. ואם רבו הלוחמים עליו כלי זיינו עליו. ותשובתו בתוך דבריו. כלם נכוחים למבין. אין מעלתו נכרת רק ליחידים. כי במלה אחת יכלול פעמים תרועים של חבילי קושיות. אלא שלא כיון בהם הרב לענין פסק. (תעה) ובימיו היה הגזרות בכל ארץ ועקן, הוא שושקאנה ולומבר"דיאה ולורק"ני. על ידי הצורך (תעה) גורפובילו אשר כבש את ירושלים. ומלך בה הוא ובנו ובן בנו. ובא מלך הישמעאלים וכבש המלכות מידו והרגו. וכל חילו עמו. (תעו) וגם רבינו יחיאל מפאריש היה בימים ההם. (תעז) וראש לכל החבורים דרך הרכבת פירוש ופסק. הם פירושי הרב אבן מיגאש הנזכר. (תעה) וראש לכל החבורים האלה. ר"ל שנתחברו דרך פסק. ספר הרב הגדול נד מערבי. עדות לכך העולם. הרב רבינו משה אבן מיימון. הוא הודיע כל פסקי התלמוד דרך קצרה. ודרך קבלה. בסדר טוב ויפה מאוד. עם קצת סער מן הירושלמי והחוספתא וספרא וספרי ומכילתא. כמו שנודע ומפורסם:

(תעט) ובארץ אשכנז. הרבנים הגדולים ונכבדים כתבו ללמוד ולהועיל בפירוש ופסק. כרבינו אליעזר ממיץ. וכרבינו שמשון קרא. ורבינו יהודה חסיד. ורבים כאלה כתבו ספרים רבים ונכבדים. וגם באינגלא"טירא. היו רבנים גדולים. ובארץ ספרד. כמו (תפ) הרב רבינו מאיר הלוי מטוליואל. אשר הוא חבר חבורים גדולים נפלאים. דרך דרש ופסק. והרב ר' יצחק בר אבא מרי ממרשילאה חבר חבורים גדולים. מהם ספי הנקרא העשירי. (תפא) וחבר חבור נפלא דרך פסק. הנקרא עשור ספרים. (תפב) ועשה חבור אחר על דברי הרב אלפסי. הנקרא מאה שערים. (תפג) וכן חיבר חבור אחר. הנקרא עשרת הדברות. ובאר בו עניני המועדים. והחכם ר' נתן בעל הערוך. אשר חבר גם כן חבורים ומהם

זה ליתא צנאיירי, ופירושו על הספרא נדפס צווארשוי צגנת תרכ"ו: (תעב) ורבינו יעקב. הוא ר"ת: (תעג) ורבינו שמואל אחיו. הוא הרצוצ"ם: (תעד) וראש כל החבורים. מאירי דף י"ז ע"ב סורה ז' ונלנטה, ומה סקיים כאן אלא שלא כיון צהס הרב לענין פסק, צנאיירי סס אלא שלא כיון צהס לענין פסק הלכה כלל. והרב צבל סה"ג ח"א אות ט' 35 הביא וז"ל ונלנתי צספר כ"י יסן נוסן וכו' והניח סס את דברי מהר"י לאטיס כלטונו. ועיין בהקדמותי: (תעה) ורבינו היה הגזירות כו'. ליתא צנאיירי: (תעה) גורפובילו, הוא גאטעספריד דוכס לוטרינגען סביצט את ירושלים צוונן וסעי סללציס צגנת תמנ"ו—תתק"ט. (תעו) רבינו יחיאל מפאריש. מוצל צתוק' יונא י"ח ע"ב: (תעז) וראש לכל החבורים. צנאיירי י"ח רע"א הביא כך: וראש לכל החבורים שנעשה דרך הרכבת פירוש [ופסק] הם פירושי הרב הגדול הראש"ד ז"ל ופירושי הרב אבן מיגאש ז"ל ופי' רבי מאיר הלוי מטוליואל: (תעה) וראש לכל החבורים. ז"ל וקוף לכל החבורים, והוא צנאיירי דף י"ז ע"ב סורה ז' ונלנטה: (תעט) ובארץ אשכנז הרבנים הגדולים. כל המאמר הזה ספר צנאיירי, ואולי נסנט ע"י הועעתיק. ונן ורציס כאלה לא נזכרו רק ויי סילא טצעס צעולס ובארץ הלזו נתפסקונו פסקוס כללי, הוא מן מאירי דף י"ח ע"א סורה ט' ונלנטה ע"ס: (תפ) הרב רבינו מאיר הלוי מטוליואל. הוא רבינו מאיר צ"ר טודרוס הלוי חצירו של הרצוצ"ן, עיין סס הגדולים אות וי' 12: (תפא) והרב חצור נפלא דרך פסק הנקרא עשור ספרים. איך סס ספר ויחד, רק הוא הוא ספר העשור: (תפב) ועשה חבור אחר כו'. זה הביא הרב צבל סה"ג ח"ג אות וי' 2 צסס ספר כ"י קדוון יסן נוסן, וכוון לדברי צבל סערי ליון: (תפג) וכן חציר חצור אחר הנקרא עשרת הדברות. נדפס צקוף ח"ג וספי העיטור. וז"ל צבל סלסלת הקבלה דף ל"ט ע"א רבינו יצחק צ"ר אצא ונורסיליא צדור סהו וחסר ספר העשור וספר עיטור סופרים וחצור על הר"ף הנקרא ונאס סערים וחצור עשנת הדברות כל זה ראיית צספר סערי ליון עכ"ל. וכן הביא צראס ספרו תתקל"ט לצריאת עולס אלק ותל"א לעלכות יון אלק ותתקל"ח לצנין סצית, אלק וק"א לחרצן, סני אלפס ותל"א ליציאת ונריס, ולכל סנוספריס יעלה לכנון סהוא ד"א תתקל"ט, רק יס לתקן אלק ותקל"א לצנין סצית צנוקוס אלק ותתקל"ח. וראיית עוד כי צדק כ"ח ע"ד הביא וז"ל לננין סלנו עוכין לצריאת עולס תתקנ"ט לפרט, סהוא לחרצן סצית אלק קע"ב. וזה עשות,

ספר הערוך. המציא לאור תעלומות התלמוד. רבים כאלה. (תפד) לא נזכרו רק מי שיצא טבעים בעולם. ובארץ הלזו נתפרסמו פיסוס כללי. אלא מהם שנתפרסמו מצד המלאכות האחרות בחכמות ובמיטב השיר ונדקרוק. כמו החכם ר' יהודה חיג. והחכם ר' מריגוס אבן גנאח. ור' שלמה ב"ד יהודה אבן גבירול. אשר היה בימי הנגיד ר' שמואל. ובימי ר' יצחק אבן גיאות. והחכם הכולל ר' משה אבן עזרא. והחכם הכולל ר' אברהם אבן עזרא. אשר חברו ספרים רבים ונכבדים ככל חכמה. ובכל מלאכה. וביאורים בתורה שבכתב. ובתורה שבעל פה. ובענינים אחרים. והחכם ר' יהודה הלוי בר שמואל הלוי. והוא ג"כ חבר ספרים רבים. ובתוכם ספר הכוזב. והוא ספר יקר ונכבד מאד. לא נודעה מעלתו. כי אם ליחידים. והחכם ר' יהודה אבן תאבון. והוא ג"כ חבר הכורים רבים ונכבדים. (תפה) ובתוכם ספר חובת הלבבות. לא [נודע] מעלתו לכל :

(תפו) ואחריהם הגיע הזמן לרב ר' מאיר מרוטינבורק. ראש ישיבה מכל ארץ צרפת. והרביץ את התורה. והגדיל עד מעלה מעלה. והרב הגדול ראש ישיבת ארץ אשכנז. ר' אליעזר. הרביץ את התורה. והגדיל למעלה מעלה. ואחריו רבינו פרץ. (תפו) ובארץ הלזו בהר ובשפלה. (תפה) הרב הגדול ר' אברהם ב"ר יצחק אב בית דין. אשר חבר חבורים רבים נפלאים. דרך חבור ופסק. ומהם ספר דאשכול. (תפט) וחתנו הנעלה מעלה מעלה. הרב הגדול ר' אברהם בר דוד. אשר מלאה הארץ חכמתו. בתהלת ספיו אשר חבר חבורים גדולים. דרך חבור ופסק. לא נשמע בכל הארץ כמוהו. (תצ) ומהם ספר בעל הנפש.

כי איך תהיה שנת תתקנ"ט, אלף קע"ב לחצנן, הלא ידוע כי חצנן בית שני היה בשנת ג"א תתק"ח, ואם תחשוב לזה אלף קע"ב יעלה ה' אלפים. רק יש לתקן וכל"ל לחנין שאנו מונין לזריחת עולם חתק"מ לפרט שהוא לחצנן רבים אלה ק"ב, והוא רק בשנה אחת מלאחר לנספר שלפניו שהציא זראש הספר : (תפד) לא נזכרו רק מי שלא טבעם בעולם. ונאירי י"ח ע"א : (תפה) ובתוכם ספר חובת הלבבות. כוונתו לסי' חובת הלבבות לרבינו צחי' הספרדי אשר הרב ר' יהודה אבן תיבון העתיקו ונספת ערבי ללש"ק : (תפו) ואחריהם הגיע הזמן לרב ר' מאיר מרוטינבורק כו'. ובהגהת סה"ג נסר"א פולד מוצא אודותיו כי שם לדרך פעמיו לעצור הים הוא וצניו וצנתי וחתנו וכל אשר לו, ויצא עד העיר אחת יושבת מן הסרים הרומים, ורלה ליטש שם עד אשר יאספו שם כל העוברים עלה והנס פתאום עלה הסודר והגמון ונזיל"א וענו מעומד אחד קניספ"א שנו, ורלה והכיר צנוקינו והגיד להגמון ושהגמון תפסיתו ד' תמוז שנת ה"א מ"ו (1286) ונספר בתפסיה י"ט אייר ה"א כ"ג (1293) וקצורה לא היתה לו עד ד' אייר ה"א כ"ג (1303), ועיין גרעטץ קורות היהודים ה"ז לר 476 : (תפו) ובארץ הלזו בהר ובשפלה. זמלת בהר כוונתו לעיר מונטפלייבר צנחון הפרובינצ'אל אשר בצרפת, ומונטפלייבר Montpellier שמה גם היום נלשון צרפת, ותרגומה עיר ההר, עיין צפי' תניס דעים סי' ז'. וראיתי צפי' קורא הדורות דף י"ח ע"ב שכתב וז"ל ה"ר שלמה בן ה"ר ז"ל ורע צפרי שהיה שם נקום כו', אולם נעלם ממנו שהכוונה על עיר מונטפלייבר, והיא רק העתקה מהמלה הלרפתית. וגם זמלת בשפלה כוונתו לעיר לוביל הנקראת יריחו. ור' שמואל אבן תבון בהקדמותו להעתקת המורה קראה צקעת יריחו. וכן המחבר צעלנו להלן הציא ובצקעת יריחו היא עיר לוביל : (תפה) הרב הגדול ר' אברהם צ"ר ילחק אב בית דין. הנאירי דף י"ח ע"ב הציא וז"ל וכן בארץ הזאת (בצרפת) היו חכמים גדולים הרב הגדול זקנינו הנבחר ר' אברהם צ"ר ילחק אב"ד ונספר בשנת ד"א תתקנ"ט צעטרים צנחשון. ובה"א ונהר"ב אריעצב"ד ז"ל הציא הנבחר לסי' האשכול הוא כי ע"מ נפל צרדי הנאירי ול"ל תתקנ"ט. וראיתי צפי' שלמלת הקבלה (רפס) זאלקווא) דף ל"ח ע"ב שהציא וז"ל ר' אברהם צ"ר ילחק מעיר מונטפלייבר שצפריובללה היה חותנו של הרב"ד והיה אב"ד וחבר ספר האשכול, זה ראיתי צפ"ר שער ליון עכ"ל : (תפט) וחתנו הרב הגדול ר' אברהם צ"ר דוד. הוא הרב"ד צעל הסגות, והנאירי קראו זקנינו, וא"כ צעל האשכול הוא חותן ונעל הרב"ד ז"ל. ועיין מוצא לסי' האשכול אות ד' : (תל) ומהם ספר צעל הנפש. זה לא הציא הנאירי, ונדפס ראשונה בצוף סי' עבודת הקודש להרשב"א ד"ו עמ"כ, ועוד עם הסגות ועם הסגות ה"ז וה' נדה להרשב"א ומידותי עמ"כ נדה להר"ן צערלין תתק"ב :

(תצא) והרב ר' משה בר. יוסף מנרבונה. (תצב) והרב ר' משולם בר יעקב מלוניל. (תצג) והרב הגדול הנשיא ר' יהודה בר ברולאי אל ברצלוני. חבר הבור גדול ונכבד בכל התלמוד. דרך פירוש ופסק. ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. שם חשך לאור ומעקשים למישור. (תצד) ואשר ראית מספריו הוא ספר העתים. (תצה) והרב הגדול ר' משה בר יהודה מכיראיש, (תצו) ארבעה המה משיבו לכת אבות התלמוד. אשר חכרו חבורים רבים ונכבדים. להועיל תועלת כללי. כל אחד בנכולו. (תצז) והרב הגדול ר' זרחיה הלוי. אשר האיר במאור תורתו כל הגולה. הלא הוא כתוב עד ספר הזאור. (תצח) והרב ר' מאיר משרקאטאלייש. והוא ג"כ חבר חבורים נאים. ועזר לכל בספי העזר. (תצט) והרב ר' יהונתן הכהן.

(תלא) והרב ר' נחש צ"ר יוסף ונרבנאל. הוא ר' נחש צ"ר יוסף בן נחון הלוי. והציאו הנאירי דף י"ז סוף ע"א וכן אחריהם חזרן הזאת שהיו צה ג"כ גדולי עולם ונקיני שם ר' נחש צ"ר יוסף ונרבנאל. ועיין נחאל לסי' האשכול הערה ד'. הוא היה אחד מגדולי פרובינאל רבו של רז"ה צעל הנאור והזכירו בספרו. עיין תולדות ר' זרחיה צעל הנאור מירידי הרב החוקר מהר"י רייפמאן הערה 38. 41. והיה ג"כ רבו של הראש"ד כזכר צמנים דעים סי' ק"ו וק"א. וצמנונה לקרוא צבזור צמנוש המובאה בכלנו סי' כ' וצאגרת הרמז"ם הוא השני שחתם על התשובה לחכמי נרבנאל: (תלב) והרב ר' נחשולס צ"ר יעקב מלוניל. הציאו ג"כ הנאירי שם. ונפטר לפי הרשום צעזע יודיה ד"א תקק"ל וחבר משנות כנראה ונק' התרומה שער נ"ו ח"ד, והיה ג"כ מורה להראש"ד כזכר צח"ד סי' י"ד: (תלג) והרב הגדול הנשיא ר' יהודה צר צרזילאי אל צרללונאי כו'. הרב צעל שם הגדולים ח"א אות י" 22 הציא את דברי צעל שערי ליון וסיים: כלסון הזה כתוב צם' קדמון כ"י יטן נוטן: (תלד) ואשר ראיתי וספריו הוא ספר העתים. הספר היקר הזה נשאר צכתובים, ונעלל ח"י ירדי הרב החכם הגדול הסקז"ה. וראוי לנכון להוליא הספר לאור עולם, לטמנת אהבי דורסי תורה וקדמוניות ישראל: (תלה) והרב הגדול ר' נחש צ"ר יהודה מצידיאש. ל"ל מנדריש, והיא העיר צלפת העדינה הנקראת כעת Beziere, וכן הציא הרב מהר"י לאטיס צעלנו להלן הרב ר' נחשולס בן הרב ר' נחש צ"ר יהודה מנדריש. וצעל שלטלת הקבלה דף נ"ב ע"ב הציא הרב חננים המונאים צם' שערי ליון וגם ר' נחש צ"ר יהודה מצידיאש ל"ל מנדריש. ובסדר הדורות (דפוס ווארשו) דף ל"ח ע"א) ג"כ צטעות כמו שנאל צעלשלט: (תלו) ארבעה הנה נעטיני לכת אבות התלמוד. כוונתו לר' נחש צ"ר יוסף, ור' נחשולס צ"ר יעקב, ור' יהודה צר צרזילאי, ור' נחש צ"ר יהודה, אולם עיין צנאירי דף י"ז ע"ב שורה ו' ארבעה הנה נעטיני לכת ולמעלה אבות התלמוד כו', לא חשב את ר' נחש צ"ר יהודה ע"ש. ויש לתקן שם הרב הגדול הנשיא אלצרללונאי, הרב ר' יהודה צר צרזילאי, ל"ל והרב הגדול הנשיא ר' יהודה צר צרזילאי אלצרללונאי: (תלז) והרב הגדול ר' זרחיה הלוי. הוא צעל הנאור: (תלמ) והרב ר' נאיר מטרנקאטאלייש. היא העיר הנקראת Trinquetaille, והרב צעל שיה"ג ח"ב אות ע' 28 הציא וז"ל: ובספר כ"י יטן נוטן מלחתי שכתב אחר הרז"ה צעל הנאור כלסון היה והרב ר' נאיר מטרנקאטאלייש חיבר חבורים ועזר לכל צספר העזר ע"כ. וכיון לשערי ליון. לא כאשר חשב החכם כרמולי צאריענט 1842 לך 705 שכוונתו להפתיחה מהנאירי, כי ז"ל הנאירי דף י"ז ע"ב הנה נקבעו דבריו צספר העזר לאחד מגדולי נעשפתתו הרב הגדול ר' נאיר צ"ר ילמן מטרנקאטאלייש, ועיין עוד מה שהציא אודותיו שהוליו אציו ללמוד עם הרב הגדול הראש"ד ז"ל, וצסיה"ג שם הציא עוד וז"ל: ובסי' פפתור ופחד סוף דף דף ו' כתב וצעל העזר זקני הרב ר' נתן בן הרב ר' נאיר כתב, וכפי מה שנלחתי צם' יטן הרב צעל העזר היה שמו הרב ר' נאיר, ואפטר דע"ם הוא צכו"ם וז"ל זקני הרב ר' נאיר בן הרב ר' נתן עכ"ל. וטעות נפל גם צסיה"ג וכל"ל זקני הרב ר' נתן בן הרב ר' נאיר צעל העזר. ולפינו צכו"ם דפוס צערלין דף ה' ע"א הנוקמח וצעל העזר הרב ר' נאיר אציו זקני הרב ר' נתן ז"ל כתב כו', וזה ג"י ישרה ור"ל הרב ר' נאיר שהיה אציו של זקנו הרב ר' נתן כתב צם' העזר. ועיין שם צזכרון שם. ונלכד סי' העזר חיבר עוד ספר המוקלה. ועיין אודותיו מה שכתב הרב החוקר הגדול מהר"ה ד"ר גראס צנכ"ע ע"כ של גרעטץ משנת 1878 לך 379, והוא אשר הרמז"ם מוזכרו צנכתנו אל ה"ר שמואל אבן מיון: (תלט) והרב ר' יהונתן הכהן כו'. עיין

חבר הבורים נוראים' ומירש הלכות רב אלפסי פירוש טוב ונאות. (תק) ואחיהם הרב הגדול אבי כל יושב באהל התורה. זקננו הרב ר' משולם בן הרב ר' משה ב"ר יהודה מברדיש. אשר צירף עם חבר הרב האלפסי ספר ההשלמה ב"ר (תקא) והרב ר' אליהו ב"ר יצחק מקרקשונו. (תקב) ובנו הרב ר' יעקב ב"ר אליהו לבית לטאש. (תקג) והוא קבל מאביו ומחנתו בעל ההשלמה. וחבר הבורים נוראים. לבאר ולהעמיד בפירש דברי הרב הרמב"ם ז"ל. ובפרט בספי המורה. כי רבו הלוחמים עליו. (תקד) והרב ר' שלמה בן אברהם מן התר. (תקה) ותלמידיו הרב ר' דוד ב"ר שאול.

שה"ג ח"א אות י" 69. ופירושו על האלפס וק' חולין נדפס בפ"ס, וע"ש בקדמה אודותיו: (תק) ואחריהם הרב הגדול אבי כל יושב באהל המורה זקנו הרב ר' משולם. במאירי י"ז ע"ב כתב וז"ל עם לירוף. ספר ההשלמה אשר הוסיף והשלים עליו הרב הגדול אבי כל יושבי אהל ה"ר משולם בן ה"ר משה מצדריש, ואעפ"י שילא עליו בעיניו [על הלכות רב אלפסי] ועל המורה אשר חזר עליו הרב ר' זרחיה הלוי הנקרא ספר המורה. ועיין בשה"ג ח"א אות מ"י 195 הביא דברי בעל שערי ליון וסיים כ"כ בספר קדמון י"א כ"י, וכונן לדברי המחבר. ובמאמר זכרון שם הנדפס בראש ס' כפתור ופרח הביא את דברי בעל שערי ליון, ושם נעשות צ"ר יהודה מצדריש, במקום מלת מצדריש ל"ל מצדריש. וידידי הרב המכס הגדול והמורה ושה"ג צערלינער הדפיס באור עוב נ"ד 44 פתיחה לס' השלמה ונכ"י אשר צוואטיקאן, ושם הביא וז"ל: ראינו כי הרב רבינו יצחק אלפסי ז"ל קור דבריו ועל זה הלכותיו אמרתי אני הלעזר הקטן משלם צ"ר משה זל"ה להשלמות פעם לחוק דבריו וכו' ועם לתמוה עליהם, וקראתי הספר הזה ספר ההשלמה על שני, ועל שם הספר המשלים הרב רבינו ז"ל, והנני אודיע לכל קורא ספרי זה כי בדברים רבים אני הולך בדרך הרב המורה ז"ל, אבל לא כגונם את דבריו, רק כי בן קבלתי מאצא נרי ז"ל, ובדברים רבים אני תמה על דבריו כאשר קבלתי ג"כ מאצא נרי ז"ל, כי גם המה בחייהם פעמיים נחלקו במגדל לויאל מנצח תורה ופעמיים השוו כו'. וראיתי בהנהגות שה"ג בסוף הספר נ"ד 16' אות ב"ב הביא וז"ל ערצוב דברים יש כאן כי בע"ס ההשלמה היה ר' משולם בן יעקב מצדריש כה"ש בקרקעות המאירי על אבות ע"ש. כל ועיין יתרה כי הרב המאירי (דף י"ז ע"ב) הביא ג"כ בעל השלמה הוא הרב ר' משולם בן הרב ר' משה מצדריש, ושם דף י"ז ריש ע"ב טורה ב' הביא וזכר ר' משולם בר יעקב ונולדו, הוא אחר ולא בעל ההשלמה, ואני חומר הרב ערצוב דברים יש צדדי המגיה: (תקה) והרב ר' אליהו צ"ר יצחק ונקרקטינה. היא [Carcassonne]. בשלשלת הקבלה דף ע"ב ע"ב הביא דברי השערי ליון, ואחריו בעל סדר הדורות שהעתיק דברי השלשלת בשם שערי ליון (דף ק"י"א ע"ב דפוס ווארשוי) סיים שחזר ספר האסופות, וזה נשאר לפנינו. הספר הזה נשאר בצנזרים, ובמלא ת"י ידידי הרב המכס הרשומים ועיין לונג לור ליטערשטאטן נ"ד 481 שהביא לדעת ר' חיים ויכל בעל המחבר הוא ר' יהודה בן יעקב אולם עתה נראה כי ראה ששערי ליון להלן שהביא הרב הגדול זקנינו ר' יהודה צ"ר יעקב לבית לאטש חזר ספר קטן הכמות ורב האיות דרך שלמות ומסובות וקראו בעל אסופות ע"כ. והכ"י הזה אינו בדרך שו"ת אך הוא פסקי דיינים. ועיין פ"ח ח"ז דף נ' ועיין דקדוקי סופרים ח"ב: (תקז) ובנו הרב ר' יעקב צ"ר אליהו לבית לאטש. פה השמיט המעתיק מן וצנו עד וצנו, ולפני זה ל"ל ובנו הרב ר' יצחק בר אליהו, ואחר זה הביא בנו השני, וכ"ה בפ"י. עיין מאגאלין 231 ברשימה עש"י א"ב שמוסף על הערות שלי הרב המכס הגדול ד"ר צערלינער: (תקח) והוא קבל מאביו ומחנתו בעל ההשלמה. אולי ל"ל ונחמתו. ובעל שה"ג ח"א אות י" 206 הביא את דברי המחבר וסיים "ספר כ"י קדמון" וכונן לבעל שערי ליון: (תקד) והרב ר' שלמה בן אברהם מן הכר. הוא מונטפלייר, והוא אשר הרחיב נדפשו פוז לחמרי ספר המדע והמורה, והוא קפץ בראש והחריס המכס הגדול על הספרים ועל כל המוגים בהם. וראיתי בסדר הדורות (דפוס ווארשוי דף ק"י"א ע"ב) שהביא שם את ר' שלמה בר אברהם פמו שהביא השערי ליון, וכתב שם אולי הוא הרשב"א, ונעלם ממנו כי הוא אשר קדחה את צנזר לחרחר ריע וללחוס נגד רבינו הרמב"ם ז"ל: (תקה) ותלמידיו הרב ר' דוד בר שאול ל"ל ותלמידו, או ספר תלמידו השני של ר' שלמה בן אברהם מן הכר, והוא ר' יונה בן אברהם אשר ר' שלמה עם שני התלמידים הרעימו רעם המכס הגדול על ספר המדע ועל ספר המורה. ובשלשלת הקבלה דף מ"ב ע"ב ואחריו העתיק

(תקן) והרב ר' אשר. גם הוא חבר חבורים. והוציא לאור כל תעלומות התלמוד. ומהם ספר המתנות. (תקן) והרב ר' אברהם מן ההר חבר חבור טוב ונאה. דרך פירוש ופסק ברוב התלמוד.

(תקן) ואחריהם הרב הגדול זקנינו הרב ר' יהודה ב"ר יעקב לבית ל א ט ש. וחבר חבורים ופסקים. והרב ספר קטן הכמות רב האיכות. דרך שארות ותשובות. (תקט) וקראו בעל אסופות. (תקי) והחכם הכולל ר' (שלמה) [שמואל] בן כבוד החכם ר' יהודה אבן תיבון. גם הוא חבר חבורים נפלאים רבים ונכבדים. ובתוכם (תקיא) ספר מאמר יקוו המים. ובאר תורה שבכתב באור נפלא עד מאוד. וחבור חבורים נפלאים רבים ונכבדים בכל חכמה ובכל תבונה. (תקיב) והחכם הכולל ר' משה תיבון חבר חבורים גדולים ונכבדים. ובתוכם לקט ישכח. וספר פיאה, וספר התנינים. ובאר גם כן תורה שבכתב באור נפלא עד מאוד.

(תקיג) והחכם הכולל ר' שמואל בן הרב ר' משה מגוריו. חבר חבורים רבים בכל חכמה ובכל תבונה. (תקיז) (והחכם ר' משה תיבון חבר חבורים גדולים ונכבדים). ובפירוש בחכמת התכונה עשה ספרים רבים ונכבדים. ומהם הספר הגדול והנורא. קץ לתבונה. להיותו תכלית כל מה שאפשר לבאר בו בדרך נבונה. וספר הכולל. וספר המלך. וספר העשרה דברים. כל אלה ספרים רבים ונכבדים. וזולת אלה הרבה

בעל סדר הדורות (דפוס ווארשוי דף ק"א ע"ג) הציאו צסס שערי ליון ור' דוד ז"ר שמואל תלמידו ל"ל ור' דוד זר שאול : (תקן) והרב ר' אשר כו' ומהם ספר המתנות. הוא ר' אשר זן ר' נשולם המוצא צסה"ג ח"א אות א' : (תקז) והרב ר' אברהם מן ההר. ז"ל בעל צסה"ג ח"א אות א' 79 רצינו אברהם ונומופלייר הוא מרבותא קנאי, והוא ה"ר אברהם ומהר חיבר מידושים על הס"ס, ובס' שתי ידות פ' לך מזכיר מידושו לחולין כו' : (תקח) ואחריהם הרב הגדול זקנינו הרב ר' יהודה לאטש. הוא אבי אביו : (תקט) וקראו בעל אסופות. עיין לעיל הערה תק"א : (תקי) והחכם הכולל ר' שמואל אבן תיבון. כ"ל וצטעות ר' שלמה, וגם בעל השלשלת (דף נ ז ע"ג) הציא דברי השערי ליון עם הטעות ר' שלמה אבן תיבון, וכתב וצמקוס אחר אבי המצטר ראיתי שהיה שמו ר' שמואל זן תיבון. ובעל סדר הדורות (דף ק"א ע"ג) העתיק כונו שמואל בשלשלת : (תקיב) ספר מלאך יקוו המים. נדפס בצרעסקבורג 1837. והוא העתיק ספר העוהר וספר האמונות והדעות וספר הכוזרי ונמצא הפנינים : (תקיג) והחכם הכולל ר' נושה תיבון כו'. ואח"כ הציא והחכם הכולל ר' שמואל זן הרב ר' נושה ונגוריו חבר חבורים רבים, וכופר ומונה הספרים אשר חזר, וצטעות ע"י סגנת העמתיק הציא עוד הפעם ״והחכם ר' נושה תיבון חבר חבורים גדולים ונכבדים״ וזה מיותר לכן בקבוצת העולות האלה, והספרים קץ לתבונה, ספר הכולל, ספר המלך, ספר עשרת הדברים, הם הספרים שחזר ר' שמואל ונגוריו. ונוהה תראה שטעה בעל השלשלת (דף מ"ג ע"ג) והעתיק דבריו בעל סדר הדורות (דף ק"א ח"א ל') שהציא צסס שערי ליון רצינו נושה אבן תיבון שחבר ספרים רבים, והם ספר לקט שכחות, וספר פיאה, וספר הקנינים, וספר הכולל, וספר המלך, וספר עשרה דברים, וקיים עוד הודפסיהם והעתיק ספר אקלידוס ונעצרי לעצרי צעיר ונופליירי שנת ה"א ל' עכ"ל. וכתב הספרים שהציא בעל שערי ליון מוסב על ר' נושה אבן תיבון. ובעלם נונינו שהנולות ״והחכם ר' נושה״ יש לנוחוק מן הספר, והספרים ההם חזר ר' שמואל ונגוריו, ולא ר' נושה אבן תיבון. גם לא חשב את הספר קץ לתבונה צאשר לא ידע כי הוא שם הספר. אולם הרב בעל צסה"ג הציא הדברים צסס שערי ליון לכונן. כי ז"ל ח"א אות מ' 191 : ״הרב ר' נושה תיבון חבר חבורים גדולים ונכבדים ובתוכם ספר התנינים [ורסם שם ש"ל הקנינים כי כן הציא גו"כ בעל השלשלת], וציאר תורה שבכתב ציאר נפלא, כן כ' צס' כ"י קדונון ישן״. וכוון לדברי בעל שערי ליון. ואח"כ צאתו ש' 125 הציא חז"ל : ״החכם הכולל ר' שמואל זן הרב ר' נושה ונגוריו חבר חבורים רבים בכל חכמה ובכל תבונה״. ומהם ספר הנורא קראו קץ לתבונה להיותו תכלית מה שאפשר לפרש בו בדרך נכונה, וס' המלך, וספר עשרה דברים, כל אלה ספרים רבים ונכבדים, וקיים ספר ישן כ"י״ וכוונתו לקטר שערי ליון. וזה תראה כי העולות שהקבוצתי לא היו צכ"י אשר לפניה, או הוא צעלמו ראה כי מיותרים הם. וראה אודותיו טו"ק נור ליערעאטור לז 472 : (תקיג) והחכם הכולל ר' שמואל זן הרב ר' נושה ונגוריו. עיין בהערה הקודמת לזו : (תקיז) והחכם ר' נושה תיבון חבר חבורים גדולים ונכבדים. העולות האלה מיותרות הן ולכן בקבוצתם. ועיין הערה

מאוד: (תקטו) והחכם ר' יוסף טיב עלם, חבר ספרים רבים ונכבדים, ופירש תורה שנכתב בפירוש נכבד מאוד. (תקטז) והחכם ר' שמשון בן אבטליון בעל המלמד, חבר חבורים רבים בכל חכמה, ובאשכנז, ובצרפת, ובמערב, אנשים רבים ונכבדים למאות ולאליפים, ומהם בצרפת הרב הגדול (תקיו) ר' משה בר יעקב מקיצי, אשר נתפסמה חכמתו, והודיע פסקי התלמוד בדרך קציה, ודרך קבלה, עם סעד היושילמי והתוספתא ומכילתא וספרי, וקרא ספר המצות הגדול. (תקיח) וחברו בשנת מ"ב לפרט האלף השישי. (תקיט) והרב ר' יוסף בכור שור, הרכיץ את התורה, והעמיד תלמידים הרבה, ופירש התורה שנכתב, והתורה שבעל פי, בפירוץ נאה ומקובל מאוד. (תקכ) והרב רבינו יצחק מקורבייל, חבר חבורים רבים, ומהם ספר הנקרא עמודי גולה, ורבנים אחדים אין מספרי. (תקכא) ומהם הר"ר שמתה, שחבר המחזור הקטן הנקרא דו"שירי, ובארץ קאדוניה. (תקכב) הר"ר דוד קמחי, חבר חבורים נאים ונכבדים בחכמת ההקדוק, ופירש התורה שנכתב, בפירוץ נאה ומקובל לכל שומעיו, כל שכן לכל רואיו. (תקכג) וכן ר' משה קמחי, גם הוא חבר חבורים, ומהם ספר תענוג הנפש. (תקכד) והחכם הכולל ר' נרשום ב"ר שלמה מארלר, והוא גיב חבר חבורים רבים, ומהם ספר שער השמים, כולל לימודיות טבעיות אלהיות, ובנרבוניה (תקכה) הרב

תק"י"ג: (תקטו) והחכם ר' יוסף טיב עלם כו', ופירש תורה שנכתב בפירוש נכבד מאוד, וכן הביא הדברים האלה צעל שה"ג ח"א אות י' 135 וסיים כ"כ צס' קדמון כ"י יסן רוטן, וכוון לדברי צעל שצרי ליון, וגם צעל השלשלת דף ל"א ע"ג דפוס זלקוואז כתב וזכיר פירוש צעל התורה כנראה בצפר שצרי ליון, וכן בתולדות רש"י אות מ"ג הביא וז"ל לעדות צעל שלשלת הקבלה מוצא צס' שצרי ליון וז"ל ילחק לאטיס פירושי ריט"ע על כתבי הקודש, והרשד"ל ציית האולר דף כ"ד העיר כי טעה צס' צעל שצרי ליון וז"ל ואולי גם ר' ילחק לאט ש צעל שצרי ליון טעה צס', ור' יוסף קרא צצנו יוסף טיב עלם נתחלק לו, על כן כתב שחבר פירוש התורה, ואחר ר' ילחק לאטיס ניוסף צעל השלשלת ואחרים אחריהם: (תקטז) והחכם ר' שמשון בן אבטליון צעל העלמד, וכן הביא צצמו צעל השלשלת (דף מ"ג ע"ג) וכן העמיק דברי השלשלת צעל סדר הדורות (דפוס ווארשא דף ק"א ע"ג), וצעל שפטי ימים הביא כן בצפרו, וצאנח ל"ל ר' יעקב צ"ר אבא ורי צ"ר שוועון בן אבטולי, והספר העלמד נדפס זה לא כזכיר נחוד כ"י ע"י חזרת ונקולי נרדניס, ונקרא וולנד התלמידים, וצעל ארמות מיס והכלנו וזכירים אותו והביאו תמיד כתב צעל העלמד, וראיתי כי כל הדברים אשר הביאו צצמו ונאלים לפניהם, כמו שהצחתי בתולדות המחבר צעל העלמד אשר אחי צבתוניס (תקיז) הרב הגדול ר' נושה צ"ר יעקב ונקולי כו' וקראו ספר גלות הגדול, הוא הסו"ג, והעיר קולי היא צלרפת ונקראת גם כעת Coucy: (תקיח) ומצרו צצמ מ"ג לפרט האלף הששי, כתב צעל השלשלת דף מ"ג ע"א ואחריו הביא דברי צעל סדר הדורות צהחלת אלף הששי דף ק"ט ע"א ראיתי בצפר שצרי ליון שהשלים חבורו ה"א מ"ג: (תקיט) והרב ר' יוסף בכור שור כו' ופירש התורה שנכתב כו'. פירושו על צראשית ושמות והוליא לאור יודי הרב החוקר הגדול ד"ר יעללינעק עפ"י כ"י הנוולא צאולר הספרים צנינכען (לייפציג תרט"ז): (תקכ) והרב רבינו ילחק וקורבייל, שם העיר (Corbeil) חיבר חבורים רבים ומהם ספר הנקרא עמודי גולה, הוא הסו"מ, נפטר שנת ה"א ל', ועיין אודותיו לונץ לור ליטעבראטור לז 87: (תקכא) הרב ר' שמונה שחיר הנתחור הקטן הנקרא דוויטרי, הלשון מנושב וז"ל ה"ר שמונה שחבר המחזור וויטרי, והוא היה תלמיד רש"י, ועיין שה"ג ח"א אות מ' 81, וראוי ונכון כי חכמי זמנינו יתאמרו להוליא הספר הזה לאור עולם לחועלת התורה והחכמה ולהעשיר צו ספרות ישראל: (תקכב) הרב ר' דוד קמחי כו', ופירש התורה שנכתב, בתולדות הרד"ק נדפסם צאולר נחמד ומחזרת טניה, ומה שהביא המחבר, וצאריך קטלוגיא"ה הוא צטעות, כי הרד"ק לא היה וקאטאלאניע Katalonien רק מנרצונא: (תקכג) ר' נושה קמחי כו' ומהם ס' תענוג הנפש, עיין סדר הדורות דף ק"ז ע"א: (תקכד) והחכם הכולל ר' נרשום בר שלמה מארללר, הוא אביו של הרלנ"ג, וארלר היא עיר Arles, ועיין כ"ח ח"ז דף קכ"ב וח"ח דף ל"ג וקכ"ב, ועיין מה שכתב הרב החכם החוקר ד"ר גראס צנכ"ע לגרעטץ משנת 1878: (תקכה) הרב ר' ילחק בן מוריניו לוי, ל"ל בן מרון הלוי, וכן הביא לנכון העלירי דף כ"ח ע"ג טורה ט' וצעל השלשלת דף מ"ג ע"ג ומהעמיק דבריו צעל סדר הדורות דף ק"א ע"ג הביא צטעות ר' ילחק

ר' יצחק בן מורינו לוי . (תקכו) ונכדו הרב ר' משה ב"ר יוסף בן מרון הלוי .
 והרב ר' אליעזר בן זכריה . (תקכו) והרב ר' יצחק ב"ר יהודה . והרב ר' אברהם ב"ר
 חיים . והרב ר' שלמה הישיש ובראש כלם הנשיא המופלג (תקכח) מרנא ורבנא
 משה . בן מרנא ורבנא טורדום הנשיא . ובנו הארז האדיר מרנא ורבנא ר' לוי .
 ויתר הנשיאים . (תקכט) והרב ר' יצחק הבהן . אשר היה מתלמידי הרב הגדול ר'
 אברהם בר דוד . (תקל) ויסר טורוש הירושלמי ברוב תלמי סדרי . (תקלא) והיו
 מתלמידיו הרב ר' ראיבן בן הישיש רבינו חיים . (תקלב) היה בקי בכל התלמוד
 בקיאות מופלג . וחדש סברות רבות בתלמוד מכה שכלו . כי היה פלפולי מקסין
 על גבעות מדלג על ההרים . בכל מדע ובכל חכמה . (תקלג) והרב ר' יוסף בן
 הרב ר' גרשום . (תקלד) והרב הנשיא ר' שמואל ב"ר שלמה . (תקלה) והרב הגדול
 בן בתו של זקנינו הגדול ר' גרשום מכדריש . חבר ספר כולל כל ספרי
 התלמוד . קראו שלמן בסדר הלכות . קרוב לסדר הימ"ם ז"ל . ולא השלים מה
 שיעד דחבר . והשלימם במצותו הרב הגדול בנו רבינו שמואל .

צד לוי וז"ל בן מרון הלוי . ועיין אריענט משה 1810 ל' 706 מה שהעיר סם הרב
 הסכם ד"ר כרמולי ז"ל , ועיין מנחם * לפטר האשכול . ועיין מה שהעיר הרב המכס העגות
 ר' יצחק אייזיק בן יעקב צאולר חכמה שהוליא לאור ידידי הרב המכס הגדול והמופלג
 יוסף כהן ד"ק סנה שנייה ל' 57 : (תקכו) ונכדו הרב ר' משה צר יוסף בן מרון הלוי .
 בן הציא המחירי סם ועיין צאריענט וצאולר חכמה סם : (תקכו) והרב ר' יצחק צר
 יהודה . מנחם צנאיירי דף מ"ח ע"ב ז"ל . וה"ר יצחק צר יהודה והרב ר' אברהם צר
 חיים והרב זקנינו ר' שלמה הישיש , וחת ר' אליעזר בן זכריה לא . הציא סם : (תקכח) מנחם
 ורבנא משה בן מנחם ורבנא טורדום הנשיא . צנאיירי י"ח ע"ב הציא ורבנא כלם דגל
 יחנם הנשיא הגדול . (מנחם ורבנא משה בן) מנחם ורבנא טורדום העולות שהקברתי חסר
 סם שהשמיט הענשתיק מן מנחם ועד מנחם . ועיין בקורא הדורות דף י"ג ע"ב שהציאו
 צין חכמי כרמנא ששאלו להרמז"ם ז"ל והרמז"ם ז"ל היה שולח להם תשובות ונדפסו
 באגרת הרמז"ם . ועיין צעיטור אות צ' דף ע"ז ע"א . ועל דבר זה נשאר הרב המסיד ,
 שחלק עליו הנשיא הגדול ר' משה צ"ר טורדום ז"ל , וגם הזכירו סם באות מ' דף ס"ז :
 (תקכט) והרב ר' יצחק הכהן . הוא צנאיירי דף י"ח ע"ב . (תקל) ויסד פירוש הירושלמי
 צרוב תלמי סדרי . הנאיירי סיים הגיע לידיו מהס קתח : (תקלא) והיו מתלמידי הרב
 ר' ראובן בן הישיש רבינו חיים . הוא רבו של הרב הנאיירי , וז"ל דף י"ח ע"ב הרי
 יצחק הכהן והוא אשר ישב לפניו הרב הגדול אשר איני היום קטון אלנעומו ומשיירי
 מועסי ידי המכס הכללי אדוני רבי משה"ר רבי ראובן בן כבוד המכס הישיש הנעלה
 ר' חיים : (תקלב) היה צקי בכל התלמוד בקיאות מופלג . נאיירי סם , ואחרי אשר הציא
 צקי בכל התלמוד בקיאות מופלג נוסף סם "ומכס צרוב המכונות" : (תקלג) והרב ר'
 יוסף בן הרב ר' גרשום . צנאיירי סם הציא והרב הגדול ר' יוסף בן גרשון והוא שאל
 שאלה לר' אברהם בן הרמז"ם ז"ל כמו שתראה בסוף אגרת הרמז"ם ז"ל : (תקלד) והרב
 הנשיא ר' שמואל צ"ר שלמה . מנחם צנאיירי סם . ועיין קורא הדורות דף כ' ע"א , והוא
 היה רבו של משה"ר מרטנבורק ז"ל . וסם הציא ז"ל וראיתי ששלשל הקבלה (הוא דף
 מ"ג ע"ב) שכתב שסם שערי ליון כמה שנות מרצנים וצכללס כחז הרב הנשיא ר' שמואל
 צ"ר שלמה : (תקלה) והרב הגדול בן צמו של זקנינו הגדול ר' גרשון וצנדייש כו' .
 צשלשל הקבלה מ"ג ע"ב ואחרי העתיק דבריו צעל סדר הדורות (דף קי"א ע"ב דפוס
 ווארסוי) מנחם : הרב הגדול ר' משה בן צמו של ר' גרשום חצר ספר השלחן והוא
 כולל כל פסקי הגמרא ולא השלימו כי נתבקש צישיצה של מנחם , והרב הגדול ר' שמואל
 צנו השלימו עכ"ל . וזה תראה שחצר לפנינו העולות "רבי משה" או שתחוספו סם צעטום
 והרב צנו של שערי ליון כוון לד' על הרב רבי גרשום . וגם הרב המכס החוקר ד"ר לונן
 צספרו לור ליטערטור ל' 481 הציא כמו שמואל צשלשל . ר' משה מחברי ספר שלחן
 אולם לא ר' משה הוא המחצר ומ' "שלמן" וצשלשל "שלמן" , רק ר' גרשום הוא המחצר
 ובעגמו הציא סם ל' 475 ר' שמואל בן גרשום והוא ר' גרשום בן שלמה מצנדייש
 (Beziars) צעל מחברי ספר הכלכות הנקרא השלמן . ולדעמי יש לתקן ס"ל ס' השלמן ,
 כמו שתראה ב"כ צשה"ג ח"צ אות מ' 70 שכתב ס' השלמן חיצר ה"ר גרשום כמ"ס צב'
 הכלבו דף ס"ג ע"ב . וכן צח"א אות ג' 12 הציא רבינו גרשום חיצר ספר שלחן כ"כ
 צשיטה כ"ף לנח"ם סוכה עכ"ל . וראיתי צנאיירי (דף מ"ח ע"ב) שצציא ז"ל וצנדייש חדר
 חיקר הרב הגדול המופלג ר' משולם צ"ר גרשום שחצר ספר כולל כו' קראו שלמן , והרב

(תקלו) ובעיר לוניל הרב ר' יהונתן הכהן. חבר חבורים ופירושים על חיבור הרי"ף. והשיב על השנות שהשיג הראב"ד על דברי הרמב"ם ז"ל. לבאר ולהעמיד דברי הרי"ם. והרבה עמם. עד כי חדל לספור. וכן כמליאנה אחד הנשיא אלברצלונזי. (תקלו) הרב הגדול ר' יונה. (תקלת) והרב ר' משה בר נחמן. אשר נתפרסמה חכמתם בכל העולם והרביצו את התורה וחקרו באורים רבים. וביארו את התורה שבכתב ותורה שבעל פה. בפירש טוב ונכבד. ומתלמידיהם הרב הנכבד ר' יצחק בר אברהם נרכוני. אשר חבר פירוש הלכות הרב אלפסי ז"ל. (תקלט) ובשרשקו הרב הגדול ר' אליעזר. בן הרב הגדול הישיש ר' עמנואל. ואחיו המעולה מעלה הרב ר' יהושע בר עמנואל. ובנו הארו האדיר זקנינו הרב עמנואל. בן הרב זקנינו הגדול ר' אליעזר. ומת בחיי אביו. ויצא אחד מתלמידיו למינות ונשתמד. והציר לבני עמינו. וחבר ספרים נגד אמונתינו הטהורה מכל חלואה וחבר להם ספר הויכות. ורבו הצרות והמכוכות על חלומתיו ועל דבריו. (תקמ) והיה אז ר' מרדכי בן הרב ר' יהוספה וחבר עליו ספר קראו מחזיק האמונה. ואז נשלמו מן השנים חמשת אלפים וארבעים ושתיים. (תקמא) ושמו היה פול. דברי השניא דת וחק. בקש דהדיחנו מער ה' אלהי אבותינו. ושאל לאחר מחכמי זמנו. היש לכם רמז בתורת משה רבכם ממני. והשיבו לו כן יש רמז בחורתינו הקדושה בפישת נצבים. בראשי פסוקים. הראשון פן יש בכס איש או אשה. השני ו היה בשמעו את דברי האלה. והשלישי לא יאבה ה' סלוח לו. וימת המין (תקמב) במקום שמו חבר מ' נא. והסימן חבר מינא הפח נשבר ואנחנו נמרטנו: (תקמג) והרב ר' מרדכי חבר חבורים רבים דרך פסק. ומהם אבר מן החי ספר על איסור והיתר. וספר בית שערים חיבר בהלכות כתובה. ובתורת כהנים וספר שערי נדרים. ואחריהם (תקמד) הרב הגדול נפן אדרת הר"ר שלמה בה"ר אברהם אדרת ברצלונא. אשר הרביץ התורה. והרחיב נכול בתלמידים. וחבר חבורים להוציא לאור כל העלומה. (תקמה) מהנמצאים אצלינו ספר תורת הבית. וספר עבודת יחודש.

1282

הגדול ר' שמואל בנו השלימו: (תקלו) ובעיר לוניל הרב ר' יונתן הכהן. כנר הציאו לעיל אחר ר' מאיר ונטראנקאטלייט: (תקלז) הרב הגדול ר' יונה. הוא רבינו יונה וניירונדא. עיין ש"ג ח"א אות" 98: (תקלת) והרב ר' נטענר כחמן, הוא הרמב"ן ז"ל: (תקלט) ונטרסקו הרב הגדול ר' אליעזר. מנאן הס דברי מהר"י לאטיט שהוסף צעלמו. ונטרסקו הוא Traaseon. ובעל השלשלת דף מ"ג ע"ג שהציאו דברי צעל שערי ליון ואחריו צעל קדר הדורות דף קי"א ע"ג הליגוהו אחר ר' גרסום ציר שלמה שלא עפ"י הקדר שהציאו המוצר. ודברי מהר"י לאטיט הציא ידידי הרב החכם החוקר מהר"ם שטיינשניידער בספרו המזכיר כומר 68: (תקנ) והיה אז ר' מרדכי כו' וחסר ס' מחזיק האמונה. כן הציא צמנו ג"כ השלשלת דף ע"ג ע"ג ואחריו צעל סה"ד דף קכ"ג ע"ג: (תקנא) ושמו היה פול. עיין גרעטץ קורות היהודים ח"ז ל"ד 143 ול"ד 163, והיה לו ויכוח עם הרמב"ן ז"ל. ועיין לונן לור ליטעראטור 482 ובהמזכיר סס: (תקנב) צמקוס שמו חצר מינא. היא עיר Taormina (Taurominium) צמילינין, כמו שהציא הרב החכם הגדול ד"ר שטיינשניידער בהמזכיר סס: (תקנג) והרב ר' מרדכי חצר חיבורים רבים דרך פסק ומהם אבר מן החי ספר על איסור והיתר. יש לחקן ומהם ספר אבר מן החי על איסור והיתר. וזה מוקצ על ר' מרדכי בן הרב ר' יהוספה שהציא צמאטן שלפני זה. אולס צעל השלשלת אחר שהציא צדף מ"ג ע"ג א"ח דברי צעל שערי ליון, הפעם עוד הצעם צדף מ"ו ע"א (דפוס זאלקווא) וז"ל: והלא החכמים ונלחתי כחוצים צערונה אחת צספר שערי ליון ונציא שהיו כמו צדור הזה ואכתבם אליך על שמו. ונחמיל צהראשון הרב ר' מרדכי צפרווינלא שחצר ספר אבר מן החי וחשצ שזה ר' מרדכי אחר, ודברי השלשלת הפתיק גס צעל קדר הדורות (ס"א כ' דף קי"ג ע"ג דפוס ווארטו): (תקנד) הרב הגדול נפן אדרת ה"ר שלמה צה"ר אברהם אדרת. הוא הרשב"א ז"ל. ונמאירי צסוק הפתיחה דף י"ח ע"ג כתב וז"ל הרב הגדול נפן אדרת ה"ה ר' שלמה צרלנוני צמנוה"ר אברהם אדרת אשר הרביץ תורה וצרה וצרה גבול התלמידים וחצר חיבורים הוליא לאור כל העלומה ועל ידו החזקנו לצאר כמה הלכות עמוקות צכמה וסכתות צנדבת לצו אשר הטע חסדו עלינו צנועס חסדויותיו ווסק על סלימות ספריו וחיבוריו: (תקנה) מהננללים אצלנו ספר תורת הצינה, וס' עזרת הקודש, עיין ש"ג ח"א אות" ש' 19 וקופר ומונה סס יתר חיבוריו, וגס עיין פיקט צספרו

(תקנו) והרב ר' אהרן ג"כ חבר חכורים. ופירש ברוב התלמוד. (תקנו) והרב ר' נתן מטרניקישוויש. ואחרים אין מספר בארץ המערב. ובספר, ובקאטאלוניאה. ובצרפת. ובאשכנז. אנשים נכבדים הוציאו לאור כל תעלומה ובקעת יריח. הוא עיר לונל. (תקמח) החכם ר' מנחם. ביאור על לשון הגמ"ש ז"ל ותעמיד סכרותיו בראיות נכוחות עם משא ומתן. וקראו ספר מניח. והוא טוב מאוד ומקובל לכל רואיו וביאור הרב הגדול. אדוני זקני. חכם גדול. כולל כל חכמה. הרב ר' יהודה בן הרב ר' יצחק רבית לטאש. אביו של אבא מארי נ"ע. חיבר חבורים רבים בכל מלאכה ובכל חכמה. וחבר פירוש מהתלמוד. בסדר טוב ונאה ומקובל. בסדר טהרות לבר מנדה. ומסכת קנים ותמיד בסדר קדשים. ובמסכת כלאים (הקמט) ובמסכת כלה ובמסכת ערלה בסדר זרעים. עד שנתקבל מימות רבינו הקדוש. ובתורה השלים חבורים מהתלמוד אשר הפלגת חבורו ועוצם תועלתו. לעד נאמן עליו כי רוח אלהים בו. חבר חבורים בחכמת השבע והתכונה רבים ונכבדים. (תקנ) והרב ר' אברהם מהרר. חבר חבור שלם דרך פירוש ופסק. ברוב תלתא סדרי. אין למעלה הימנו. והרב ר' יצחק הנשיא חבר חבורים ומדרש בחמישה חומשי תורה. (תקנא) ואחרים הרב הגדול ר' מנחם בן הרב ר' שלמה לבית מאיר בסריפניאן. אשר האיר בחכמתו הנורא כל הגולה. בהדושיין ובפירושיין בכל תלתא סדרי. ובפסקים גדולים ונוראים. הלא חמה לתוכים על ספר בית הבחירה. וביאר כל התורה שכתב ותורה שבעל פה. כביאור נפלא מאד. וכימו נדרשו היהודים אשר בצרפת. ורבו הצרות והמכונות. ונשארו מעט מהרבה (תקנב) והניע אז מהשנים שנת חמישת אלפים וששים וישש. סימן הפ"ט, ויחר אף'ה' במ ויק"ך. ואחר אשר נדרשו היהודים מצרפת ונתבטלו עבודת הקודש. נשארו בארץ פרויניציאה. (תקנז) הרב הגדול ר' ישראל מאורו בריגאה בשרשקו. והוא קבל מהרב זקנינו ר' עמואל משרשקו, וגם הוא הרכיב תורה. וחבר חבורים רבים. (תקנד) והחכם הגדול ר' לוי ב"ר אברהם ב"ר חיים. חכם היה בכל חכמה. חבר חבורים נוראים ונפלאים. ומהם הספר הנכבד לויח חן. יקר ונכבד מאוד. לא נודע מעלתו כי אם

1306

גינזילטעקא יודיקא ח"א 18 : (תקנו) והרב ר' אהרן. הוא ר' אהרן הלוי הניאו המחירי דף י"ח ע"ב סורה ט' ונלמטה, והוא נקרא הרב"ה, עיין קורא הדורות דף כ"ב ע"ב ובס"ה ח"א אות א' 132 : (תקנז) וה"ר נתן מטרניקישווליס. הוא זן ר' נחיר צד יצחק מטרנאקאטאלייש המוצא למעלה, עיין לעיל הערה ת"ז. והרב הנאמר דף י"ז ע"ב אשר שהציא את אביו ה"ר נחיר שהיה תלמיד הרב"ד ז"ל כיים והוליד זן כדמותו כללנו עשה פרי למינו הרב הגדול ר' נתן דטרנאקאטאלייש עכ"ל. הרב צעל התרומות נזכירו לשבח הרבה פעמים. עיין אריענט שנת 1840 ל' 706. ועיין מה שכתב הרב החכם החוקר ד"ר גראס צמ"ע ל' גרעטען שנת 1878 ל' 380. ועיין בהערות החכם כוכב טוב צפוף ל' ספר הנאמרי לאבות, ועיין באולר חכמה שנה שנייה ל' 56 אות ט'. והוא היה אזני אביו של הרב צעל כפתור ופרח, והציאו צפפרו, וע"ש צזכרו סס. ועיין לעיל הערה תל"ח. והר' נתן חיבר ספר שערי תפוסה כמו שהציא הרב צעל התרומות דף כ"ז ע"ב שלח לי דעתו ה"ר נתן צר נחיר ז"ל בשערי התפוסה אשר חיבר. ועיין ג"כ מה שהציא החכם הגדול ד"ר גראס סס : (תקנח) החכם ר' ננוח כו' וקראו ספר ננוח. עיין סס הגדולים ח"א אות ו' 46, ועיין קונטרס הרמב"ם מה שהציא אודותיו ידידי הרב החכם הכולל ד"ר יעלליעק : (תקנט) ובמסכת כלה. ל"ל חלה : (תקנ) והרב ר' אברהם מההר. כבר הציאו למעלה, ועיין סס הערה תק"ז : (תקנא) ואחרים הרב הגדול ר' ננוח זן הרב ר' שלמה לבית נחיר צפריניאן. הוא הרב הנאמרי, וסס עירו פרפינאן (Perpignan) אשר צרפת המדינה. ועיין תולדות הנאמרי וקורות ספריו צראש בית הבחירה לאבות נחח החכם מהר"ז כוכב טוב, ועיין גרעטן קורות היהודים ח"ז ל' 256 : (תקנז) והגיע אז מהשנים ה"א ס"ו, הרב הנאמרי השלים את ספרו זה ה"א ס'. וכולד ה"א ט' צמודם אלול כאשר הודיע המחבר צעלנו צפוף הפמיה : (תקנז) הרב הגדול ר' ישראל עלולו בריגאה בשרשקו. ל"ל מואלוצריגאה מלה אחת (Valabregue), ובשלתל דף ע"ו ע"א והציא דברי צעל סדר הדורות דף ק"ב ע"א וציא צמס שערי ליון ר' ישראל לזענציקא ל"ל דואלוצריגא : (תקנד) והחכם הגדול ז' לוי צ"ר אברהם צ"ר חיים נחמד ספר לויח חן. עיין אודותיו לונ' ל' נודעשיטעט ל' 470 ואולר חומד ח"ב ל' 94, ובאולר הספרים מהחכם הננוח ר' יצחק אייזיק זן יעקב אות ל' 137, גם צמ"ע על גרעטען נשנת 1879 ל' 428

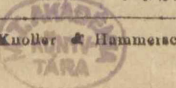
ליחידים. (תקנה) והחכם הנשיא ר' קלונימוס בר' מאיר. חבר חבור בחכמות. ומהם ספר הנקרא ספר מלכים. והוא ספר יקר ונכבד בחכמת המספר וההנדסא (תקנה) והמשפט: (תקנה) והחכם ר' יוסף נספ'. חבר חבורים רבים. ובאר תורה שבכתב בחבור נאה. (תקנה) והחכם הכולל ר' דוד דאישטיליאה. חבר חבורים נאים. ופירש תורה שבכתב. ותורה שבעל פה. בסדר טוב ונאות ומקיבל. קבץ והכריע הדיעות שהיו לפניו אין כמוהו בכל הארץ. וקראו ספר קרית ספ'. והיה סימן למחברו קרית חנה דוד. וחלקו לחלקים. והחלקים לבתים ואחר הבתים רחובות. ושם הרחיב והכריע דעות הפוסקים. ובתוך העיר בנה המגדול. ביאר בו קצת כוונות התורה והמצוה. וקצת דברים שתומים מדברי התורה והנביאים. וקראו ספר המגדול. להיותו מגדל עזו וכית מצודות, נגד הלוחמים על אמונתנו הטהורה. והוא סימן למחברו מגדל דוד. והוא חיבור טוב ונאה מאוד מאוד. והחכם הכולל ר' יקותיאל הכהן. המכונה שין אשטרוק כהן. חבר חיבור גדול ונכבד. וביאר בו רוב הדיעות ודעתו באחרונה. והוא טוב מאוד. (תקנה) והחכם הכולל ר' שמעון קינן. אשר הרביץ את התורה. והעמיד תלמידים רבים. וחבר חיבורים לבאר קצת התלמוד. באור טוב ומקובל. ובכללם ספר הנקרא ספר הכריתות. והוא ספר נכבד מאוד. ומבאר סתם שלש עשרה מדות. (תקנה) והחכם הכולל ר' יצחק בר' מרדכי קמחי. המכונה מאי פטיש נ"ע. והוא חבר חיבורים. ופירוש וחידושים ופסקים ברוב התלמוד ובשאר החכמות. (תקנה) והחכם הכולל ר' אבא מארי אריגור. המכונה שין אשטרוק דינובאש. חבר גם כן חיבורים בכל חכמה. ובאר קצת מסכתות מהתלמוד. דרך פירוש ופסק. וביאר התורה פירוש נפלא. (תקנה) וספר איוב. וביאר פירוש טוב ורחב בפי' דר' אלעזר. וביאר ספר ההגיון והטבעיות והאלהיות. וכתב הרבה ספרים. זולת אלה רבים ונכבדים והרב ר' אברהם מנושטריש. אשר הרביץ את התורה. והעמיד תלמידים רבים. וחבר חבורים רבים בתלמוד. והרב ר' יוסף טורנו. ובעונותינו הוא נהרג בשנת הגזירות. שנת חמשת אלפים וק"ח :

והרב הגדול ר' יצחק הכהן. גם הוא הרביץ את התורה. והעמיד תלמידים רבים. וביאר תורה שבעל פה. והניח ברכה וחיים עד עולם. הרב הגדול בנו ר' פריץ הכהן. והרב רבינו משולם הכהן בנו. והרב רבינו פריץ. ביאר התלמוד ופסק בביאור טוב ונכבד. והוא כתב הרבה מאוד. אמנה עדיין לא יצאו טבעם בעולם. ובטולישלא (תקנה) הרב הגדול ר' אשר. והוא חבר חבורים גדולים נפלאים. וביאר התורה שבכתב ותורה שבע"פ. והניח ברכה וחיים עד עולם. (תקנה) הרב רבינו יעקב בנו. וגם הוא הרביץ את התורה. והעמיד תלמידים רבים. וחבר חבורים רבים. מהם ספר אורח חיים. ומהם חשן המשפט. וספר אבן העזר. וספר יורה דעה. ורבים כאלה. (תקנה) ונעלה ענן כבודו בשנת חמשת אלפים ושמונים :

דנצ'י הרב הסכם הגדול ד"ר גראס : (תקנה) והחכם הנשיא ר' קלונימוס בר' מאיר. עיין לונץ נור געשיכטע לז 470 : (תקנה) והמשפט. אולי ל"ל ותשנורת : (תקנה) והחכם ר' יוכפ קספי חבר חיבורים רבים. עיין קדר הדורות שהניא ספריו שמיצר, ועיין קנולט ככפ נרפס דנצ'ים עמיקים קונטרס שני (לייפליג 1846) ותראה שם שהניא צעלמו הפסדים שמיצר, ועיין אגרות יש"ר ח"ג לז 45 תולדות הנוחזר : (תקנה) והחכם הכולל ר' דוד דאישטיליא כו'. היא Estella, ובשלתל הקבלה דף מ"ו ע"א צטעות ר' דוד דאישטיליא וז"ל דאישטיליא. ובקדר הדורות דף קי"ג ע"ג שהשתיק דנצ'י השלתל הניא ר' דוד טעעלי ג"כ צטעות. ועיין המוזכר לידי הרב החוקר הגדול מהר"ם שטיינשניידער VIII לז 63 : (תקנה) והחכם הכולל ר' שמעון קינן וכו' נחצר ספר הכריתות שנת ה"א ע"ג. הוא היה מן Chionon וחיצר ספר הכריתות שנת ה"א ע"ג. ועיין שה"ג ח"א חות ט' 189. ועיין קונטרס הכללים ונאח ידי הרב החכם הכולל מוהר"א יעללינעק ט' 109 : (תקנה) והחכם הכולל ר' יחזק צר ונרדכי קנחי המכונה מאי פטיש. ל"ל המכונה מטרי פטיש (Mestre Petit) עיין לונץ לז ליטערלעכער לז 466 : (תקנה) והחכם הכולל ר' אצא מרי אליגדור המכונה שין אשטרוק דינובאש ל"ל ר' אצא מרי זן אליגדור המכונה Sen Astrük de Noves. ועיין אודותיו בהמוזכר להחכם הגדול מהר"ם שטיינשניידער שנת 1876 Nr. 94 לז 92. ואולי ל"ל דינובאש (de Nours) : (תקנה) וספר חיצו. עיין בהמוזכר שם. ועיין לונץ לז ליטערלעכער לז 482 : (תקנה) הרב הגדול ר' אשר. הוא הראש"ז ל"ל : (תקנה) הרב רבינו יעקב בנו. הוא צעל הטורים. (תקנה) ונעלה ענן כבודו בשנת ה"א ושמונים. זה מוסק על

והרב הגדול הנשיא על כל מעלה. (תקסו) הרב רבינו לוי בן הרב הגדול
 ר' גרשום. המכונה מאש ל'און דיבאניילש, חבר חבורים רבים ונכבדים. וסריש
 כל התורה שבכתב ושבעל פה. וביאר ביאורים נוראים בכל חכמה ובפרט בחכמת
 ההגיון ובחכמת הטבע. ובאלמותיות. ובלמודיות. וברפואות אין כמוהו בכל הארץ.
 וביאר תורה שבכתב בבאר נכבד מאוד. לא נודעה נכח מעלתו כי אם ליחידים. והארץ
 אדוני המול ידי. הרב ר' יעקב בן הרב ר' יצחק לבית לטאש.
 חבר חבורים ופסקים וביאורים בענין התלמוד במסכת ע"ז. ושבועות. ונדרים. וכתב
 בענינים אחרים. ונעלה ענין כבודו. (תקסז) בשנת הגזרות. ואחריות החכם הגדול
 ר' מרדכי נ"ע ב"ר יהושע (תקסח) המכונה מאי וויילאש דירודיש. התן לאדוני
 זקני הרב ר' יצחק ב"ר יהודה הנזכר. וקבל ממנו. והוא חבר חבורים רבים. וביאר
 רוב הספיק בדרך שאלות ותשובות, והרב ר' נחמיה בן הרב ר' יעקב המכונה
 שין מאצוף יעקב דלגול. הוא חבר חבורים. ורבים כאלה בקטאלוניא, ובספרד
 ובברצולנה הרב הגדול סיני ועוקר הרים. (תקסט) רבינו נסים בן רבינו ראובן
 ברצולונא. וה' אלהיו עמו. אשר חבר חבורים רבים ונתמדים. וביאר הלכות הרב
 אלפס. ואמנם לא יצאו טכעי כל אלה החיבורים בעולם. עד הגיעונו לזה הזמן.
 היא שנת חמשת אלפים מאה ושלושים ושנים (1372). שנתבטלו הישיבות מכל
 ספרד. על רוב המלחמות והגזרות עד שעמד אח ממור (תקע) ממך דון פירו
 והרגו. והקטן כלל המלכות מירו. עם עזר מלך צרפת. והכהן הגדול הוא. ר"ד
 הממור. הרב רוב הידורים הנשארים בספרד. והנשארים נמוגם נעו לחפה. ולשבי
 ולביון. ישחבה בעל הרצון. ואז נתבטלו רוב הישיבות מארץ אדום. לבד מעט
 מזעיר לא כביר. בברצולנה (תקעא) הרב ר' נסים (תקעב) ובפריסיניאן החכם
 ר' שלמה בר אברהם. (תקעג) ובפריש החכם ר' מתתיה. בן כבוד הרב הגדול ר'
 יוסף. בן הרב ר' יוחנן אשכנזי. והוא קבל מאביו. וקבל גם כן מהרב רבינו פרץ
 הכהן נ"ע. ומהרב רבינו נסים. עד אשר הגיע אלינו הזמן בחסד עליון.
 (תקעד) יוכנו וזאל וישים חלקנו במודעי סתרו יודעי סודות תורתו.
 ויתן לנו מהלכים בין העומדים האלה. אמן בן יעשה ה' :

הראש ז"ל, וז"ל וסמונים וסמונה כי הראש נפטר בשנת ה"א פ"ח. וז"ל היוחסין רבינו
 אשר נא בשנת ה"א ס"ו מאשכנז לטוליטלא ועמד סם כ"ג סנים. וסיומן צ"ך יצרך ישראל
 וצעה פסקים לכל התלמוד כו'. והראש נפטר בטוליטלא מ' ימים נמרשסון פ"ח לינירה עכ"ל:
 (תקסו) הרב רבינו לוי בן הרב הגדול ר' גרשום המכונה מאש ל'און דיבאניילש, הוא הרב
 המכונה Mastro Leon de Bagnoles ועיין אודותיו גרעטץ קורות היהודים ח"ז ל' 367.
 והרלב"ג נולד ה"א ג"ח (1288), ובספרו הרלב"ג הביא שהשלים ספרו בראשית שנת ה"א פ"ח,
 ובסוף ספרו הביא כי השלים בשנת ל"ח. והיוחסין הביא כי נפטר בשנת ק"ל (1370) :
 (תקסז) בשנת הגזרות היא שנת ה"א ק"ח: (תקסח) המכונה מאי וויילאש דירודיש, ז"ל משטרי
 ויילאש (Mestre Violas di Rhodis): (תקסט) רבינו נסים בן רבינו ראובן כו' וביאר הלכות
 הרב אלפס. ז"ל היוחסין הרב רבינו נסים בר ראובן טעמה חידושים לתלמוד וספר דרשות ועשה
 פירוש לר"ף והוא היה צברללנה ובפריסיאן והשלים פ"י ע"ז בשנת ה"א ק"ח, ובשנת קכ"א
 העתיקו דוראן, ועיין שה"ג ח"א אות נ' 12. ומה שכתב שחזיר ספר דרשות חשנ שהוא גם
 הר"ן צעל דרשות, ואינו כן ועיין אודותיו גרעטץ קורות היהודים ח"ז ל' 417: (תקע) ממך
 דון פירו. ז"ל דון פידרו (Don Pedro). ועיין בהקדמת צעל לזה לדרך להרב רבינו נחמס
 בן זוש שהביא וז"ל ויהי בשנת הסיא העיר ה' רוח העלך דון אנדריק בן העלך דון אלפונסיו
 וילחס עם אחיו דון פידרו וילך על הערים הצלורות וילכדס וילך על טוליטלא בשנת ה"א קכ"ח
 שחדס אייר ויהי מןן שנה יאל דון פידרו עם כל חילו מעיר איסביליה להלחס עם אחיו ולהמלט
 העיר עוליטולא וממור ויהלך דון אנדריק לקראחו ויסגרנו צעיר מוגט"ל והמועלס ככונה
 ציד העלך דון אנדריק ותכון מלכותו מאד כו'. ועיין גם היוחסין השלם ל' 224 שהביא בשנת
 ק"ל היתה עת לזה לכל קהלות קסטיליא וקהל טוליטלה וימותו כ"ח אלף נפשות היהודים מלד
 מלחמת שהרב העלך דון אנדריק את אחיו שהיה מלך שמו דון פידרו כו'. ועיין גרעטץ קורות
 היהודים ח"ז ל' 429: (תקעא) צברללנה הרב ר' נסים. הוא ה"ן שהביא למעלה בן רבינו
 ראובן: (תקעב) ובפריסיניאן החכם ר' שלמה בן אברהם. הוא הרב צ"א: (תקעג) ובפריש החכם
 ר' מתתיה כו'. עיין לונך לור ליטעראטור ל' 190. ובתשובת הראש ס' רע"א מה שכתב
 אודותיו ובי' גרעטץ קורות היהודים ח"ח ל' 9: (תקעד) יזכני האל כו'. זה הלסון
 קיים המאירי את הפתיחה לנס' אבות :

Jaroslau, Datum des Poststempels.

אדון יקר ומאד נעלה !

הנני מתכבד בזה לשלוח לכבודו המחברת הזאת

שערי ציון

המרה הרב ר' יצחק די לאמיש ז"ל, עם הערות ותקונים מאת
הח' הנודע מוה' שלמה באבער נ"י אשר הוצאתיה לאור בימים
האלה. נפשי יודעת מאד אשר לרצון יקבלה כבודו.

מחיר המחברת כרצון איש ואיש (נאך בעלעבען).

יואל נא כבודו לתמכני בימין צדקו, למען אוכל לבצע גם את הדפסת
מכתבי הרב הגאון שלמה לוי ראפאפארט ז"ל
לרשד"ל ז"ל אשר ישנם תחת מכבש הדפוס, כי המה יקרים
ונעלים מאד.

בחיץ למדינה יוכלו לתת את כסף השלמים על יד הפאסט

de International אשר ישלחוו הלום אלו.

מוקירו ומכברו כגדל ערכו

שאלתיאל אייזיק גראָבער

B
870.

SHAARE ZION

Beitrag zur Geschichte des Judenthums

bis zum Jahre 1372

von

RAB. ISAAC DE LATTES.

Mit Anmerkungen und einer Einleitung versehen

von

SALOMON BUBER

JAROSLAU
Eisig Gräber

1885.